

בנק אגוד לישראל

בערבון מוגבל

תמצית דוחות כספיים

30 בספטמבר 2008

3	דוח הדירקטוריון
64	סקירת ההנהלה
74	הצהרות המנהל הכללי הראשי והחשבונאית הראשית
77	תמצית דוחות כספיים

דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 30 בספטמבר 2008

בישיבת הדירקטוריון של הבנק, אשר התקיימה ביום 30 בנובמבר 2008, הוחלט לאשר את הדוחות הכספיים הבלתי מבוקרים של הבנק והחברות המאוחדות שלו ליום 30 בספטמבר 2008. הדוחות ערוכים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. יצוין כי ביום 18 במרס 2008, פרסם המפקח על הבנקים הוראות המרחיבות את הגילוי הקיים בדוחות הרבעוניים של תאגידים בנקאיים, וזאת החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2008 ואילך.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון, שאינו מתייחס לעובדות ההיסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ושינויים ספציפיים שיפורטו להלן.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "מתעתד", "צפי", "אמור", "חזוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "מתכננים", וביטויים דומים להם כגון: "יכול", "יהיה".

השימוש בביטויים צופי עתיד אלו, כרוך בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהוא מבוסס על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר השפעה של שינויים חקיקתיים ורגולטוריים כגון הפיכתו של הבנק ליועץ, משווק ומפיץ בתחום קרנות נאמנות קופות גמל וקרנות פנסיה, חוק נתוני אשראי והקלת חסמי מעבר של לקוחות בין בנקים.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר על תחזיות לעתיד בנושאים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ועל תכניות העבודה ותקציב הבנק לשנת 2008. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הנכלל בדוחות אלה, לרבות בגין השפעת נסיבות או אירועים שיקרו לאחר פרסום הדוחות על מידע כאמור.

התפתחויות כלכליות

כללי

מאז הרבעון הרביעי של 2007 חווה הכלכלה העולמית תהליך האטה מתמשך שהפך ברבעון השלישי של 2008, לאחד המשברים הקשים ביותר בהיסטוריה הכלכלית המודרנית.

המשבר החל בארה"ב עם התפתחות בועת הנדל"ן שנפחה והתעצמה עקב שערי ריבית נמוכים ועידוד מסיבי של הלוואות בביטחון משכנתא ע"י הבנקים ללווים בעלי כושר החזר נמוך ובשיעורי מימון גבוהים מאוד (LTV). בצד התפתחותה של בועת הנדל"ן התפתח שוק לאיגוח הלוואות אלה ולשיווקן למוסדות פיננסים ולמשקיעים מוסדיים בכל רחבי העולם.

התפוצצות בועת הנדל"ן וירידת ערך האגח"ים שגובו בהחזרי הלוואות עקב חדלות פרעון של הלווים גרמו לקריסת בנקים להשקעות ובנקים מסחריים. תחילה בארה"ב ולאחר מכן באירופה.

מהר מאוד הפך המשבר הפיננסי למשבר אמון עמוק במערכת הפיננסית, מה שגרם לשיתוק בפעילות הפיננסית ולמצוקת אשראי בכל המערכת הכלכלית העולמית ומכאן הגלישה מהמשבר בשווקים הפיננסים לשווקים הריאליים הייתה מהירה. כתוצאה מכך מרבית הכלכלות הבולטות בעולם נכנסו להאטה ואף למיתון.

מצב זה ובעיקר חוסר האמון שנוצר בשווקים, לצד התעצמותו והתפשטותו של המשבר אילצו את הממשלות בארה"ב ובאירופה להציע חבילות סיוע לגופים במצוקה ולהזרים כספים בהיקפים של טריליוני דולרים על מנת להתניע מחדש את הכלכלה. עיקריהן של תוכניות החילוץ היו: הזרמת נזילות לשווקים, רכישת מניות בכורה בבנקים על מנת למנוע מחנק אשראי ולעודד פעילות צריכה פרטית, תמיכה בשוק הפיננסים לטובת אשראי לצרכנים, מימון מחדש של משכנתאות, הלאמת בנקים חדלי פרעון, וכן הורדת ריבית חדה בניסיון לבלום את המיתון המסתמן. במקביל נוצר תיאום בין בנקים מרכזיים וממשלות בעולם לגבי אימוץ מדיניות מוניטרית מרחיבה.

מרבית האינדיקציות מורות כי היציאה מהמשבר ותהליך ההתאוששות ממנו לא יהיו קצרים.

הכלכלה בישראל "פגשה" את המשבר העולמי כשהיא במצב טוב יחסית שכן במהלך השנים האחרונות הפגין המשק הישראלי עוצמה בפרמטרים כלכליים חשובים שבאו לידי ביטוי בצמיחה גבוהה, ירידה מתמשכת באבטלה לרמה נמוכה, עליות מתמשכות בשוק ההון, ירידה בגרעון הממשלתי ובחוב החיצוני ועודף בחשבון השוטף. על רקע אינדקטורים חיוביים אלו מחד, השפעת פתיחותו של המשק הישראלי לעולם והתלות של המשק הישראלי ביצוא מאידך, נכנס המשק הישראלי לתקופת אי ודאות. עם זאת החרפת המשבר בכלכלה העולמית החל מסוף הרבעון השלישי גרמה לירידות חדות בבורסה בת"א הן של המניות והן של האג"חים הקונצרניים. ירידות אלה שחקו במידה רבה את חסכוניות הציבור ובעיקר את החסכוניות הפנסיונים. בנוסף, אינדיקטורים מהחודשים האחרונים מצביעים על תחילתה של האטה בישראל אשר יש להניח תגבר בעקבות ההאטה העולמית והצפי לצניחה בצמיחה הגלובלית תוך הקטנת הביקושים בקרב הצרכנים.

התפתחויות כלכליות בישראל

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 צמח המשק הישראלי בקצב מתון מאשקד. התמתנות הצמיחה בישראל הינה על רקע חשיפת המשק הישראלי למשבר הכלכלי בעולם, האטה בצמיחה הגלובלית ותהליך הכניסה למיתון עולמי כמתואר לעיל.

אינדיקטור המצביע על מגמת האטה בצמיחה בישראל הינו המדד המשולב לבחינת מצב המשק אשר עלה בשיעור של 2.9% בסיכומם של תשעת החודשים הראשונים של 2008 לעומת עליה בשיעור של 5.3% בתקופה המקבילה אשתקד. ברבעון השלישי של שנת 2008 חלה נסיגה של 0.4% במדד זה.

התוצר המקומי הגולמי והעיסקי צמחו במחצית הראשונה של שנת 2008 ב- 5.3%, ו- 6.3% לעומת עלייה של 6.2% ו- 7.4% במחצית הראשונה אשתקד, בהתאמה. על רקע המשך ההאטה בצמיחה העולמית התמתן גידול היבוא והיצוא ברביע השלישי של השנה.

בישראל לא ננקטו עד כה כל צעדים אופרטיביים פרט להפחתת ריבית שבוצעה ע"י בנק ישראל במחצית חודש נובמבר לרמה של 3% כהיערכות לצניחה בצמיחה העולמית. עם זאת נדונה בימים אלה תכנית של האוצר שמטרתה העיקרית עידוד הצמיחה ע"י הגדלת תקציבים לתשתיות ופעילויות מעודדות צמיחה כצעדי מנע לגידול הצפוי באבטלה.

התפתחות ענפי משק

במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה הואט קצב הגידול בפעילות העסקית של מרבית ענפי המשק. בענף הבניה - חלה ירידה של כ-8% במכירת הדירות החדשות במחצית הראשונה של 2008 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. במקביל, במספר הדירות החדשות שנותרו למכירה בסוף יוני 2008 חלה ירידה של כ-25% בהשוואה ליוני 2007 בין היתר עקב ירידה של 5.8% במספר הדירות שהוחל בבנייתן במחצית הראשונה של 2008 לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בענף המסחר והשירותים - בשמונת החודשים הראשונים של שנת 2008 נרשמה עלייה של 1.8% בפדיון ענפי המסחר והשירותים בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, כאשר בחודשים יוני עד אוגוסט 2008 ירד הפדיון ב-3.1% זאת בהשוואה לירידה של 2.2% בחודשים מרץ עד מאי.

הייצור התעשייתי - גדל בחודשים ינואר עד אוגוסט 2008 ב-10.8% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, עיקר העלייה מתבטאת בענפי הטכנולוגיה העילית-אלקטרוניקה, כלי טייס ותרופות. בחודשים יוני עד אוגוסט 2008 גדל הייצור ב-9.1% לעומת גידול של 13.5% בחודשים מרץ עד מאי 2008.

ענף התיירות - בתשעת החודשים הראשונים של השנה נרשמה עלייה של 7% בלינות התיירים לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

תעסוקה וצריכה פרטית

במהלך שמונת החודשים הראשונים של השנה נמשכה מגמת הירידה בשיעור הבלתי מועסקים מכוח העבודה האזרחי לרמה של- 5.9% בחודש אוגוסט לעומת 6.5% בדצמבר 2007. מספר משרות השכירים והשכר הממוצע למשרת שכיר עלו בשמונת החודשים של השנה בשיעור של 3.4% ו-4.7% בהתאמה לעומת התקופה המקבילה. יחד עם זאת במהלך חודש נובמבר החלו פרסומים על פיטורים בקרב חברות בארץ. במידה ותופעה זו תתעצם הדבר יביא לגידול בשיעור האבטלה

במדד רכישות בכרטיסי אשראי ע"י צרכנים פרטיים נרשמה עלייה של 6.4% בתשעת החודשים הראשונים של השנה לעומת התקופה המקבילה אשתקד, כאשר ברבעון השלישי של 2008 נרשמה עלייה של 11.3%, לעומת עליה של 6.9% ברבעון השני לעומת הרבעון של השנה שקדם לו. מכירות רשתות השיווק עלו בתשעת החודשים הראשונים של 2008 ב-5.6% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, כאשר ברבעון השלישי של 2008 עלו המכירות ב-6.7% לעומת עלייה של 4.7% ברבעון השני של השנה.

סחר חוץ, תנועות הון ושערי חליפין

בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם הגרעון המסחרי ב-10.6 מיליארד דולר, עליה בשיעור של 51% בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2007. העלייה נובעת מקצב גידול בשיעור של 26% ביבוא לעומת קצב גידול בשיעור של 21% ביצוא, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

יבוא הסחורות הסתכם ב-50.8 מיליארד דולר. עיקר הגידול הוא ביבוא חומרי אנרגיה ובחומרי גלם, כן חלה עליה ביבוא נכסי השקעה ובמוצרי הצריכה. הגידול בביקושים ליבוא הושפע מהתחזקות השקל אל מול הדולר. עם זאת ברבעון השלישי של 2008 נרשמה האטה בקצב הגידול ביבוא סחורות, בין היתר בשל יבוא חומרי הגלם אשר עלה ברבעון השלישי של השנה ב-6.6% לעומת עלייה של 20% ברבעון השני של השנה וכן בשל ירידה חדה במחירי הסחורות והנפט אשר ירד בכ-35% במהלך הרבעון השלישי של השנה, מגמה שנמשכה גם במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר של השנה.

יצוא הסחורות בתשעת החודשים הראשונים הסתכם ב- 40.3 מיליארד דולר. עיקר הגידול הוא ביצוא התעשייתי, אשר עלה ב- 27% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. כן נרשם גידול של 7.6% בייצוא יהלומים (הרחבה בנושא ראה בפרק "תאור מגזרי פעילות" –מגזר יהלומים). ביצוא החקלאי לעומת זאת נרשמה ירידה. יחד עם זאת, ברבעון השלישי של השנה מסתמנת האטה בקצב הגידול של יצוא הסחורות אשר עלה ב-2.4% לעומת הרבעון השני בו חלה עליה ב- 14.9%. ייצוא הסחורות הושפע בעיקר מהייצוא התעשייתי אשר עלה ברבעון השלישי ב- 2.8% לעומת עלייה של 15.8% ברבעון השני של השנה.

בתשעת החודשים הראשונים של השנה התחזק השקל מול הדולר בשיעור של 11%, מול הלירה שטרלינג, האירו והיין התחזק השקל בשיעור של 18.4%, 11.6% ו- 5.7% בהתאמה. על רקע התנהגות שער החליפין והפגיעה הקשה ביצואנים החליט בנק ישראל להתערב ברבעון הראשון בשוק מטבע החוץ לראשונה מאז 1997. התערבות זו התבטאה ברכישת 600 מיליון דולר ובהצהרה על מדיניות של הגדלת רזרבות המט"ח בסכום של כ- 10 מיליארד דולר במהלך השנתיים הקרובות.

במהלך חודש אוקטובר נחלש השקל מול הדולר בשיעור של כ- 10.6%, במהלך חודש נובמבר השנה המשיכה מגמת החלשות השקל בעקבות התחזקות הדולר מול המטבעות העיקריים בעולם.

מדיניות פסקאלית

בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכמה פעילות הממשלה (ללא אשראי) בעודף של 2.1 מיליארד ש"ח לעומת גירעון שנתי מתוכנן של 11.4 מיליארד ש"ח. הכנסות המדינה בתקופה זו הסתכמו ב- 171.8 מיליארד ש"ח, המהווים 75% מתחזית הכנסות לכל שנת 2008. ההכנסות ממיסים עמדו על סך של 143.4 מיליארד ש"ח. הוצאות המדינה הסתכמו ב- 165.5 מיליארד שקל, 70% מסך תקציב ההוצאות לשנת 2008.

מחירים ומדיניות מוניטארית

מדד המחירים לצרכן עלה בתשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור של 4.4%. בתחילת השנה העלה בנק ישראל את הריבית ב- 0.25 נקודות האחוז ל- 4.25%, זאת במטרה לשמור על קצב עליית המחירים בטווח היעד הממשלתי (3%-1%). אולם, על רקע הציפיות וההערכות לקצב צמיחה מתון כתוצאה מהשלכות אפשריות של המשבר הכלכלי בעולם, שינה בנק ישראל את המגמה והפחית בחודשים מרץ ואפריל את הריבית לרמה של 3.25%. כתוצאה מהפחתת הריבית ועליית מחירי האנרגיה והסחורות, חלה עלייה בקצב האינפלציה מה שגרם לבנק ישראל לבצע שורה של העלאות ריבית ולהעמידה בחודש ספטמבר על רמה של 4.25%. התעצמות המשבר הכלכלי בעולם, הירידה החדה במחירי הסחורות והאנרגיה במהלך חודש ספטמבר והתמתנות הציפיות לאינפלציה כתוצאה מתחזיות להאטה משמעותית בצמיחה הביאו את בנק ישראל להוריד את הריבית במהלך חודש אוקטובר לרמה של 3.75%, בנובמבר בוצעו הפחתות נוספות לרמה של 3%. במקביל, הופחתה ריבית ה- Fed במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2008 והגיעה לרמה של 2%, וכן לאחר תום הרבעון השלישי נמשכה המגמה עם הפחתות נוספות לרמה של 1%, שיעור הריבית הנמוך ביותר שהיה במשק האמריקאי מאז שנת 2004. כתוצאה מכך ריבית ה- Fed נמוכה ב- 2 נקודות האחוז מריבית בנק ישראל בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים.

שוק ההון

לאחר מספר שנים של עליות מתמשכות בשווקי המניות הבינלאומיים וכן בבורסה בת"א התהפכה המגמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 והתאפיינה בירידות שערים חדות בשווקי המניות הבינלאומיים וכן בבורסת ת"א, בעקבות התעצמות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות עקב החששות מכניסה למיתון עולמי. במהלך חודש אוקטובר ונובמבר 2008 בעקבות אי התערבות הממשל האמריקאי בקריסת בנק ההשקעות להמן ברדרס והאופן בו אושרה בקונגרס תוכנית הממשל האמריקאי לבלימת המשבר הפיננסי התעצמו ירידות מדדי המניות המובילים בעולם ובעקבותיהם נמשכה מגמת הירידות גם בבורסת תל אביב.

לסיכום תשעת החודשים הראשונים של השנה בבורסת ת"א, ירדו מדדי "המניות וההמירים", "ת"א 100", "ת"א 25" וה"תל טק" בשיעור של 27.8%, 30.4%, 27.1% ו- 39.6%, בהתאמה.

הירידות במחירי המניות הקיפו את כל הענפים ובמיוחד את חברות ההשקעה והאחזקה, חברות הנדל"ן, הבנקים וחברות הביטוח בשיעור של 48.9%, 44%, 37.1% ו- 43.7% בהתאמה מתחילת השנה. מחזור המסחר היומי הממוצע של כל המניות וההמירים עלה בשיעור של 0.9% יחסית למחזור המסחר היומי הממוצע של שנת 2007 ורשם היקף של כ- 2.1 מיליארד ש"ח.

בתחום גיוס ההון נמשך השפל בבורסה בת"א הן במניות והן באג"ח קונצרני כאשר בשנת 2008 גוייסו בשוק המניות באמצעות הנפקות לציבור והקצאות פרטיות כ- 5 מיליארד ש"ח לעומת שנת 2007 אשר הייתה שנת שיא בה גוייסו כ- 21 מיליארד ש"ח. על רקע הירידה התלולה בשעריהם של האג"ח הקונצרניות והתשואות הגבוהות לפדיון הנפקת האג"ח הקונצרני ע"י הסקטור העסקי כמעט נעצרה ברבעון השלישי. סך הגיוס בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 הסתכם בכ- 22 מיליארד ש"ח לעומת שנת 2007 בה גייס הסקטור העסקי כ- 87 מיליארד ש"ח. בהיקף הנפקות הממשלה בשוק המקומי חל היפוך מגמה בגיוסי ההון סך של 24 מיליארד ש"ח - סכום הגבוה פי שניים מהסכום אותו גייסה בשנים 2005-2007 יחד.

מדד איגרות החוב עלה בתשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור של 0.8%. איגרות החוב צמודות המדד ואיגרות החוב הלא צמודות עלו בשיעור של 1% ו- 3.8% בהתאמה. מאידך, איגרות החוב הצמודות מט"ח ירדו בשיעור של 10.6%.

מדד התל בונד 20 עלה בשיעור של 1% ואילו מדד התל בונד 40 ירד בשיעור של 7.5% במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה. מחזורי המסחר של אגרות החוב במהלך ינואר-ספטמבר 2008 רשמו עליה בשיעור של 17%, יחסית למחזור המסחר הממוצע במהלך שנת 2007.

עם זאת החל מתום הרבעון השלישי התהפכה המגמה ועד אמצע חודש נובמבר 2008 ירדו מדדי התל בונד 20 והתל בונד 40 בשיעורים חדים של 12.8% ו- 25% בהתאמה, במקביל לעליה בתשואות עקב חששות לחדלות פרעון ואי עמידה בפרעונות ריבית וקרן בעיקר בקרב האג"ח קונצרני מענף הנדל"ן. פער הריביות של מדדי התל בונד 20 ו- 40 לעומת אג"ח מדינה עומד נכון למחצית נובמבר 2008 על 4.61% ו- 9.5% בהתאמה.

רווח ורווחיות (מאוחד)

תשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכמו ברווח נקי בסך 75 מיליון ש"ח (בתקופה זו לא נרשם רווח מפעולות בלתי רגילות).

בתקופה המקבילה אשתקד הסתכם הרווח הנקי מפעולות רגילות ב- 94 מיליון ש"ח ובתוספת סעיף רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים הסתכם הרווח הנקי ב- 97 מיליון ש"ח.

הרבעון השלישי בשנת 2008 הסתכם ברווח נקי בסך 14 מיליון ש"ח, לעומת 32 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. תוצאות הרבעון השלישי הושפעו מהמשבר שהחמיר כאמור במחצית ספטמבר והלך והעמיק גם לאחר מועד הדוחות הכספיים. כתוצאה מכך וכתוצאה מהמדיניות השמרנית שבה נוקט הבנק בכל מה שנוגע לטיפול בתיק הנכסים, חל גידול בביצוע הפרשות בגין ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני בתיק אגרות חוב הקונצרניות הזמין למכירה, אשר מהווה חלק מסיכוני האשראי של הבנק (ראה התייחסות מפורטת בפרק "מדיניות חשבונאית קריטית ואומדנים חשבונאיים קריטיים"). כמו כן, חל גידול בהיקף החובות בהשגחה מיוחדת, מאזנית וחץ מאזנית (ראה התייחסות בניתוח היקף החובות הבעיתיים בהמשך).

בהמשך לאמור לעיל, הרווח מפעולות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 (הכולל בתוכו גם את ההפרשות לירידות ערך על תיק האג"ח) גדל בכ- 1.5%, כדלקמן (במיליוני ש"ח):

שינוי באחוזים	1-9/07	1-9/08	
			רווח מפעולות מימון לפני ירידות ערך בעלות
4.4	459	479	אופי אחר מזמני והפרשות לחובות מסופקים
	-	(30)	ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני
	(65)	(49)	הפרשה לחובות מסופקים
21.5	(65)	(79)	
			רווח מפעילות מימון לאחר ירידות ערך בעלות
1.5	394	400	אופי אחר מזמני והפרשות לחובות מסופקים

בנוסף, בתשעת החודשים הראשונים של השנה חלה ירידה בשיעור של כ- 9.5% בהכנסות התפעוליות והאחרות (אשר נבעה בעיקרה מירידה בהכנסה מדיבידנד מחברת בזק), עליה בשיעור של כ- 2.5% בהוצאות התפעוליות והאחרות, ועליה בשיעור ההפרשה למיסים מ- 40.1% ל- 44.7%.

תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות להון העצמי (לפי בסיס הון ממוצע) הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 ב- 6.2%, לעומת 8.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו- 7.9% בכל שנת 2007.

תשואת הרווח הנקי להון העצמי (לפי בסיס הון ממוצע) הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 ב- 6.2% לעומת 8.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו- 8.1% בכל שנת 2007.

הרווח מפעולות רגילות לפני מיסים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 132 מיליון ש"ח לעומת 157 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 15.9%. תשואת הרווח מפעולות רגילות לפני מיסים על ההון העצמי הסתכמה ב- 11% לעומת 13.7% בתקופה המקבילה אשתקד, ו- 14% בכל שנת 2007.

התפתחות ההכנסות, ההוצאות וההפרשה למיסים

הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 449 מיליון ש"ח לעומת 459 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 2.2%.

חל קיטון בסך של כ- 21 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש והתאמת ערך של אגרות חוב. קיטון זה נובע בעיקרו מהפרשה לירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני באג"ח בתיק הזמין למכירה, בסך של כ- 30 מיליון ש"ח ברבעון השלישי בשנת 2008 (ראה פירוט בפרק "מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים").

בנוסף, חל קיטון בסך של כ- 11 מיליון ש"ח בהכנסות מפעילויות תיווך ואחרות באופציות (כולל השפעת שווי הוגן). מנגד, הגורמים הבאים קיזזו חלקית את ההשפעות הנ"ל:

- עליה בהיקף הממוצע של נכסים נושאי תשואה בשיעור של כ- 3.5%. עליה זו הינה לאחר קיזוז חלקי הנובע מהשפעת ירידת שער הדולר על הנכסים נושאי התשואה במט"ח.
- הצגת פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים על פי שוויים ההוגן (כנדרש לפי כללי חשבונאות) גרמה להכנסות מימון בסך של כ- 2.4 מיליון ש"ח, לעומת הוצאות מימון בסך של כ- 4.6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- גידול בסך של כ- 10 מיליון ש"ח בעמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות.

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 49 מיליון ש"ח לעומת 65 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 24.6%.

עם זאת, ההפרשה לחובות מסופקים ברבעון השלישי בשנת 2008 גדלה בכ- 29.4% לעומת ההפרשה ברבעון השני בשנת 2008, ובכ- 120% לעומת ההפרשה ברבעון הראשון בשנת 2008.

בהתייחס להפרשות לחובות מסופקים במהלך התקופה, ללא קיטון בהפרשות שנובע מגביות, נרשם ברבעון השלישי של שנת 2008 גידול של כ- 47.6% לעומת הרבעון השני, וגידול של כ- 82.3% לעומת הרבעון הראשון.

בהפרשה הנוספת חל גידול בעקבות גידול ביתרת חובות שסווגו להשגחה מיוחדת - ראה פירוט בהמשך בהתייחס להיקף החובות הבעייתיים.

שיעור ההפרשה לחובות מסופקים מכלל האשראי לציבור עמד בתשעת החודשים הראשונים של השנה על 0.34% (בחישוב שנתי), לעומת 0.49% בתקופה המקבילה אשתקד, 0.46% בכל שנת 2007.

ברבעון הראשון של שנת 2008 שיעור זה עמד על 0.22%, ברבעון השני על 0.37% וברבעון השלישי על 0.46%.

שיעור ההפרשה לחובות מסופקים ולירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני מכלל האשראי לציבור ואג"ח קונצרניות (אשר מהוות חלק מסיכוני האשראי) עמד בתשעת החודשים הראשונים של השנה על 0.52% וברבעון השלישי בשנת 2008 עמד שיעור זה על כ- 1%.

היקף החובות הבעייתיים ליום 30 בספטמבר 2008 עלה בשיעור של כ- 12.9% לעומת סוף התקופה המקבילה אשתקד, בשיעור של כ- 32.1% לעומת סוף שנת 2007, ובשיעור של כ- 60% לעומת 30 ביוני 2008. הגידול נגרם ברובו כתוצאה מהמשבר הכלכלי שכן הוא נובע מגידול בחובות בהשגחה מיוחדת, מאזנית וחץ מאזנית, בהיקף של כ- 402 מיליון ש"ח כתוצאה מחובות שסווגו להשגחה במהלך הרבעון השלישי עקב המשבר.

הגידול לעומת ספטמבר 2007 קוזז בחלקו על ידי קיטון בחובות אחרים בהשגחה מיוחדת שנובע מהמחצית הראשונה של שנת 2008.

לעומת זאת היקף האשראי שאינו נושא הכנסה ליום 30 בספטמבר 2008 ירד בשיעור של כ- 52.3% לעומת סוף התקופה המקבילה אשתקד, בשיעור של כ- 35.6% לעומת סוף שנת 2007 ובשיעור של כ- 18.5% לעומת 30 ביוני 2008.

שיעור יתרת החובות הבעייתיים מתוך ההון העצמי עמד ביום 30 בספטמבר 2008 על כ-53.9% לעומת כ- 49% ביום 30 בספטמבר 2007, 41% ביום 31 בדצמבר 2007 וכ- 33% ביום 30 ביוני 2008.

שיעור יתרת החובות הבעייתיים מתוך סך האשראי עמד ביום 30 בספטמבר 2008 על כ- 4.5% לעומת כ- 4.3% ביום 30 בספטמבר 2007, 3.7% ביום 31 בדצמבר 2007, וכ- 2.9% ביום 30 ביוני 2008.

להלן נתוני האשראים הבעייתיים לפי הסיווגים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים (במיליוני ש"ח):¹

	יתרה ליום 30 בספטמבר		ליום 31 בדצמבר
	2007	2008	2007
אינו נושא הכנסה	262	125	194
אורגן מחדש ²	41	62	43
מיועדים לארגון מחדש	3	*-	2
בפיגור זמני	31	19	26
בהשגחה מיוחדת ^{5,3}	341	383	315
סה"כ אשראי מאזני ללווים בעייתיים ¹	678	589	580
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ^{5,4,1}	84	187	70
אג"ח של לווים בעייתיים	-	-	1
	762	776	651
נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים של לווים בעייתיים ⁵	-	84	-
סיכון אשראי כולל בגין לווים בעייתיים ¹	762	860	651

* סכום נמוך מ- 500 אלפי ש"ח

¹ לא כולל חובות בעייתיים המכוסים עלי ידי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).

² אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות. (לא כולל אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות ללא ויתור על הכנסות: 30 בספטמבר 2008 – 39 מיליון ש"ח, 30 בספטמבר 2007 – 55 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2007 – 51 מיליון ש"ח).

³ מזה חובות בגינם קיימת הפרשה ספציפית שנוכחה מהחבות (למעט אשראי לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור) – בסך 82 מיליון ש"ח לעומת 217 מיליון ש"ח ב- 30 בספטמבר 2007 ולעומת 153 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ואשראי לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק פיגור בסך 23 מיליון ש"ח לעומת 24 מיליון ש"ח ב- 30 בספטמבר 2007 ו- 25 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007. כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערבויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.

⁵ ביתרת החובות בהשגחה מיוחדת, מאזניות (כולל נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים) וחוץ מאזניות, התווסף סך של כ- 402 מיליון ש"ח ברבעון השלישי בשנת 2008 כתוצאה מהמשבר בשווקים, אשר קוזז בחלקו על ידי קיטון שנבע בעיקר מהמחצית הראשונה של שנת 2008.

הרווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 400 מיליון ש"ח לעומת 394 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של כ- 1.5%. (ראה פירוט בפרק "רווח ורווחיות").

ההכנסות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 191 מיליון ש"ח לעומת 211 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 9.5% הנובעת בעיקרה מירידה בסעיף רווח מהשקעות במניות נטו, מ-23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ל-3 מיליון ש"ח בתקופה הנוכחית. ירידה זו נובעת בעיקרה הן מקיטון בהכנסה מדיבידנד מחברת בזק (5 מיליון ש"ח בתקופה הנוכחית לעומת 15 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד) והן מהפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר (הפסדים של 5 מיליון ש"ח בתקופה הנוכחית לעומת רווחים של 2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד). העמלות התפעוליות הסתכמו ב- 178 מיליון ש"ח לעומת 175 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה של 1.7%. עליה זו נבעה בעיקרה מגידול בעמלות מטיפול באשראים ובעריכת חוזים, אשר קוזזה בחלקה על ידי קיטון בעמלות מפעילות לקוחות בניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 459 מיליון ש"ח לעומת 448 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 2.5%.

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 263 מיליון ש"ח לעומת 257 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 2.3%. העליה נובעת בעיקרה מכך שבתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 נרשמו הוצאות עקב תשואה שלילית של קופה מרכזית לפיצויים, לעומת הכנסות עקב תשואה חיובית בתקופה המקבילה אשתקד. כמו כן, חל גידול של כ- 4% במצבת כוח האדם הממוצעת, וזאת בעיקר כתוצאה מדרישות רגולטוריות וכן מהרחבת מערך הסניפים. עליות אלו קוזזו בחלקן עקב רישום הוצאה בגין השפעה של אימוץ לוחות תמורת חדשים בתקופה המקבילה אשתקד ומקיטון בהפרשות לרכיבי שכר שונים.

הוצאות פחת ואחזקת בניינים וציוד הסתכמו ב- 78 מיליון ש"ח לעומת 67 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה של 16.4%. העליה נובעת הן מגידול בהוצאות אחזקה עקב עליה במצבת הסניפים ושטחי המטה והן מגידול בפחת מחשב.

ההוצאות האחרות הסתכמו ב- 118 מיליון ש"ח לעומת 124 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 4.8%. הירידה נבעה בעיקרה מקיטון בהוצאות מחשוב עקב יישום הארכת ההסכם לקבלת שירותי מחשוב מבנק לאומי החל מהרבעון הרביעי בשנת 2007.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות התפעוליות והאחרות עמד בתשעת החודשים הראשונים של השנה על 41.6% לעומת 47.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו- 47.2% בכל שנת 2007.

שיעור ההוצאות התפעוליות והאחרות מתוך סך ההכנסות (רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים והכנסות תפעוליות ואחרות) עמד בתשעת החודשים הראשונים של השנה על 71.7% לעומת 66.9% בתקופה המקבילה אשתקד ו- 66.9% בכל שנת 2007.

ההפרשה למיסים בתשעת החודשים הראשונים של השנה הייתה בשיעור של 44.7% לעומת 40.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו- 42.9% בכל שנת 2007. שיעור המס הסטטוטורי בשנת 2008 הוא 36.8% לעומת 38.53% בשנת 2007. ההפרשה למיסים בתקופה המקבילה אשתקד כוללת את השפעת יישום חוק התיאומים בשל אינפלציה

אשר גרמה להכנסות מס בסך של 11.1 מיליון ש"ח (עקב עלית האינפלציה). החל משנת 2008 חוק התיאומים לא מיושם עקב ביטולו (לפרטים ראה בפרק "עדכוני חקיקה"). השפעת ביטול החוק הינה הקטנת הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 בסך של כ- 21.1 מיליון ש"ח.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 לא נרשם רווח מפעולות בלתי רגילות. הרווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים בתקופה המקבילה אשתקד הסתכם בסך 3 מיליון ש"ח, אשר מורכב כדלקמן: רווח בסך של 3 מיליון ש"ח אשר נבע מהסדר אליו הגיע הבנק לפיו קיבל סכום חד פעמי בגין חלקו בדמי הניהול המתייחסים לקופות גמל אשר נמכרו על ידי קבוצת בנק לאומי, 1 מיליון ש"ח נוספים נבעו ממכירת החזקה בחברה כלולה, 1 מיליון ש"ח ממכירת נכס, בניכוי הפרשה לירידת ערך בגין נכס בסך של 2 מיליון ש"ח.

התפתחות הנכסים וההתחייבויות

מאזן הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 31,041 מיליון ש"ח לעומת 31,622 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 1.8% ולעומת 31,499 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2007, ירידה בשיעור של 1.5%. ירידות אלו הינן בין היתר כתוצאה מירידה בסעיף ניירות ערך שנבעה מצמצום תיק הנוסטרו של הבנק.

האשראי לציבור הסתכם ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 19,314 מיליון ש"ח לעומת 17,503 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 10.3% ולעומת 17,751 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2007, עליה בשיעור של 8.8%. היתרה הממוצעת של האשראי לציבור לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 עמדה על 18,373 מיליון ש"ח, לעומת 17,514 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 4.9%.

פקדונות הציבור הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 26,032 מיליון ש"ח לעומת 26,713 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 2.5% ולעומת 26,782 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2007, ירידה בשיעור של 2.8%.

ניירות ערך הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 5,584 מיליון ש"ח, לעומת 8,051 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 30.6% ולעומת 7,831 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2007, ירידה בשיעור של 28.7%. היתרה נכון ליום 30 בספטמבר 2008 מתפלגת כדלקמן:

עיקר תיק ניירות הערך מושקע באגרות חוב ממשלתיות (כ- 76%). כמו כן השקיע הבנק באגרות חוב קונצרניות, רובן ככולן של חברות ישראליות (כ- 19.5%), זאת בהתאם למדיניות הבנק הרואה בהשקעה בחלק מאג"ח אלו כתחליף לאשראי, על רקע הסטת האשראי לעבר שוק האשראי החוץ בנקאי.

עיקר ניירות הערך (כ- 92%) מסווגים כניירות ערך זמינים למכירה. ראה פירוט נוסף בביאור 2 לדוחות הכספיים.

ניירות הערך בתיק הזמין למכירה מוצגים במאזן לפי שוויים ההוגן, כאשר הפער בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקק לקרן הון, למעט ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני אשר אינן נזקפות לקרן הון אלא לדוח רווח והפסד. ברבעון השלישי בשנת 2008 נזקפו ירידות ערך בסך של כ- 30 מיליון ש"ח לרווח והפסד - ראה פירוט בפרק "מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדים חשבונאיים קריטיים".

לאחר ירידות אלו, קרן ההון השלילית, נטו, עומדת על כ- 70 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס), ומורכבת מקרן הון שלילית בסך 109 מיליון ש"ח, בקיזוז קרן הון חיובית בסך 39 מיליון ש"ח.

להלן התפלגות קרן ההון והשווי ההוגן בתיק הזמין למכירה ליום 30 בספטמבר 2008 (במיליוני ש"ח):

קרן הון נטו	קרן הון חיובית (רווחים שטרם מומשו)	קרן הון שלילית (הפסדים שטרם מומשו)	הערך במאזן (המהווה שווי הוגן)	
37	37	-	226	מניות
(31)	1	(32)	3,926	אגרות חוב ממשלתיות
(7)	-	(7)	291	אגרות חוב של בנקים אגרות חוב קונצרניות:
(5)	-	(5)	182	חברות ממשלתיות
(37)	-	(37)	231	ענף הנדל"ן
(27)	1	(28)	267	אחרות
(69)	1	(70)	680	סה"כ אג"ח קונצרניות
*(70)	39	(109)	5,123	סה"כ תיק זמין למכירה

*קרן הון זו מהווה חלק מההון העצמי של הבנק, לאחר השפעת המס, בסך של כ- (47) מיליון ש"ח - ראה דו"ח על השינויים בהון העצמי – התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.

להלן התפלגות קרן ההון השלילית (הפסדים שטרם מומשו), לפי שיעור הירידה מתחת לעלות ולפי טווחים של משך הזמן בו השווי ההוגן נמוך מהעלות * (במיליוני ש"ח):

סה"כ	מעל 12 חודשים	9-12 חודשים	6-9 חודשים	עד 6 חודשים	
84**	23	10	12	39	עד 20%
19	4	10	1	4	20%-30%
6	4	2	-	-	30%-40%
-	-	-	-	-	מעל 40%
109	31	22	13	43	סה"כ

* נקודת ההתייחסות לקביעת משך הזמן בו השקעה הייתה בפוזיציית הפסד שטרם מומש הוא תאריך המאזן של תקופת הדוח שבמהלכה ארעה ירידת הערך לראשונה, ללא קשר לשיעור הירידה. יש לציין כי מרבית הירידה מעל 20% נבעה מהרבעון השלישי בשנת 2008.

**מזה קרן הון שלילית בגין אגרות חוב ממשלתיות בסך של 32 מיליון ש"ח, וקרן הון שלילית בגין אגרות חוב של בנקים בסך של 7 מיליון ש"ח.

ההון העצמי של הבנק הסתכם ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 1,597 מיליון ש"ח לעומת 1,586 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007 ו- 1,552 מיליון ש"ח ביום 30 בספטמבר 2007. הגידול, הן מסוף התקופה המקבילה אשתקד והן מסוף שנת 2007, נובע בעיקרו מרווחיות הבנק אשר קוזזה בחלקה כתוצאה מהצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, נטו. (ראה פירוט לגבי קרן הון שלילית נטו בסעיף ניירות ערך לעיל).

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון היה ביום 30 בספטמבר 2008 11.4% לעומת 12% בסוף שנת 2007 ו- 11.6% ביום 30 בספטמבר 2007. יחס ההון, ללא כתבי התחייבות נדחים, לרכיבי סיכון היה ביום 30 בספטמבר 2008 7.8% לעומת 8.2% בסוף שנת 2007 ו- 8.3% ביום 30 בספטמבר 2007. מגבלת בנק ישראל קובעת יחס הון מינימלי של 9%. בנק ישראל קבע לבנק יחס מינימלי של הון, ללא כתבי התחייבות נדחים, לרכיבי סיכון של 7%.

תוכנית העבודה לשנת 2008, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק, הניחה ככלל שמירה על יחס הון כולל לרכיבי סיכון של 11.5%. במרבית התקופה נשמר יחס של 11.5% ומעלה. עקב גידול נקודתי באשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2008, הגיע היחס ל- 11.4%.

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו

א. במסגרת עמידה בכללי הוראות ניהול בנקאי תקין 311 – יחס הון מזערי, מגייס הבנק הון משני בדרך של הנפקת כתבי התחייבות נדחים.

בחודש יוני 2008 גייס הבנק, באמצעות חברת בת בשליטתו המלאה, אגוד הנפקות בע"מ (להלן: "החברה"), כתבי התחייבות נדחים בסך של כ- 94 מיליון ש"ח.

ב. ראה ביאור 15 לדוחות הכספיים בדבר אופציות למנכ"ל הבנק.

תביעות תלויות

להלן מידע בדבר שתי תביעות נגד חברה מאוחדת של הבנק (שאחת מהן נמחקה) ודרישת תשלום אחת נגד הבנק, אשר הינן בסכומים מהותיים העולים על 1% מהון הבנק:

א. התחייבויות תלויות בקשר עם החברה המאוחדת בנק כרמל – אגוד למשכנתאות בע"מ (להלן "החברה"):

1. ביום 2 בנובמבר 1997 הוגש בבית המשפט המחוזי בתל אביב כתב תביעה נגד החברה ושלושה בנקים אחרים למשכנתאות בסכום כולל של כ- 500 מיליון ש"ח. כמו כן הוגשה בקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית. התביעה עוסקת בנושא עמלות בגין ביטוח חיים ורכוש. פרטים נוספים ראה בבאור 6 (ב)(8)(ב)(1) לדוחות הכספיים ובדוח הסקירה של רואי החשבון המבקרים.

2. ביום 6 ביולי 2003 הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו תובענה ובקשה להכרה בתובענה כתובענה ייצוגית על ידי שלושה תובעים כנגד החברה וכנגד שלושה בנקים אחרים למשכנתאות ומנהל המכס ומס בולים, משרד האוצר, בסכום כולל של 300 מיליון ש"ח, בנושא גביית סכומי ביול בגין הלוואות.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 הבקשה לאישור התביעה כייצוגית נמחקה והתובענה נדחתה.

ב. בחודש דצמבר 2007 הוגשה לבנק דרישת תשלום בסך כולל של 10 מיליון דולר ארה"ב, בקשר עם פעילות בתחום שוק ההון של מיופה כח בחשבון. לאחר שהבנק דחה את דרישת התשלום, הגיש הנאמן בפשיטת רגל של מיופה הכח דו"ח לבימ"ש, ובו העלה טענות כנגד הבנק בקשר לניהול חשבונות, הגם שלא נתבקש בו סעד כספי כנגד הבנק.

פעילות חברות מוחזקות עיקריות

החברות המוחזקות העיקריות של הבנק הינן:

אגוד השקעות ויזום (א.ש.י) בע"מ - החברה משמשת כזרוע ההשקעות הריאליות של הבנק. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 5.1 מיליון ש"ח, לעומת 2.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח כלל את רווחי חברת הבת שלה **אגוד שוקי הון והשקעות בע"מ** שהסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 0.3 מיליון ש"ח לעומת 0.9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברה לנאמנות של בנק אגוד בע"מ - החברה עוסקת במתן שרותי נאמנות לקרנות נאמנות, למחזיקי ניירות ערך הנסחרים בבורסה, להנפקות פרטיות ובמתן שרותי נאמנות שונים. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 1.2 מיליון ש"ח לעומת 2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

אימפקט ניהול תיקי השקעות בע"מ - החברה עוסקת בייעוץ ובניהול תיקי השקעות. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 1.3 מיליון ש"ח לעומת 1.5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

אגוד ליסינג בע"מ - יתרת המימון שהעמידה החברה הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2008 ב- 358 מיליון ש"ח לעומת 332 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 7 מיליון ש"ח לעומת 5.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

אגוד הנפקות בע"מ - החברה הוקמה על מנת לעסוק בהנפקה של כתבי התחייבות נדחים ותעודות התחייבות ובהשקעה של סכומי ההנפקה בבנק. ביום 7 בינואר 2007 פרסמה החברה תשקיף מדף להנפקת סדרות של תעודות פיקדון וכתבי התחייבות נדחים.

בחודש מאי 2008 התקבלה החלטה בדירקטוריון החברה, לפעול לתיקון תשקיף המדף באופן שיאפשר להנפיק מכוחו מכשירים פיננסיים נוספים בנוסף לאלה אשר נכללו בו.

ביום 21 בספטמבר 2008 התקבלה החלטה נוספת בדירקטוריון החברה על פרסום תשקיף מדף נוסף. בעניין הנפקת כתבי התחייבות נדחים בשנת 2008 – ראה בפרק "השקעות בהון הבנק ועסקאות במניותיו". ברבעון השלישי של שנת 2008 ביצעה החברה רכישה מהציבור במהלך מסחר שוטף בבורסה לניירות ערך בתל-אביב, של תעודות פקדון, אגוד הנפקות ד', בסך של 2,433,015 ע.נ.. לאחר תאריך המאזן מבצעת החברה רכישות נוספות של תעודות פקדון. ביום 6 באוקטובר 2008 הודיעה מידרוג על העברת כתבי ההתחייבות הנדחים של כל הבנקים המדורגים על ידה לרשימת מעקב ובכלל זה כתבי ההתחייבות הנדחים של אגוד הנפקות.

הון אנושי

במרס 2008 נחתמו הסכמים בנושא מענקים לשנים 2007 ו- 2008 עם ועד הפקידים ועם ועד המנהלים ומורשי החתימה, המושתתים על רווחיות הבנק. ההפרשות בדוחות הכספיים לשנת 2007 תאמו את ההסכמים הנ"ל. בספטמבר 2008 נחתם הסכם תוספת שכר לשנת 2008 עם ועד הפקידים.

תיאור מצב המיסוי

במסגרת ביקורת שנערכה על ידי רשות המיסים (מחלקת ביקורת מע"מ) בחברה בת של הבנק – אגוד מערכות בע"מ, חברה פרטית העוסקת במתן שירותים בתחום המחשוב לבנק (להלן – ה"חברה"), התנהלה חקירה בהקשר לפעילותה של החברה כעוסק לצרכי מע"מ. ביום 18 ביוני 2008 התקבלה בחברה שומת מס עסקאות לתקופות חיוב ספטמבר 2005 עד מרס 2008. במסגרת השומה נטען כי החברה מסרה ציוד (חומרה ותוכנת מחשבים) לבנק והוסף מס עסקאות בגובה היתרה להפחתה של מס התשומות שנתבע עם רכישת הציוד בתוספת 10% והפרשי הצמדה וריבית (כ- 7 מיליון ש"ח). ביום 17 ביולי 2008 הגישה החברה השגה על השומה הנ"ל. להערכת ההנהלה, בהתבסס על הערכת יועציה המשפטיים של החברה, סיכויי ההשגה הם סבירים. יובהר כי מכיוון שמדובר בהפרשי עיתוי, הרי שגם אם ההשגה תדחה, לא צפויה לכך השפעה מהותית על תוצאות פעילות החברה והבנק.

תיאור עסקי הבנק לפי מגזרי פעילות

האבחנה בין המגזרים משמשת את הנהלת הבנק לצורך קבלת החלטות על המדיניות העסקית ולניתוח התוצאות העסקיות של הבנק. אפיון המגזרים מתבסס בעיקר על פי סוגי הלקוחות ותחומי פעילות הכלולים בכל מגזר ומגזר. נתוני תוצאות המגזרים נערכו בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בדבר "מגזרי פעילות עיקריים". תיאור מפורט של מגזרי הפעילות ואופן מדידתם ניתן בדוחות השנתיים ליום 31 בדצמבר 2007. פרטים נוספים בדבר מגזרי פעילות ראה בביאור 10 לדוחות הכספיים.

פעילות הבנק מתמקדת במגזרי פעילות כמפורט להלן:

מגזר לקוחות פרטיים – מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים למשקי בית וללקוחות בעלי עושר פיננסי, לרבות שירותי ייעוץ בהשקעות. כמו כן מספק המגזר שירות ללקוחות עסקיים בעלי אובליגו עד 400,000 ש"ח. המגזר כולל את מגזר מימון לדיור.

מגזר לקוחות עסקיים – המגזר מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים אשר קבלת אשראי מהווה את תחום פעילותם העיקרי, מחברות גדולות במשק ועד לקוחות עסקיים בעלי אובליגו מעל 400,000 ש"ח.

מגזר יהלומים – המגזר כולל לקוחות פעילים בענף היהלומים אשר רובם חברים בבורסת היהלומים ברמת גן.

מגזר ניהול פיננסי – כולל את פעילות הבנק על חשבון עצמו בתחום ניירות הערך, ניהול נכסים והתחייבויות, ניהול סיכוני השוק והנזילות, פעילות חדרי עסקות של הבנק ופעילות החברה המאוחדת אגוד השקעות וייזום (א.ש.י), המהווה את זרוע ההשקעות הריאליות של הבנק.

אחרים והתאמות - המגזר כולל פעילויות אשר לא ניתן לשייכם באופן ספציפי למגזרים.

להלן תמצית התפתחות הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות, במיליוני ש"ח:

רווח נקי (הפסד)		רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות		
לתשעה חודשים שנתיים		לתשעה חודשים שנתיים		
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
*2007	2008	* 2007	2008	מגזר
15	11	12	11	לקוחות פרטיים
66	57	66	57	עסקי
(6)	4	(6)	4	יהלומים
24	4	23	4	ניהול פיננסי
(2)	(1)	(1)	(1)	אחרים והתאמות
<u>97</u>	<u>75</u>	<u>94</u>	<u>75</u>	סך הכל
				* סווג מחדש

רווח נקי (הפסד)		רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות		
לשלושה חודשים שנתיים		לשלושה חודשים שנתיים		
ביום 30 בספטמבר		ביום 30 בספטמבר		
*2007	2008	* 2007	2008	מגזר
9	5	8	5	לקוחות פרטיים
21	18	22	18	עסקי
-	1	-	1	יהלומים
4	(10)	5	(10)	ניהול פיננסי
(2)	-	-	-	אחרים והתאמות
<u>32</u>	<u>14</u>	<u>35</u>	<u>14</u>	סך הכל
				* סווג מחדש

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר לקוחות פרטיים

לשלושה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2008

לקוחות פרטיים במיליוני ש"ח	עו"ש עסקי (2)	מימון לדיור	שוק ההון (1)	סך הכל
37	4	10	-	51
-	-	-	-	-
22	3	5	2	32
-	-	-	-	-
59	7	15	2	83
2	-	(2)	-	-
1	1	3	-	5

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

לשלושה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 *

לקוחות פרטיים במיליוני ש"ח	עו"ש עסקי (2)	מימון לדיור	שוק ההון (1)	סך הכל
41	3	9	-	53
-	-	-	-	-
25	3	5	1	34
-	-	-	-	-
66	6	14	1	87
3	1	(1)	-	3
6	-	2	-	8
-	-	-	1	1
6	-	2	1	9

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי מפעולות רגילות

רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים

רווח נקי

* סווג מחדש.

(1) פעילות בניירות ערך.

(2) לקוחות עסקיים בעלי אובליגו עד 400 אלפי ש"ח.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר לקוחות פרטיים (המשך)

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2008

לקוחות פרטיים	עו"ש עסקי (2)	מימון לדיור	שוק ההון (1)	סך הכל
112	11	29	-	152
-	-	-	-	-
63	8	14	5	90
-	-	-	-	-
175	19	43	5	242
6	1	(2)	-	5
3	-	7	1	11

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 *

לקוחות פרטיים	עו"ש עסקי (2)	מימון לדיור	שוק ההון (1)	סך הכל
117	10	26	-	153
-	-	-	-	-
66	8	14	4	92
-	-	-	-	-
183	18	40	4	245
10	1	(1)	-	10
8	(1)	4	1	12
-	-	-	3	3
8	(1)	4	4	15

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות

רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים

רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש.

(1) פעילות בניירות ערך.

(2) לקוחות עסקיים בעלי אובליגו עד 400 אלפי ש"ח.

מגזר לקוחות פרטיים

שינויים בהיקף הפעילות של המגזר וברווח הנקי שלו

הרווח הנקי מפעולות רגילות בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב- 11 מיליון ש"ח לעומת 12 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 242 מיליון ש"ח לעומת 245 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה ב- 5 מיליון ש"ח לעומת 10 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בתקופה המקבילה אשתקד נכלל רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס בסך של 3 מיליון ש"ח, בגין חלקו של הבנק במכירת פעילות קופות הגמל של לאומי.

מימון לדיור - שינויים בהיקף הפעילות

יתרת האשראי למשכנתאות בסוף ספטמבר 2008 גדלה בשיעור של 20% לעומת דצמבר 2007. הגידול בסך ההלוואות שהועמדו במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה 2008 הינו בשיעור של כ 41% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 7 מיליון ש"ח לעומת 4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הכנסות המגזר הסתכמו ב- 43 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של 2008 לעומת 40 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 7.5%.

מידע על הלוואות חדשות שבוצעו לרכישת דירת מגורים בביטחון משכנתא והיקפי מיחזור הלוואות:

לשנה	לתשעה		
	שנסתיימה ביום	חודשים שנסתיימו	
31 בדצמבר	ביום 30 בספטמבר		
2007	2007	2008	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
910	726	1,001	כספי הבנק
25	19	12	כספי האוצר
*-	-	-	הלוואות עומדות
935	745	1,013	סה"כ הלוואות חדשות
81	68	133	הלוואות שמוחזרו
1,016	813	1,146	סה"כ הלוואות שבוצעו

* סכומים נמוכים מ- 500 אלפי ש"ח.

שירותים ומוצרים חדשים במגזר

הבנק מזהה את חסמי המעבר המקשים על לקוחות קמעונאים לעבור מבנק לבנק. בהתאם לכך הבנק ממתג ומבדל את פעילותו באמצעות אסטרטגיית "הבנק השני הראשון שלך". תפיסה זו מיושמת באופן עקבי תוך הפניית משאבי שיווק ופרסום לגיוס לקוחות.

בהתאם לאמור לעיל, יצא הבנק במבצעי גיוס לקוחות:

- במהלך הרבעון השלישי של השנה יצא הבנק במבצע רחב היקף לגיוס לקוחות פרטיים- מבצע "חשבון הפוך", המעניק חבילה יחודית וכוללת של הטבות בנקאיות בניהול חשבון עו"ש. להערכת הבנק החבילה נותנת מענה מיטבי לצרכי הלקוחות: פטור מריבית חובה, ריבית זכות אוטומטית ופטור מעמלת פקיד. ההטבות מותנות בהעברת משכורת בסכום מינימלי ובהיקף הפעילות בחשבון. מהלך זה הינו יחודי ונוגע בליבת פעילות הלקוח הקמעונאי והפרטי עם הבנק ומהווה שלב נוסף ביישום האסטרטגיה העסקית. המבצע לווה בקמפיין תקשורת נרחב. בעקבות הצלחת המבצע ברבעון השלישי, נמשך מהלך "חשבון הפוך" ברבעון הרביעי של השנה.
 - במהלך חודש אפריל הבנק יצא במבצע משכנתא צמודת מדד בריבית אטרקטיבית בשיעור של 2.9% – במטרה להתמודד עם התחרות העזה השוררת בתחום המשכנתאות. מבצע זה היווה המשך למשכנתאות שהוצעו בריבית בשיעור של 3.3% ברבעון הראשון של השנה.
 - מבצע שכיר בכיר - לגיוס לקוחות שכירים בעלי משכורת חודשית של 10,000 ש"ח ומעלה.
 - הבנק משווק באופן שוטף פיקדונות ומוצרים מגוונים במחירים אטרקטיביים.
- כמו כן מתבצעת העמקת פעילות עם לקוחות קיימים תוך בחינת פרמיית הסיכון והגדלת הכנסות.

"אגוד Premium" – בהמשך לאסטרטגיה העסקית של הבנק להרחבת הפעילות בתחום הלקוחות הפרטיים בכלל ולקוחות בנקאות פרטית בפרט, נחנך בחודש מאי 2008 מרכז נוסף של בנקאות פרטית "אגוד Premium" בחיפה. המרכז מעניק שירותי פרמיום ללקוחות חיפה והצפון. פתיחת מרכז זה הינה בהמשך לפעילות הבנק בתחום הבנקאות הפרטית והשלמה לפתיחת מרכז "אגוד Premium" שנחנך ביולי 2006 ברמת גן.

סניפים חדשים – בהמשך לאסטרטגיה העסקית של הבנק להרחבת פעילות לקוחות קמעונאות, פתח הבנק מאז תחילת שנת 2008 שני סניפים חדשים – האחד בקריית מוצקין והשני במודיעין.

ייעוץ פנסיוני - במהלך חודש ינואר 2008 נערכו שינויי חקיקה בנושא ההפקדות החדשות למסלול הקיצבתי. ראה פירוט בפרק "עדכוני חקיקה" בדוח הדירקטוריון לשנת 2007: חוק הפיקוח על שירותים פנסיוניים (קופות גמל) (תיקון מס' 3) התשס"ח – 2008. הבנק בחן ולמד את עדכוני החקיקה, ואת ההשלכות והשינויים הנדרשים, בהתאם הועברו הדרכות ועודכנו הנהלים בנושא, במקביל מבוצעת התאמת מערכות המחשב התומכות בפעילות זו.

לאחרונה, פורסמו תקנות הניוד בין האפיקים הפנסיוניים שהחלתם החלה ביום 1 באוקטובר 2008, הבנק בתהליך הטמעה של התקנות בהליך הייעוץ ובמערכות המחשב.

לאור היקף ומהותיות השינויים שנעשו בתחום החקיקה ותקנות החיסכון ארוך הטווח ולאור הצהרות האוצר בדבר שינויים עתידיים שבדעתו ליישם, נוצרו אי בהירות ואי ודאות המקשים על הפעילות בתחום.

ערוצים ישירים – אגוד ישיר מנוהל כשתי זרועות: כערוץ שיווקי המשמש גיבוי לפריסת הסניפים של הבנק וכערוץ תפעולי בנקאי. במחצית השנייה של שנת 2007 הושלמה הטמעתה של מערכת ה-CRM (מערכת לניהול קשרי לקוחות) באגוד ישיר כתוצאה מכך חל גידול משמעותי בהיקף הפעילות של הערוץ השיווקי באגוד ישיר הן בפעילות

נכנסת והן בפעילות יזומה. בסוף הרבעון הראשון 2008 יושמה מערכת זו "באגוד Premium" הצפי הוא כי המערכת תייעל ותשפר את עבודת מרכז הבנקאות הפרטית באופן משמעותי. למערכת זו תפקיד מרכזי במימוש אסטרטגיית הבנק "הבנק השני הראשון שלך". המערכת מוטמעת בהדרגה בסניפים במהלך המחצית השניה של השנה.

החל מה-1 ביולי 2008 נכנסה לתוקפה הרפורמה בעמלות הבנקים על פי כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008 ובהתאם לקובץ תקנות 6637 מיום 8 בינואר 2008. עיקרי הרפורמה הינן צמצום מספר העמלות ללקוחות יחידים ועסקים קטנים בעלי מחזור פעילות של עד 1 מיליון ש"ח. הבנק יישם את הרפורמה במספר מישורים לצורך עמידה בהוראות הרגולציה – המערכות המיכוניות הותאמו לזיהוי סוג הלקוח וגביית העמלה המתאימה לו, נשלחה הודעה ללקוחות להסברת הרפורמה תוך הצגת 3 העמלות העיקריות שהבנק יגבה. עובדי הסניפים תודרכו בקפידה בהוראות הדין והרגולציה החדשות. לפירוט נוסף ראה בפרק "עדכוני חקיקה" - הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הגבלת סכומי העמלות), התשס"ח - 2008 וכן בפרק "עדכוני חקיקה" בדוח השנתי של שנת 2007.

על פי אומדן ראשוני שנערך בסוף שנת 2007, השפעת חקיקה זו הייתה אמורה להקטין את הכנסות הבנק מעמלות במחצית השנייה של 2008 בסך של כ- 8 מיליון ש"ח (לפי השפעת המס). על פי הערכת הבנק, ההשפעה בפועל ברבעון השלישי הסתכמה בסכום נמוך מאשר האומדן האמור, אולם לא ניתן לכמת את ההשפעה במדויק.

הצהרות מסוימות המופיעות בפסקאות אלו מכילות מידע צופה פני עתיד. למשמעות מושג זה, ראה פרק "מידע צופה פני עתיד".

להלן תמצית תוצאות הפעילות של המגזר העסקי

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008			
עסקיים	בניה	שוק	סך
במיליוני ש"ח	ונדל"ן	ההון (1)	הכל
44	23	9	76
2	-	6	8
18	7	2	27
-	-	(1)	(1)
64	30	16	110
14	-	-	14
5	10	3	18

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 *			
עסקיים	בניה	שוק	סך
במיליוני ש"ח	ונדל"ן	ההון (1)	הכל
37	17	12	66
-	-	3	3
13	6	7	26
-	-	(1)	(1)
50	23	21	94
4	2	-	6
5	9	8	22
-	-	(1)	(1)
5	9	7	21

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי מפעולות רגילות

הפסד מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים

רווח נקי

* סווג מחדש.

(1) פעילות בניירות ערך.

להלן תמצית תוצאות הפעילות של המגזר העסקי (המשך)

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2008			
עסקיים	בניה	שוק	סך
במיליוני ש"ח	ונדל"ן	ההון (1)	הכל
128	61	24	213
2	-	14	16
48	22	16	86
-	-	(1)	(1)
178	83	53	314
20	3	-	23
17	28	12	57

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 *			
עסקיים	בניה	שוק	סך
במיליוני ש"ח	ונדל"ן	ההון (1)	הכל
115	50	34	199
2	-	11	13
55	20	22	97
-	-	(1)	(1)
172	70	66	308
9	5	-	14
21	23	22	66

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

* סווג מחדש.

(1) פעילות בניירות ערך.

מגזר עסקי

שינויים בהיקף הפעילות של המגזר וברווח הנקי שלו

הרווח הנקי מפעולות רגילות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-57 מיליון ש"ח לעומת 66 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-14%.

הכנסות המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-314 מיליון ש"ח לעומת 308 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-2%. ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה ב-23 מיליון ש"ח, לעומת 14 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של 64%. על רקע החרפת המשבר הכלכלי העולמי, הבנק בוחן כל העת את פעילותו בתחום העסקי ומתאים את מדיניותו הן באשר לחשיפתו לענפים השונים, הן לגבי מרווח בטחון על בטוחות והן לגבי פרמיות הסיכון הנגבות מהלקוחות. הרחבה בנושא ראה בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" תת פרק "הערכות לשינויים בסביבה העסקית".

בניה ונדל"ן - שינויים בהיקף פעילות

הרווח הנקי של פעילות בניה ונדל"ן הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-28 מיליון ש"ח, לעומת 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-22%. ההכנסות הסתכמו ב-83 מיליון ש"ח לעומת 70 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 19%. גידול זה נובע בעיקר מעלייה של כ-11 מיליון ש"ח בהכנסות המימון, המהווה גידול של כ-22%. ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה ב-3 מיליון ש"ח לעומת 5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בתוצאות תשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 באה לידי ביטוי אסטרטגיית הבנק בתחום ליווי בניה למגורים ומימון קבוצות רכישה בעיקר באזורי ביקוש תוך שמירה על פיזור נאות.

מספר הפרויקטים בביצוע לסוף ספטמבר 2008, הממומנים על ידי הבנק, עומד על 136, גידול של כ-13% מתחילת השנה. בהיקף האשראי הכספי המנוצל בפרויקטים אלו חל גידול של כ-7.4% מתחילת השנה. במהלך הרבעון השלישי בשנת 2008 לא התווספו פרויקטים חדשים, נטו. בהיקף הערבויות לפי חוק מכר דירות חל גידול של כ-7.4% מתחילת השנה, ומספר יחידות הדיור המלוות עלה בשיעור של 7% מתחילת השנה, בדומה למחצית הראשונה של 2008.

פעילות זו הינה סינרגטית לאסטרטגיה שהבנק נוקט להגדלת משקל הפעילות במגזר הלקוחות הפרטיים והמשכנתאות מסך הפעילות של הבנק.

ראה בפרק "עדכוני חקיקה": חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעה של רוכשי דירות) (תיקון מס' 4+5), התשס"ח – 2008.

שינויים בהיקף הפעילות של המגזר וברווח הנקי שלו

הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב- 4 מיליון ש"ח לעומת הפסד של 6 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 47 מיליון ש"ח לעומת 50 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות הענף מושפעות בין השאר מהתחזקות השקל. שער הדולר הממוצע בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 ירד ב- 15.6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. במונחי דולר חלה עליה בהכנסות בשיעור של 8.9%. הבנק בוחן באופן שוטף את פרמיית הסיכון של הלקוחות ומתאים אותה בהתאם לנסיבות.

ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 21 מיליון ש"ח לעומת 41 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ- 49%.

בעקבות העמקת והתפשטות המשבר הכלכלי העולמי מסתמנת החל מחודש אוקטובר 2008 ירידה משמעותית במחזורי הפעילות של ענף היהלומים, זאת במקביל לירידת מחירים המתבטאת בעיקר במחירי האבנים הגדולות. ירידה זו נובעת בעיקרה מקיטון משמעותי בביקושים בעיקר בשוק האמריקאי וזאת עקב ההאטה הכלכלית. תופעה זו עומדת בניגוד למגמה ששררה בתשעת החודשים הראשונים של 2008 שבה עקב הקטנת תפוקות המכרות והסטת קווי יצור לארצות בעלות מכרות היהלומים, נוצרה עלייה במחירי הגלם. כמו כן גם הביקוש הסטטי ליהלומים מלוטשים בגדלים בינוניים וקטנים הביא ליציבות מחירים בסוג זה של יהלומים מלוטשים, בעוד שבאבנים הגדולות והאיכותיות חלה עליית מחירים במקביל לגידול בהיקף המכירות.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 עלה היצוא בענף בשיעור של כ- 7.6% לעומת התקופה המקבילה בעיקר עקב עליית מחיר חומר הגלם.

משקל היצוא היחסי מישראל לארצות הברית קטן לעומת שנת 2007 (במקביל לירידה בסכומים) תוך הגדלת החלק היחסי של הונג קונג, בלגיה וארצות נוספות. וזאת על רקע הירידה ברמת הצריכה ובפרמטרים כלכליים נוספים בארצות הברית.

הבנק נערך להתמודדות עם השינויים ועם השלכות המשבר הכלכלי העולמי באמצעות התאמת מדיניות האשראי שלו לענף ונקיטת צעדים הנגזרים מכך, כדוגמת הגברת בקרת תהליכי אשראי, הגברת בחינת פרופיל סיכון הלקוחות, הגברת בחינת פרמיית הסיכון וכד' – הרחבה בנושא ראה בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" תת פרק "הערכות לשינויים בסביבה העסקית".

מגזר ניהול פיננסי

שינויים בהיקף הפעילות של המגזר וברווח הנקי שלו

הרווח הנקי מפעולות רגילות בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב- 4 מיליון ש"ח, לעומת 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב- 37 מיליון ש"ח לעומת 67 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ- 45%.

הירידה נבעה בעיקרה מקיטון בהכנסות מפעילות מימון. מקור הקיטון במספר גורמים: ביצוע הפרשות לירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני בתיק אג"ח קונצרניות של הבנק בסך של כ-30 מיליון ש"ח, הפסדים כתוצאה מהשפעת ירידת שער הדולר וירידת הריבית הדולרית על נכסי הבנק והתחייבויותיו והוצאות בגין עליית המדד על הפער שבין הנכסים הצמודים להתחייבויות הצמודות של הבנק. הפסדים אלו קוזזו בחלקם על ידי רווחים שנרשמו כתוצאה מהצגת פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים על פי שוויים ההוגן, כנדרש על פי כללי החשבונאות. בעקבות המשבר הכלכלי בעולם נקט הבנק במדיניות של שמירה על נזילות גבוהה יחסית ברבעון השלישי. בנוסף, ביצע הבנק הסטה של פיקדונות מבנקים בחו"ל לבנק ישראל ולבנקים המקומיים. ראה התייחסות בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" תת פרק "הערכות לשינויים בסביבה העסקית".

סכומים שלא הוקצו והתאמות

המגזר כולל פעילויות אשר לא ניתן לשייכן באופן ספציפי למגזרים.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה בסיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים נזילות. לסיכונים אלו נלווים סיכונים תפעוליים ומשפטיים. מדיניות ניהול הסיכונים מסייעת לבנק לממש את יעדיו העסקיים בפעילויותיו הפיננסיות תוך הגדרת היקף הסיכונים, במסגרת המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

אחריות ארגונית

בבנק קיימת הפרדה בין מנהלי הסיכונים ויוצרי החשיפות לבין האחראים על הבקרה עליהם.

ניהול החשיפות לסיכונים השוק והנזילות וכן לסיכונים אשראי הנובעים מהשקעות הבנק באג"ח קונצרני, מתבצע באגף ניהול פיננסי באחריות מר אפרים אברהם.

יצירת החשיפות מתבצעת בעיקר באמצעות חדרי העסקות ויחידת הנוסטרו באגף.

כמנהלת סיכונים האשראי העסקי בבנק, לרבות סיכונים האשראי ללקוחות הפעילים במגזר הפיננסי ובמגזר היהלומים, משמשת ראש אגף העסקים גב' עדנה פרס לכיש.

סיכון חשיפות האשראי למגזר הקמעונאי, לרבות משכנתאות, מנוהל באחריות ראש אגף קמעונאות, נכסי לקוחות וייעוץ, הגב' עידית לוסקי.

כמנהלת הסיכונים המשפטיים משמשת היועצת המשפטית הראשית של הבנק עו"ד רחלי פרידמן.

מערך ניהול הסיכונים - אחראי לזיהוי, הגדרה ומיפוי של סיכונים שוק ונזילות, מדידת הסיכונים ויצירת תמונת הסיכון הכוללת. תפקידו כולל פיתוח המודלים הפנימיים למדידת הסיכונים בכל מגזרי הסיכון. ראש מערך ניהול הסיכונים הינו מר עמי שושני.

בקרת סיכונים – אגף בקרות, בראשותו של ד"ר עקיבא שטרנברג, מרכז את פעילויות בקרת סיכונים שוק, נזילות ואשראי וכן בקרות על פעילויות המסחר של הבנק ואחריות על פעילות קצין הציות. ראש אגף בקרות משמש גם כמנהל הסיכונים התפעוליים.

סיכונים שוק

הינם סיכונים להכנסות הבנק ולהונו העצמי כתוצאה משינויים של מחירים ושערים בשווקים הפיננסיים, ובעיקר שינויים בשערי הריבית, בשערי החליפין, באינפלציה, בשערי המניות וברמת התנודתיות של השינויים בתחומים השונים.

דירקטוריון הבנק קבע את הגבולות והמסגרות לחשיפה לסיכונים שוק במגזרי הפעילות השונים. גבולות ומסגרות אלו מרוכזים במסמך חשיפות הנדון בדירקטוריון הבנק אחת לרבעון. מדיניות ניהול החשיפות נועדה להשיג את יעדי הבנק בפעולותיו השונות תוך עמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון.

תמונת סיכון השוק נבחנת במפורט אחת לשבוע בפורום ההנהלה לעניינים פיננסיים. במסגרת זו נבחנות החשיפות השונות של הבנק בכל המגזרים תוך השוואת החשיפה בפועל למול המסגרות המאושרות. המלצות הפורום מובאות לדיון ואישור בהנהלת הבנק.

הבנק מודד את סיכוני השוק, בין השאר, באמצעות מודל הערך שבסיכון (VAR) אשר מציג את הסיכון הפוטנציאלי (ירידה אפשרית בשווי בתקופת זמן נתונה). החישוב מבוצע בשיטה הפרמטרית לתקופת אחזקה של 10 ימים וברמת ביטחון של 99%. סיכון תיק האופציות מחושב בעזרת תרחישי שינוי בשערי חליפין ובתנודתיות על פי נתוני השנה האחרונה. כהשלמה למדידת ה-VAR מתבצעות מדידות Back test - I Stress.

סיכון בסיס - מתייחס לאפשרות של הפסד הנובע משינויים בשערי המטבע, בסיס הצמדה או מניות, כאשר אין הקבלה בין הבסיס אליהם צמודים הנכסים לבין בסיס ההתחייבויות. ניהול סיכוני הבסיס נועד, בין השאר, למקסם את רווחיות הבנק תוך ניצול הזדמנויות בשווקים השונים. במסגרת זו יוצר הבנק חשיפות בשוקי המטבע המקומיים והבינלאומיים וכן חשיפות בשוק הצמוד למדד. ההנהלה מנהלת באופן מבוקר את הסיכונים הנובעים מחשיפות הבסיס במסגרת מגבלות הדירקטוריון.

א. חשיפות מט"ח: פעילות הבנק כעושה שוק בתחום המט"ח מחייבת חשיפה לסיכון שער חליפין במהלך המסחר. נקבעו נהלי עבודה ומגבלות לגבי היקפי החשיפות ואופן ניהולן במהלך המסחר. בנוסף, מעת לעת, מתקבלות החלטות להיכנס לחשיפות על פי הערכות להתפתחויות במחירים היחסיים של המטבעות השונים. החשיפות מתבצעות בתוך המסגרות שנקבעו על ידי הדירקטוריון תוך קביעת מגבלות הפסד מירביות. לבנק מערכת ממוחשבת המצביעה על חשיפות המט"ח הכוללות בכל רגע נתון. מגבלת הדירקטוריון לסך החשיפה מט"ח/ש"ח לסוף יום עודכנה ברבעון השני של השנה ונקבעה במונחי ערך בסיכון לסך של 13 מיליון ש"ח. החשיפה בפועל הייתה ביום 30 בספטמבר 2008 ערך בסיכון של 6 מיליון ש"ח. הערך בסיכון הגבוה ביותר (לסוף יום עסקים) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 היה 8.5 מיליון ש"ח. פעילותו של הבנק במטבעות חוץ מתבצעת בעיקר במטבעות דולר ארה"ב, יורו, יין, ליש"ט ופר"ש. בנוסף, נקבעו מגבלות נוספות לערך בסיכון למט"ח (ללא דולר) – שקל ולמטבעות שאינם עיקריים ומגבלות פוזיציה במהלך יום ובסוף יום. כמו כן נקבעה מגבלה כמותית של עודף/חוסר נכסים על התחייבויות בהיקף של 40 מיליון דולר, מזה במט"ח ללא מטבע דולר – 15 מיליון דולר, ובמטבעות שאינם עיקריים – 10 מיליון דולר (המטבעות העיקריים הינם: דולר, אירו, ליש"ט, פר"ש, יין).

ב. חשיפת בסיס מדד: דירקטוריון הבנק עדכן ברבעון השני את מגבלת חשיפת בסיס המדד במונחי ערך בסיכון להיקף של 15 מיליון ש"ח. כמו כן עודכנה המגבלה הכמותית של עודף הנכסים על ההתחייבויות להיקף של 1000/+750- מיליון ש"ח. החשיפה בפועל ליום 30 בספטמבר 2008 הייתה ערך בסיכון של 3.4 מיליון ש"ח. הערך בסיכון הגבוה ביותר (לסוף יום עסקים) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 היה 5.4 מיליון ש"ח.

להלן הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ והמדד נכון ליום 29 בספטמבר 2008, במיליוני ש"ח (סוגריים מייצגים הפסד):

מט"ח אחר	פר"ש	יין	ליש"ט	יורו	דולר	מדד	
0.8	-	-	(0.2)	5.7	(4.7)	17.5	עליה של 5%
1.6	0.1	0.2	(0.5)	14.5	(12.4)	34.9	עליה של 10%
(0.8)	-	-	0.2	(4.9)	1.0	(17.5)	ירידה של 5%
(1.6)	(0.1)	(0.2)	0.5	(10.7)	0.5	(34.9)	ירידה של 10%

המדידה כוללת הן את הפעילות המאזנית והן את החוץ מאזנית.

ג. חשיפת בסיס מניות ותעודות סל:

חלק מהשקעות הבנק נמצאות בתעודות סל על מניות, מניות או ETF (קרנות עוקבות מדד).

הבנק חשוף לסיכון במידה שאירעו תנודות בשערי המניות. הוגדרו מגבלות סיכון נפרדות הן עבור מדד המעו"ף ותעודות סל ישראליות על מדדים והן עבור תעודות סל על מדדי חו"ל או ETF.

1. מגבלת הדירקטוריון על מדד המעו"ף ותעודות סל ישראליות היא ערך בסיכון של 15 מיליון ש"ח. נכון ל- 30 בספטמבר 2008 הניצול בפועל היה ערך בסיכון של 3.7 מיליון ש"ח.

2. מגבלת הדירקטוריון על תעודות סל וקרנות עוקבות מדד (ETF) בשווקי חו"ל – המגבלה הכוללת הינה ערך בסיכון של 25 מיליון ש"ח. נכון ל- 30 בספטמבר 2008 הניצול בפועל היה ערך בסיכון של 5.2 מיליון ש"ח.

קיימות מגבלות דירקטוריון נוספות אשר הינן מגבלות ערך בסיכון ברמת ETF בודד וברמת תיקי ETF בחלוקה למגזרים.

סיכון ריבית – נובע מהשפעתם האפשרית של שינויים בעקומי ריבית על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות.

סיכוני הריבית לתיק הכולל של הבנק מהווים את סיכון השוק העיקרי אליו חשוף הבנק. הבנק מודד ומנהל את סיכון הריבית על התיק הכולל המשלב את המכשירים בתיק הבנקאי ובתיק הסחיר.

מדיניות ניהול חשיפת הריבית מכוונת למיקסום רווחי הבנק תוך שמירה על רמות חשיפה רצויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה אליהם חשוף הבנק, בהתאמה לתחזיות בשווקים ולרמות הסיכון הרצויות. החשיפות העיקריות נלקחות במגזר השקלי ובמגזר צמוד מדד. קיימות חשיפות ריבית שאינן מהותיות במטבעות החוץ העיקריים.

חשיפת הריבית נמדדת בתדירות יומית למטבעות העיקריים: ש"ח לא צמוד, צמוד מדד, דולר, יורו, יין, פר"ש וליש"ט.

מדידת חשיפת הריבית מתבצעת בעזרת שתי טכניקות מדידה עיקריות:

א. DV1% (Delta Value 1%) - מייצג את השינוי האפשרי בתיק בהינתן שינוי מקביל בעקום הריבית של 1%.

ב. VAR (Value at Risk) - המודד את הסיכון הפוטנציאלי בתיק ברמת בטחון 99% ולתקופת אחזקה של 10 ימים.

חשיפת הריבית במגזר צמוד המדד מביאה בחשבון בין השאר הנחות עבודה לשיעורי הפרעונות המוקדמים במשכנתאות והנחות עבודה לשיעורי המשיכות בנקודות היציאה בתכניות חסכון. הנחות אלו מתבססות על סמך ניסיון העבר. חשיפת הריבית במגזר השקלי מביאה בחשבון בין השאר הנחות עבודה לקיום יתרה יציבה של חלק

מחשבונות העו"ש והנחות עבודה לחשיפת הריבית באג"ח מסוג גילון. החלק האחר של חשבונות העו"ש מוגדר ללא תאריך פרעון ומחושב כבעל מח"מ של יומיים.

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות במונחי ערך בסיכון לגבי ההשפעה האפשרית של שינויים בשיעורי הריבית. נקבעה מגבלה לגבי סה"כ סיכוני הריבית ולגבי כל בסיס הצמדה לרבות כל מטבע חוץ בנפרד. מגבלת חשיפת הריבית הכוללת הינה ערך בסיכון של 60 מיליון ש"ח. החשיפה בפועל ביום 30 בספטמבר 2008 הייתה ערך בסיכון של 20.2 מיליון ש"ח. הערך בסיכון הגבוה ביותר (לסוף יום עסקים) לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 היה 25.4 מיליון ש"ח. חישוב חשיפת הריבית, בדיקתה למול המגבלות, והפצת הממצאים מבוצעים בתדירות יומית.

להלן החשיפה בפועל נכון ליום 30 בספטמבר 2008, במיליוני ש"ח:

<u>מגזר</u>	<u>סוג מגבלה</u>	<u>חשיפה בפועל</u>
סה"כ	VAR ריבית מקוזז*	20.2
צמוד מדד	VAR	13.4
	DV1%	35
לא צמוד	VAR	10.9
	DV1%	30.7
מט"ח	VAR לכל המטבעות	4.2
	VAR לכ"א מהמטבעות העיקריים:	קב' דולר 3 , קב' יורו 0.7
	קב' דולר, קב' יורו, יין, פר"ש, ליש"ט	יין 0.2 , ליש"ט 0.1 , פר"ש 0.1

* בחישוב הסה"כ מובאים בחשבון הקטנות סיכוני הריבית בגין מתאמים (קורלציות) בחשיפות הריבית בין מטבעות שונים על פי התקופות.

ניהול תיק אופציות - הבנק מנהל תיק אופציות ש"ח/מט"ח ומט"ח/מט"ח. במסגרת זו נחשף הבנק גם לסיכונים של שינויים בתנודתיות בין המטבעות השונים. בחינת הסיכונים של תיק האופציות המנוהל על ידי הבנק נעשית באמצעות מודל הערך בסיכון (VAR) המתבסס על סימולציה היסטורית של שינויים בתנודתיות ובשערי החליפין שנה אחורה. ניהול תיק האופציות מבוצע באמצעות מערכת ממוחשבת המאפשרת ניתוח ובחינת הסיכונים בתיק על פי השינויים המתרחשים בשוק. בתאריך 31 ביולי 2008 הדירקטוריון אישר הגדלת המגבלה הכוללת לערך בסיכון לניהול תיק האופציות מ- 3.75 מיליון דולר ל- 10 מיליון דולר. הגדלה זו הייתה על רקע הגידול בהיקפי הפעילות של לקוחות הבנק בתחום זה. החשיפה לסיכון זה בפועל ביום 30 בספטמבר 2008 הייתה ערך בסיכון של 1.9 מיליון דולר. הערך בסיכון הגבוה ביותר (לסוף יום עסקים) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 היה 2.8 מיליון דולר. כמו כן אושרה מסגרת פעילות באופציות אקזוטיות של 2 מיליון דולר במונחי VAR. נכון לסוף הרבעון השלישי ערך בסיכון אופציות אקזוטיות הינו 0.4 מיליון דולר.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

לבנק שני סוגי אחזקה עיקריים במניות בתיק הבנקאי:

א. השקעה במניות חברת בזק. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים שונה סיווג האשראי אשר הבטוחה לו הינה מניית חברת בזק מסעיף אשראי לציבור לסעיף ניירות ערך במסגרת התיק הזמין למכירה. כמו כן, דיבידנדים המתקבלים מחברה זו נכללים בדוח רווח והפסד בסעיף "רווח מהשקעות במניות, נטו". השקעה זו רשומה במאזן ליום 30 בספטמבר 2008 בסך של 114 מיליון ש"ח.

ב. השקעות דרך חברת הבת- אגוד השקעות ויזום (א.ש.י.), המשמשת כזרוע ההשקעות הריאליות של הבנק. החברה מתמקדת בשיפור התשואה על ההון העצמי של הבנק, על ידי השקעה בחברות העוסקות בתחומי פעילות שונים, שאינם בתחום הבנקאות ותחומים משלימים לו. בהתאם, מבצעת החברה השקעות מתוך כוונה להשתתף ברווחי החברות לאורך ימים ובמקרים מסוימים לממשן ברווח תוך תקופה של מספר שנים (על ידי הנפקתן או מכירתן לצד שלישי).

ההשקעות מתבצעות בהתאם למדיניות השקעות ותכנית העבודה, בה נקבעו מסגרות ויעדים, כולל תחומים מועדפים. המגבלות הקבועות בחוק הינן עד 20% מההון של חברה בודדת, ועד 15% מהון הבנק בהשקעות ריאליות (עם חריגים מסויימים).

נכון להיום קיימת החלטת דירקטוריון שהשקעת הבנק בתאגידים ריאלים לא תעלה על 195 מיליון ש"ח. דירקטוריון הבנק הגביל את סמכות החברה לגבי השקעה בודדת לסכום של 12 מיליון ש"ח. כל השקעה בודדת מעל לסכום זה טעונה בנוסף גם אישור דירקטוריון הבנק.

היתרה המאזנית של ההשקעה בחברות כלולות ליום 30 בספטמבר 2008 הסתכמה בסך 16 מיליון ש"ח. היתרה המאזנית של ההשקעה בחברות אחרות באמצעות א.ש.י. (אשר מסווגות במסגרת מניות בתיק הזמין למכירה) ליום 30 בספטמבר 2008 הסתכמה בסך 104 מיליון ש"ח.

סיכון נזילות

הינו סיכון להכנסות הבנק ולהונו העצמי כתוצאה מאי יכולתו לספק צרכי נזילות, כתוצאה מאי זמינותם של מקורות בשקלים ובמט"ח וכן מקשיים ביכולת לממש נכסים בזמן קצר מבלי שיגרם הפסד מהותי. הבנק נוקט צעדים להתאמה שוטפת של רמת הנזילות לסביבה הפיננסית ולנסיבות העסקיות של פעילותו.

החל מתחילת שנת 2005 הבנק פועל על פי מודל פנימי לניהול סיכון הנזילות. המודל אושר על ידי הדירקטוריון. על פי נוהל עבודה של פורום ההנהלה לעניינים פיננסיים מתבצע דיון שבועי על יחס הנזילות הפנימי, דיון חודשי על מבנה המקורות בשקלים ובמט"ח ודיון שנתי על מדיניות הנזילות. ניתוח מצב הנזילות ניתן במסגרת מסמך חשיפות המוצג בפני הדירקטוריון אחת לרבעון. כמו כן, מתקיים דיון לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק בנושא הנזילות.

מטרת מודל הנזילות הפנימי לבדוק את יכולת העמידה של הבנק בפרעון פקדונות, גם כאשר לא נוספים מפקידים חלופיים או כאשר קיים קושי במימוש נכסים.

כמותית, מתבצע חישוב של היחס בין הנכסים הנזילים שניתן לממשם בפועל בכל המגזרים לבין ההתחייבויות הצפויות להפרע תוך חודש. המודל לוקח בחשבון את יכולת המימוש בפועל של תיק האג"ח שלרשות הבנק, את יכולת הקריאה של אשראי On Call, ומניח תחזית משיכות על סמך הסטוריית משיכות אחרונה תוך התחשבות ברמת הריכוזיות שבתיק הפקדונות.

נקבעה מגבלת דירקטוריון ליחס הנזילות על פי המודל הפנימי בגובה של 2 חודשי נזילות לפחות. הבנק עומד במגבלה זו. ראה גם תת פרק "הערכות לשינויים בסביבה העסקית".

יחס הנזילות על פי המודל הפנימי נמדד בתדירות יומית על ידי מערך ניהול הסיכונים, ונבחן באופן שוטף על ידי פורום ההנהלה לעניינים פיננסיים. בנוסף, מבוצעות בדיקות של עמידה במגבלות תרחישי קיצון.

סיכוני אשראי

מבטאים את הסיכון שלווים או חייבים לא יעמדו בהחזרים ובתשלומים לבנק בהתאמה להסכמי האשראי. מדיניות האשראי של הבנק מתבססת על פיזור הסיכונים וניהולם באופן מבוקר. הדבר מתבטא בפיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים למספר גדול של לוויים בינוניים וקטנים ובמגזרי הצמדה שונים. במסגרת מדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי, ניהולו והבקרה עליו, על מנת לשפר את איכותו ולהקטין את הסיכון הגלום בניהולו.

מדיניות האשראי, כולל קביעת שיעורי ההסתמכות על הביטחונות, נדונה ומאושרת מידי שנה על ידי דירקטוריון הבנק.

הנהלת הבנק והדירקטוריון מקבלים סקירה חודשית על התפתחות האשראי ועמידה ביעדים שנקבעו. נהלי האשראי והביטחונות של הבנק כמו גם מערכות המיכון הרלבנטיות, נמצאים בתהליכי עדכון ושיפור מתמידים על מנת להתאימם לסביבה העסקית המשתנה ולהוראות הרגולטוריות. במקביל מושקעים אמצעים ומאמצים רבים בעדכון ופיתוח כלי בקרה ממוכנים ומערכות מידע.

• ענפי משק

ככלל, מדיניות האשראי של הבנק מתבססת על פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים. בדירקטוריון הבנק נערכים דיונים בנושא אשראי לענפים מסוימים, בפרט אלו הרגישים לתנודות ואלו בהם הסיכון הענפי גבוה ביחס לענפי משק אחרים, ונקבעת מדיניות בהתבסס על ההתפתחויות החזויות בענפים אלה.

אשראי לענפים בהם ממקד הבנק את פעילותו, כמו יהלומים, בניה ונדל"ן למגורים ופיננסים, מטופל ע"י יחידות מקצועיות המתמחות בענפים אלה. לענפים אלה נקבעו נהלי עבודה ספציפיים ובקורות מיוחדות, בנוסף לנהלים והבקורות הרגילים, המיועדים להתמודד עם סיכוני האשראי המיוחדים להם.

• גודל לוויים

הבנק פועל על פי ההנחיות המפורטות בנוהל בנקאי תקין 313, אשר קובע כי סך האשראי ללווה בודד לא יעלה על 15% מהון הבנק, סך האשראי לקבוצת לוויים לא יעלה על 30% מהון הבנק והחשיפה לשש קבוצות הלוויים הגדולות לא תעלה על 135% מהון הבנק. הבנק עומד בהנחיות אלה ואינו חורג מהן.

• פיזור גיאוגרפי

לבנק אין סניפים מחוץ לישראל המעניקים אשראי. בתחום הבנייה ניתן מרבית האשראי לבנייה למגורים באזורי ביקוש.

• ניהול האשראי

- היבטים במתן אשראי:

השיקול במתן אשראי מתבסס בעיקרו על טיב הלקוח, כושר ההחזר, חוסנו הפיננסי, נזילות, מהימנות, ותק בענף, ותק בבנק ועוד. הבנק פועל להתאים את סוג האשראי לצרכיו ופעילותו של הלקוח. במקרים בהם מתבסס הבנק על איתנותו הפיננסית של הלקוח קיימות לעיתים התניות שונות, שעיקרן שמירה על יחסים פיננסיים שונים.

- סמכויות למתן אשראי:

מתן האשראי מבוסס על סמכויות אשראי ברמות השונות עד לדרג של ועדת אשראי של הדירקטוריון. החלטות למתן אשראי מעל סמכותם האישית של מנהלי הסניפים והנהלת אגף עסקים, מתבצעות ברמה של ועדות אשראי, במטרה למזער את הסיכון של הסתמכות על שיקול דעת של אדם יחיד. במסגרת סמכויות האשראי נקבעו מגבלות על סכום האשראי ללא בטוחות אותו רשאי לאשר כל בעל סמכות.

- בקרה על האשראי:

הבנק מפעיל כלי בקרה ממוכנים רבים ומגוונים, הן בסניפים והן במטה, במטרה לאתר מוקדם ככל האפשר שינויים בהתנהגות הלקוח, היווצרותם של פערי בטחונות, חריגה ממסגרות האשראי המאושרות וחריגה מסמכות. הבנק משלב בכלי הבקרה מידע מגורמים חיצוניים במטרה לאתר פעילויות ואירועים העשויים להשפיע על יכולתו של הלקוח להחזיר את חובו. לצורך איתור מוקדם של בעייתיות אצל לקוחות הבנק מופעלת בבנק מערכת ממוכנת המאתרת פוטנציאל לבעייתיות אצל לקוחות שאינם מסווגים כחובות בעייתיים.

- הדרכה:

הבנק משקיע משאבים רבים בהכשרת העובדים, העוסקים בתחום האשראי, ובכלל זה הכשרת עובדים חדשים בקורסים ייעודיים, קורסים מתקדמים לעובדים ותיקים בתחום, פורום של מנהלי מחלקות עסקיות, הפקת לקחים מאירועים שונים ועוד. כמו כן, מתבצעת הכשרה ומפגשי רענון בנושאי הרגולציה הקשורים לתחום האשראי, כדוגמת סקירת הוראות תקני דיווח בינלאומיים (IFRS) וסקירת הוראות באזל 2.

• בטחונות

במסגרת מדיניות האשראי נקבעו עקרונות וכללים באשר לסוגי הבטחונות והיקפם. דרישת הבטחונות ושיעורם נגזרים מרמת הסיכון שהבנק מוכן לקבל על עצמו בעת העמדת האשראי. דגש מיוחד ניתן לדירוג הלווים ולכושר ההחזר של הלקוח כקריטריון למתן האשראי בנוסף למשקל שניתן לבטחונות המקובלים.

הבטחונות מותאמים לסוגי האשראי שהם אמורים להבטיח תוך התייחסות לטווח הזמן, סוג ההצמדה, אופי האשראי ומטרתו. קביעת השווי לביטחון של סוגי בטחונות השונים נגזרת מאופיים ונזילותם, איכותם ומהירות יכולת המימוש שלהם, לרבות שינויים בערכם כתוצאה ממצבי האטה או צמיחה בסביבה העסקית של הלווה. הבנק נוהג לאמת את שווי הבטחונות ע"י קבלת הערכות שמאי/הערכות שווי עדכניות.

בבנק קיימת מערכת ממוחשבת המאפשרת ניהול הבטחונות מבחינת שוויים, תוקפם, הפקת דוחות התראה למיניהם והפקת מידע אודותם.

באשראי לבנייה הניתן בשיטת "ליווי פרויקטים" נוהג הבנק להסתמך כבטוחה, בין היתר, על זכויות במקרקעין נשוא הפרויקט, בנוסף להיקף ההון העצמי המושקע בפרוייקט.

• טיפול באשראי בעייתי וגביית חובות

ענף אשראים מיוחדים שבאגף עסקים מרכז את הטיפול בלקוחות הבעייתיים של הבנק. מטרת הטיפול בראש ובראשונה היא שיקום הלקוח ושיפור כושר ההחזר שלו לשרת את חובו. בהעדר יכולת כזו פועל הענף לגביית החוב, תוך ניסיון להגיע להסדר עם החייב או הפעלת הליכי גבייה משפטיים לגביית החוב ומזעור הנזק לבנק. לצורך איתור מוקדם ככל האפשר של לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, מופעלת בבנק מערכת "אורות אדומים" - מערכת ממוכנת המאתרת פוטנציאל לבעייתיות אצל לקוחות שאינם מסווגים כחובות בעייתיים.

היערכות הבנק ליישום הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל - מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי:

ביום 31 בדצמבר 2007 פורסם חוזר מטעם בנק ישראל במסגרתו תוקנו הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל בנושא הטיפול החשבונאי בהפרשה להפסדי אשראי ובחובות פגומים, ובגילוי שניתן בנושאים אלה בדיווח לציבור של הבנקים. ההוראה תיושם בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים החל מהדוחות ליום 1 בינואר 2010 ואילך. ההוראה לא תיושם למפרע בדוחות כספיים לתקופות קודמות. התאמות של יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים ליום 1 בינואר 2010 כתוצאה מדרישות ההוראה, לרבות דרישות קביעת ההפרשה ודרישות התייעוד, יכללו ישירות בסעיף העודפים בהון העצמי. ראה גם מידע בביאור 1(ג)3).

הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את השלכות יישומה על תוצאות פעולותיו. מערכות המדידה הקיימות בבנק נבנו על בסיס הנחות והגדרות שונות מאילו שבהוראה, ולכן אין הן יכולות לספק מידע רלוונטי לצרכי אומדן ההשפעות של יישום ההנחיות החדשות על הדוחות הכספיים של הבנק, ובכלל זה על היקף החובות הבעייתיים, על ההפרשות לחובות מסופקים ועל הרווח מפעילות מימון. לכן, לא ניתן לאמוד בשלב זה, כמותית, את השלכות יישום ההוראה על הבנק.

אולם כבר כעת ברור כי יישום ההוראה יגדיל את היקף החובות אשר בגינם לא יירשמו הכנסות ריבית באופן שוטף, אלא רק על בסיס גביה בפועל, וזאת כתוצאה מהגדרתם כחובות פגומים. זאת, בין היתר, בגין חובות המוגדרים כיום כחובות מסופקים בחלקם ונושאים הכנסה, ובגין חובות המוגדרים כיום כחוב בפיגור זמני.

יישום דרישות ההוראה מחייב שדרוג ו/או הקמה של מערכות תשתית מיחשובית על מנת להבטיח תהליך של הערכה וביצוע של הפרשה להפסדי אשראי וחישוב וביצוע הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי באופן נאות. הבנק נסמך על המערכות הממוכנות של בנק לאומי ועוקב, באופן הדוק, אחר השינויים המבוצעים במערכות המיכוניות לביצוע תהליכי העבודה הנדרשים. כמו כן, בוחן הבנק את השינויים הנדרשים במערכות העצמאיות או לחילופין יצירת קבצי מידע ממערכות אלה, שיועברו למערכות בנק לאומי, לצורך חישוב ההפרשה הספציפית וההפרשה הקבוצתית, כנדרש בהוראה.

במסגרת הערכות הבנק ליישום ההוראה בוצעו בבנק המהלכים הבאים:

- נערכה סקירת ההוראה בפני הדירקטוריון והנהלת הבנק.
- הוקמה ועדת היגוי בראשות ראש אגף עסקים, והוקם צוות מקצועי המורכב מנציגי אגף עסקים, אגף חשבונאי ראשי ואגף משאבים ללווי הנושא, יישומו והטמעתו.
- היחידה המטפלת ביישום ההוראה בבנק תוגברה בכח אדם מקצועי נוסף.
- עודכנה המתודולוגיה לחישוב הפרשה להפסדי אשראי בהתאם להוראה.

להלן לוחות הזמנים לפעילויות אותן צפוי לנקוט הבנק עד ליישום ההוראה:

- המערכות המיכוניות יבחנו על ידי המשתמשים הרלוונטיים עד לסוף רבעון שני לשנת 2009.
- סקירת ההוראה בפני מנהלי הסניפים ומנהלי המחלקות העסקיות תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- הדרכה מקיפה על ההוראה והכלים המיכוניים תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- עריכת נוהל חדש בנושא טיפול בחובות בעייתיים תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- הדירקטוריון יבצע מעקב על עמידה ביעדים עד לכניסת ההוראה לתוקף.

לצורך פיתוח המודל הסטטיסטי לחישוב ההפרשה הספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, נמצא הבנק בשלב מתקדם של בחינת חלופות לאימוץ מודל ומערכת ממוכנת התומכת במודל שייבחר. למרות ההסתמכות על מערכות ממוכנות של בנק לאומי, בוחן הבנק אפשרות להתקשרות עם ספק חיצוני, בפרט לצורך יישום ההוראה לגבי אשראי המועמד במערכות העצמאיות של הבנק.

בנק ישראל הקים בתחילת ספטמבר צוות עבודה, בו משתתפים נציגים מהפיקוח על הבנקים, מתאגידים בנקאיים ומרואי החשבון המבקרים שלהם, לדון בסוגיות הקשורות לתהליך קביעת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. מסקנות הצוות אמורות להיות מפורסמות עד סוף שנת 2008.

בכוונת הבנק לנצל את הדחייה בכניסה לתוקף של ההוראה לבחינה מקיפה יותר של המערכות המפותחות לצורך יישומה, להתארגנות מבחינת נהלי עבודה והדרכות וביצוע בקרה נאותה על עמידה ביעדים שנקבעו, תוך מתן זמן נאות לתיקון ליקויים במידה ויהיו.

• חשיפה לאג"ח קונצרני

הבנק נקט במדיניות על פיה רואה הבנק בחלק מהשקעה זו תחליף למתן אשראי לטווח קצר או לטווח ארוך, וזאת על רקע הסטה של האשראים במשק ממימון בנקאי למימון חוץ בנקאי. מסגרת ההשקעה והכללים לביצועה אושרו בדירקטוריון. מגבלות ההשקעה כוללות את היקף החשיפה, סוגי האג"ח המותרים, דירוגם, חשיפה מרבית למנפיק בודד, מגבלות פיזור ומרווח מינימלי לפי דרוג. כמו כן נקבע מדרג סמכויות לגבי ההשקעה באגרות חוב ספציפיות. פעילות ההשקעה מבוצעת באגף ניהול פיננסי בהתאם למדרג סמכויות. המגבלות לגבי ההשקעה באג"ח הקונצרני מבוקרות באופן שוטף.

מדיניות הבנק בתחום זה מותאמת להתפתחות בשווקים.

מידע נוסף בדבר הרכב תיק האג"ח הקונצרני, לרבות הרכב קרן ההון בגינו – ראה בפרק "התפתחויות הנכסים וההתחייבויות" – בניתוח סעיף ניירות ערך במאזן.

כמו כן ראה התייחסות בפרק "מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים", בדבר בחינת הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני.

- **איגוח**

לבנק אין פעילות איגוח מהותית. ראה מידע בבאור 2 א לדוחות הכספיים בדבר מכשירים פיננסיים מגובי נכסים.

- **סיכון פירעון בפעילות בנגזרות פיננסיות**

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים נעשית מול לקוחות, בנקים בארץ ובנקים בחו"ל. הפעילות מתבצעת לאחר קביעת מסגרת פעילות ללקוחות תוך מעקב שוטף אחר העמידה במסגרות אלו. מעקב זה כולל שערך שוטף של עסקות מול הלקוחות למחיר השוק (Mark to Market), אמידת הסיכון הפוטנציאלי בהתאמה לסוגי המכשירים והסיכונים בשווקים והשוואה למסגרות ולביטחונות. נקבעו נהלים וכללים לבקרה וטיפול בלקוחות. בבנק פותחו מודלים ממוחשבים למדידת החשיפה במכשירים פיננסיים נגזרים ברמת העסקה והלקוח, וכן מופעלות מערכות ממוחשבות לצורך בקרת סיכונים האשראי במכשירים פיננסיים נגזרים. נקבעו כללים ונהלי עבודה לקביעת רמת הביטחונות הנדרשת מול עסקאות אלה, לרבות דרכי פעולה הנדרשות לסגירת החשיפות מול העסקה והלקוח.

- **הפעילות עם בנקים בחו"ל**

פעילות הבנק מול בנקים בחו"ל מבוססת על מסגרות המאושרות אחת לשנה. הבנק שואף להגדיל את מספר הבנקים עמם יחתמו הסכמים לקיזוז עסקאות בעת כשל עסקי (הסכמי ISDA) וכן הסכמים להקטנת החשיפה לסיכונים שוק (הסכמי CSA). לבנק הסדרי סליקה של עסקאות באמצעות ה- (CLS (Continuos Linked Settlement ובכך הבנק ממזער את החשיפה בסליקה של עסקאות אלו. בנוסף, ראה תת פרק "הערכות לשינויים בסביבה העסקית" בהמשך.

• **חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים**

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים על בסיס מאוחד ליום 30 בספטמבר 2008 (במיליוני ש"ח) ⁽¹⁾:

חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	דרוג אשראי חיצוני*
2,061	139	1,922	AAA עד AA-
311	4	307	A+ עד A-
5	5	-	ללא דירוג
2,377	148	2,229	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

סה"כ חשיפה חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין עסקאות פורוורד, עסקאות חליפין בריבית ורכישת אופציה לקניית או מכירת אחד מנכסים אלו מסתכמת לסך של 1,727 מיליוני ש"ח.

⁽¹⁾ מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות.

⁽²⁾ פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

⁽³⁾ ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.

* הדרוג הינו ברמת קבוצה בנקאית מאוחדת.

הערות:

א. חשיפת האשראי מוצגת לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

ב. חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (ראה פירוט בביאור ניירות ערך).

ג. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים זרים) ראה ביאור 7.ב. בדוח הכספי הרבעוני.

המוסדות הנכללים בטבלה לעיל הינם בנקים ומספר בנקים להשקעות, הפועלים במדינות OECD. עיקר החשיפות הינן למוסדות הפועלים באנגליה, גרמניה, קנדה, שווייץ, בלגיה וארצות הברית.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים בגרמניה ובאנגליה עולה על 15% מבסיס ההון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בדבר יחס הון מזערי ועומדת על 409 מיליון ש"ח ו- 602 מיליון ש"ח בהתאמה.

הבנק עוקב אחר שינויים בדירוגים של מוסדות אלו המתפרסמים על ידי סוכנויות הדירוג Moody's ו-S&P. לאור המשבר הפיננסי וההתפתחויות המהירות במצבם של מוסדות פיננסיים שונים, הבנק עוקב אחר פרמטרים נוספים המצביעים על מצבם של מוסדות אלו. פרמטרים אלו כוללים שינויים מהירים במחירי המניות, שינויים במרווחי אג"ח ו- credit default swaps, עלויות גיוס מקורות ומידע נוסף המתפרסם אודות המוסדות הפיננסיים. על בסיס מכלול המידע הנאסף, הבנק מתאים את מדיניות היקף החשיפה למוסדות הפיננסיים השונים.

הבנק קבע מגבלות חשיפה למוסדות הפיננסיים השונים תוך התייחסות לחשיפת אשראי ישירה וחשיפה הנובעת ממכשירים פיננסיים נגזרים. מגבלות חשיפה אלו מתעדכנות על פי ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים ומצבם של המוסדות הפיננסיים השונים. חשיפת האשראי הישירה הינה ברובה לטווח קצר ומהווה חלק מניהול עודפי הנזילות של הבנק במטבע חוץ. החשיפה הנובעת ממכשירים פיננסיים נגזרים נובעת בעיקר מפעילות עם לקוחות והינה ברובה לטווחים של עד שנה.

לבנק הסכמי ISDA לצורך קיזוז עסקאות. כמו כן, לבנק הסכמי CSA עם חלק מהבנקים אשר מטרתם חיזוק הבטחונות כנגד שינוי בשווי ההוגן של עסקאות פתוחות.

חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים לפי הגדרתם הינה רובה ככולה כנגד בנקים ובנקים להשקעות בעוד שלא קיימת לבנק חשיפה ליום 30 בספטמבר 2008 לחברות ביטוח, דילרים/ברוקרים, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.

בתוספת ב'-סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק, בענף "שירותים פיננסיים" - לא נכללות חשיפות לבנקים. לאור זאת אין זהות בין שני הדיווחים.

היערכות לשינויים בסביבה העסקית

על רקע המשבר הפיננסי בארצות הברית, התפשטותו למדינות ולתחומים נוספים ולנוכח השלכותיו האפשריות על המשק הישראלי, ערך הבנק במהלך חודש אפריל 2008 בחינה מחודשת של האסטרטגיה העסקית שלו (בדגש על מדיניות האשראי וניהול הסיכונים), ושל מכלול הסיכונים אליהם חשוף הבנק, כולל ההשפעות הנגזרות על רווחיות הבנק, הלימות ההון והנזילות.

במסגרת בחינה זו נבדקו גם הנחות של תרחישי קיצון מחמירים. במקביל, פנה המפקח על הבנקים ביום 13 באפריל 2008 אל התאגידים הבנקאיים וביקשם לבחון נושאים אלה. ממצאי הבחינה נדונו בהנהלת הבנק ובדירקטוריון, והוחלט על סדרת צעדים שעיקרם בחינת מדיניות הסיכונים, מסגרות החשיפה וניהול הנזילות.

בעקבות החרפת המשבר ולאור השינויים המהירים בשווקים הפיננסיים ובמפת הסיכונים של הבנק, שוכללו כלי המעקב המאפשרים מעקב יומי אחר התפתחות החשיפות לסיכונים השונים (סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכוני אשראי והשקעות נוסטרו).

כמו כן, על רקע האמור לעיל ולנוכח המגמות בשווקים הבינלאומיים והמקומיים, בחן הבנק מחדש את מדיניות ניהול סיכון הנזילות. לפני התפתחות המצב המשברי בשווקים, היו לבנק עודפי נזילות זמינים בהיקף ניכר. על מנת להתאים את המדיניות לתנאי השוק העדכניים, הבנק הגדיל את רזרבת הנזילות וקבע יעדים מחמירים לניהול הנזילות השוטפת. כתוצאה מכך הבנק הגדיל את עודף הנזילות העסקית והעלה את יחס הנזילות המשתקף במודל הנזילות הפנימי לניהול סיכון הנזילות. הבנק קבע פרמטרים שונים לבחינת התפתחות אפשרית של משבר נזילות מקומי. כמו כן, מתקיים מעקב יומי על פרמטרים אלו וכן מעקב תקופתי על מבנה המקורות על פי סוגי ואופי מפקידים שונים.

במהלך החודשים האחרונים בוצעו התאמות שונות למדיניות החשיפה לבנקים בחו"ל. במהלך המחצית הראשונה של 2008 נקבעו עקרונות שמרניים למדיניות החשיפה לבנקים בחו"ל וכתוצאה מכך הוקטנו במידה ניכרת מגבלות החשיפה לבנקים במדינות שונות. עם החרפת המשבר הפיננסי במערכת הבנקאית העולמית נקבעו כללים מחמירים לחשיפת אשראי ישירה לבנקים. במסגרת זו נקבעו עקרונות לאופן הערכת עומק המשבר ומידת הסיכון של המוסדות הפיננסיים (מעבר לדירוגי הבנקים השונים). על רקע זה, נבחרה כמות מוגבלת של בנקים שאושרו להם מסגרות חשיפה המותאמת על פי ההתפתחויות בפועל.

לאור ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים והמגמות הצפויות במשק הישראלי, הבנק מבצע תהליך של הערכת סיכון הלווים הגדולים, התאמת היקף המסגרות, בדיקה והתאמה של הבטחונות והתאמת המרווחים הפיננסיים למפת הסיכונים המתהווה.

במסגרת זו, הבנק פועל במספר מישורים, בין השאר:

- מעקב אחר הלווים הגדולים בבנק ומעקב אחר העמידה של לקוחות בהסכמי covenant.
- בחינת המסגרות הבלתי מנוצלות במגמה להתאימן לסביבה העסקית העדכנית.
- הקטנת ואף הפסקת פעילות עם לקוחות שפרופיל הסיכון שלהם אינו מתאים למדיניות הבנק.
- בחינת המודלים המשמשים את הבנק להערכת סיכוני השוק והבטחונות בתיקי הלקוחות.
- העמקת תהליכי המעקב והבקרה אחר לוויים בתחום הנדל"ן, תוך הקפדה יתרה על מדיניות של הימנעות מכניסה למימון פרויקטים חדשים למגורי יוקרה והתמקדות בפרוייקטים למגורים באזורי ביקוש.
- התאמת המרווח הפיננסי של הלווים לסביבת הסיכון המתפתחת.

בנוסף, הותאמה מדיניות ניהול תיק הנוסטרו בכלל, וניהול תיק האג"ח הקונצרני בפרט, בהתאם להתפתחויות בשווקים. כתוצאה ממדיניות זו, היקף תיק הנוסטרו של הבנק קטן משמעותית במהלך 2008.

הבקרה על סיכוני השוק מתבצעת ברמה יומית תוך בחינה של ערכי ה- var וכן מצב הבנק במספר תרחישי קיצון. למרות התנודות החרפות בשווקים, לא היו חריגות ממגבלות ה- var או ה- $stress$ שנקבעו על ידי הדירקטוריון. לאור המשבר בשווקים, הבנק בוחן את תרחישי הקיצון ומבצע עדכון של תרחישים אלו בהתאמה להתפתחות בשווקים. בנוסף, בוצעה הערכה מחודשת של המודלים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכונים והבטחונות של

הלקוחות הפעילים בשווקים הפיננסיים. על בסיס הערכה זו, נדרשו לקוחות להגדיל את היקף הבטחונות המשמשים בסיס לפעילותם.

סיכון משפטי

על-פי הגדרת בנק ישראל, סיכון משפטי הינו סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם. העדר אפשרות, כאמור, יכולה לנבוע מסיבות שונות כדוגמת העדר פרטים מהותיים ונחוצים בהסכמים, חוסר סמכות של צד להסכם וליקויים משפטיים נוספים.

התייחסות הבנק לסיכונים המשפטיים הינה על דרך ההרחבה ולפיכך נוקט הבנק, לרבות בקרב חברות הבת שלו, פעולות על מנת למזער סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה, החלטות שיפוטיות של ערכאות שיפוטיות שונות והוראות והנחיות של רשויות רגולטוריות (רשות ני"ע, בנק ישראל וכד').

במסגרת זו, פועל הבנק במספר מישורים:

נערכות חוות דעת בנושאים משפטיים שונים, נערכים נהלים מתאימים לצורך יישום הוראות כפועל יוצא משינויים בחקיקה, בהוראות והנחיות רגולטוריות, וכן גם כפועל יוצא של הפקת לקחים מאירועים שקרו בבנק, תקלות שאותרו, והחלטות שיפוטיות רלוונטיות.

כמו כן, על בסיס שינויים ואירועים כאמור, נערך עדכון שוטף של המסמכים וההסכמים אשר בשימוש הבנק – הן לעניין יחסיו עם לקוחותיו והן לעניין יחסיו עם צדדים אחרים.

בנוסף, מבוצעת בבנק תכנית הדרכה שוטפת הכוללת הדרכות בנושאים משפטיים מגוונים, לרבות הפקת לקחים מאירועים שונים.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם כתוצאה מתהליכים פגומים, כשלים במערכות, אירועים חיצוניים ופנימיים כולל סיכונים מעילות והונאות, טעויות אנוש והעדר תהליכי בידוק ובקרה פנימיים נאותים. במהלך שנת 2007 הוקם אגף בקרות במטרה להעמיק את תהליכי הבקרה במגוון תחומים בבנק. בשנת 2006 בוצע סקר מקיף של סיכונים מעילות והונאות בבנק. הבנק החל ביישום המלצות סקר זה במהלך שנת 2007 ובדעתו להשלים את עיקר יישום זה במהלך שנת 2008.

הבנק נערך לביצוע סקר מקיף בתחום הסיכונים התפעוליים. סקר זה צפוי להתבסס על סקר מעילות והונאות, בחינת תהליכים במסגרת SOX 404 וסקר בתחום העמידה בהוראת ניהול בנקאי תקין 357. תהליך הסקר והפעילויות הנלוות אליו יבוצעו בהלימה להוראות באזל 2.

הבנק ביצע סקר פערים מול מסמכי מדיניות, עקרונות לבקרה פנימית ושלטון תאגידי המפורטים בהנחיות באזל 2. על בסיס סקר פערים זה הבנק נערך לביצוע שינויים ושיפורים בתהליכי עבודה שונים.

היערכות לקראת באזל 2

המפקח על הבנקים הודיע כי על התאגידים הבנקאיים להיערך ליישום המלצות באזל 2 על שלושת נדבכיו עד סוף שנת 2009. בכוננת הפיקוח להשיג יעד זה תוך שדרוג מערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי בתאגידים הבנקאים.

הוראות באזל 2 הינן מערך מפורט של הנחיות אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות ע"י וועדה במסגרת ה-BIS, וסוכמו בשנים 2004-2006. מסקנות הוועדה אומצו ע"י רשויות פיקוח רבות, לרבות בישראל.

ההוראה נשענת על 3 נדבכים:

א. הקצאת הון, כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה חדשה הקושרת בין רמת הסיכונים והחשיפה בגינם לבין דרישת ההון הרגולטורית.

ב. הרחבת מנגנוני הפיקוח והבקרה בבנקים בנושאי ניהול סיכונים ודרישה להקצאת הון פנימי ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process), בנוסף להון הרגולטורי.

ג. הרחבת הדיווח לציבור בנושא ניהול ובקרה על הסיכונים.

הוראות באזל 2 ובנק ישראל בעקבותיהן, מאפשרות שלוש גישות להקצאת הון בגין סיכונים אשראי: הגישה הסטנדרטית ושתי גישות דרוגים פנימיים: הבסיסית - FIRB והמתקדמת - AIRB.

בגישה הסטנדרטית, הקצאת ההון נקבעת לפי משקולות שקבע הרגולטור בהתאמה לרמות הסיכון, כאשר ניתן להישען על דרוגים של סוכנויות דרוג חיצוניות מאושרות. בנק ישראל קבע כי על הבנקים לעמוד ביישום הגישה הסטנדרטית עד לסוף 2009, כולל עמידה בדרישות לגבי הון פנימי כמפורט בנדבך השני.

בגישות הדרוגים הפנימיים הבנקים אומדים את סיכון האשראי ללווה הבודד על בסיס מודלים. בגישת FIRB הבנק בונה אומדן של ההסתברות לחדלות פרעון של הלקוח (PD). בגישת AIRB הבנק בנוסף בונה אומדן של ההפסד בהינתן חדלות פרעון (LGD) והיקף החשיפה במועד חדלות הפרעון (EAD). מנתונים אלו גוזר הבנק את היקף ההון הרגולטורי שעליו להחזיק בגין חשיפת האשראי ללווה נתון.

דירקטוריון הבנק רואה בהטמעת תהליכי באזל 2 יעד מרכזי לשנים הקרובות, הזדמנות למיציא תועלות עסקיות ולשדרוג תהליכי הבקרה וניהול הסיכונים. הדירקטוריון הנחה את הנהלת הבנק לפעול ליישום הגישה הפנימית הבסיסית בתחומי האשראים, במקביל ליישום הגישה הסטנדרטית במסגרת תחום לוחות הזמנים שנקבעו על ידי בנק ישראל.

דרישות ההון בגין הסיכונים התפעוליים תחושב בשלב זה בגישת האינדיקטור הבסיסי.

כמו כן, נערך סקר פערים בהקשר לנדבך 2. תוכנית העבודה הנגזרת מסקר זה הוגשה לדירקטוריון בסוף הרבעון השני של שנת 2008.

דרישות גילוי מסויימות לפי נדבך 3 יושמו ושולבו החל מהדוחות הכספיים לשנת 2007, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

ההערכות ליישום באזל 2 מונחית על ידי וועדת היגוי בראשות ראש אגף משאבים, מר חמי מורג, ומיושמת בתוכנית העבודה כפרויקט יעודי, על ידי המערך לניהול סיכונים. הנהלת הבנק עוקבת אחת לחודש אחר ההתקדמות בפרויקט במקביל למעקב המתבצע בתדירות רבעונית על ידי הדירקטוריון.

מסמכים שפורסמו על ידי בנק ישראל במהלך שלושת הרבעונים של שנת 2008:

- מסמך טיוטא "מסגרת עבודה לפיקוח ממוקד סיכון", אשר מטרתו להציג את מסגרת העבודה של הפיקוח על הבנקים לנושאי פיקוח ממוקד סיכון, תוך הערכה מובנית של פרופילי הסיכון בתאגידי הבנקאים. טיוטא זו נמצאת בהתאמה למסמכי הנדבך השני בהוראות באזל 2, ובמיוחד "תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי" (SREP) ותוצרי "המערכת להערכת סיכונים" (RAS). הטיוטא מגדירה מתודולוגיה מפורטת:
 - א. להערכת הסיכונים המובנים אליהם חשוף הבנק, בהתייחס לסביבה החיצונית וקווי העסקים.
 - ב. הערכת הממשל התאגידי, ניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות בבנק.להערכת המפקח, מתכונת זו תאפשר התמקדות הפיקוח על הבנקים בתחומים בעלי הסיכון הגדול ביותר לבנק.
- כתשית להערכות ליישום הוראות באזל 2 ב-2009, ובהמשך לטיוטות קודמות, פורסם מסמך "באזל 2 - הנדבך הראשון, תחולה והגישה הסטנדרטית, טיוטא שניה ושלישית להתייעצות". מסמך זה מגדיר במפורט את סעיפי הנדבך הראשון בהוראת באזל 2 תוך שילוב ההחלטות העדכניות של הפיקוח על הבנקים בישראל בנושאים בהם מקנה וועדת באזל שיקולי דעת למפקח המקומי. מסמך זה נותח בבנק במפורט להיבטיו העסקיים, המשפטיים והתפעוליים, וגובשו נקודות המפתח הראויות לטיפול ולהתייחסות. בהתאמה לנקודות אלה, נערכו מספר סבבי הדרכה בבנק, כולל דירקטוריון הבנק, ההנהלה הבכירה ומספר רב של בעלי תפקידים במטה ובסניפים.
- מסמך "באזל 2, הנדבך הראשון- גישת הדירוגים הפנימיים לסיכונים אשראי (IRB) – טיוטא שניה". בטיטא זו שולבו העמדות העדכניות של הפיקוח על הבנקים בישראל. עיקרן של עמדות אלה הן הבהרת ההגדרות למהותם העיסקית של נכסי הסיכון, לכימות רכיבי הסיכון ולכללים לפיהם ניתן יהיה לחשב בגישת IRB.
- מסמך " באזל 2- טיוטא בנושא ניהול סיכונים אשראי" - טיוטא זו מהווה תרגום של המלצות באזל משנת 2000 בנושא זה. הטיוטא מגדירה קבוצה של עקרונות לניהול סיכונים אשראי, בנושאי יצירת סביבת סיכון אשראי נאותה, התנהלות במסגרת תהליך אישור אשראי נאות ושימור תהליכים נאותים לתפעול אשראי, מדידתו וניטורו.
- מסמך "באזל 2 - טיוטא בנושא חיזוק הממשל התאגידי בתאגידי בנקאיים" - מטרת המסמך לסייע לבנקים בהבטחת אימוצם ויישומם של נהלים נאותים של ממשל תאגידי. ניתנו הבהרות לתפקידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה בניהול הסיכונים, ולצורך בהתווית אסטרטגיות לפעילות הבנק וקביעת אחריות לדיווח על ביצוען, תוך דגש על אסטרטגיות וטכניקות לניהול הסיכונים. הפיקוח מגדיר 4 מרכיבי פיקוח הכרחיים: פיקוח על ידי הדירקטוריון, פיקוח על ידי יחידים שאינם מעורבים בניהול העיסקי השוטף, פיקוח ישיר על העסק ופונקציות בלתי תלויות של ניהול סיכונים ושל ציות ובקורות.
- מסמך "באזל 2, הנדבך הראשון – סוגיות משפטיות" - המסמך מציג שלוש קבוצות של סוגיות משפטיות שהועלו על ידי הבנקים, בהתאמה למתווה הטיפול:

- א. שני נושאים שיטופלו בשלב ראשון בפיקוח על הבנקים, ויובאו לדין עם הבנקים מאוחר יותר : מאגרי נתונים משותפים ושיתוף מידע ומגבלת החומות הסיניות בין נוסטרו וניהול תיק האשראי.
- ב. סוגיות משפטיות שידונו עם הבנקים בפורום משותף.
- ג. נושאים שנתנה לגביהם התייחסות ובנק ישראל הביע עמדתו.

- מסמך "באזל 2 - טיוטא בנושא מסגרת למערכות בקרה פנימית בתאגידים בנקאיים" - המסמך מתבסס על המלצות וועדת באזל מ-2006, והכוונה לקדמו להוראת שעה. גישת הפיקוח היא כי הנחיות אלה למערכות בקרה פנימית מעודדות פרקטיקות ניהול סיכונים נאותות, ומעלות הסיכוי לגילוי מוקדם של בעיות הגורמות להפסדים פוטנציאליים. ההנחיות הן בתחומי פיקוח ההנהלה ותרבות הבקרה, זיהוי והערכת סיכונים, פעילויות בקרה והפרדת תפקידים, מידע פנימי וחיצוני וערוצי תקשורת ופעילויות ניטור מתמשך ותיקון ליקויים.

- מסמך "באזל 2 – טיוטה בנושא עקרונות ליישום מבחני קיצון במסגרת הנדבך השני" - המסמך מציג את מבחני קיצון, עקרונותיהם ותפקידיהם במהלך שוטף של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי. ביצוע מבחני קיצון מהווה חלק מרכזי בתהליך הערכה והקצאת הון פנימי (ICAAP). המסמך מציג דרישות איכותיות וכמותיות לביצוע מבחני קיצון לסיכונים אשראי (לרבות סיכון הריכוזיות), סיכונים שוק ונזילות. כמו כן המסמך מתייחס לדרישות לניהול תהליכי ביצוע, דיווח ושימושים עסקיים במבחני קיצון ולמערכות המידע התומכים בביצוע מבחני הקיצון.

- מסמך "הנדבך הראשון- בסיס הון"- המסמך מגדיר כללי חישוב בסיס ההון של התאגידים הבנקאיים ומתאים את הוראת באזל 2 המקורית להנחיות המפקח על הבנקים בישראל.

- מסמך "הנדבך הראשון – גישת הדירוגים הפנימיים"- המסמך מפרט את תפיסת המפקח לסוגיות המרכזיות בבניה, תיקוף והגדרות של המודלים הפנימיים עבור הבנקים המעוניינים לקבל הכרה פיקוחית להקצאת הון רגולטורית ע"פ גישת המודלים הפנימיים. בנוסף להגדרות ועמדות המפקח, המסמך מדגיש את חשיבות השימוש העסקי במודלים (USE TEST) כאחד התנאים ההכרחיים להכרה במודלים הפנימיים.

- מסמך "הנדבך הראשון- הליך ההכרה בחברות דירוג אשראי חיצוניות למטרת חישוב הלימות הון"- המסמך מפרט את הדרישות האיכותיות והכמותיות העומדות כתנאים הכרחיים להכרת הפיקוח על הבנקים בסוכנויות הדירוג (External credit rating agency) כשירות להקצאת הון פיקוחית עבור התאגידים הבנקאיים בישראל.

• להלן מפורטת הערכת הנהלת הבנק בדבר השפעת גורמי הסיכון בבנק ליום 30 בספטמבר 2008:

השפעת הסיכון (גדולה, בינונית, קטנה)	גורם הסיכון	
בינונית	השפעה כוללת של סיכונים האשראי	1
בינונית	סיכון בגין איכות לווים ובטחונות	1.1
בינונית	סיכון בגין ריכוזיות ענפית	1.2
בינונית	סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	1.3
קטנה	השפעה כוללת של סיכונים שוק	2
קטנה	סיכון ריבית	2.1
קטנה	סיכון אינפלציה	2.2
קטנה	סיכון שערי חליפין	2.3
קטנה	סיכון מחירי מניות	2.4
קטנה	סיכון נזילות	3
קטנה	סיכון תפעולי	4
קטנה	סיכון משפטי	5
קטנה	סיכון מוניטין	6

הערה: הערכת דרגות ההשפעה של הסיכונים הינה הערכה סובייקטיבית ולכן איננה ניתנת להשוואה בין הבנקים השונים.

השינויים שחלו לעומת 31 בדצמבר 2007 הינם בסעיף 1 ו- 1.1 לעיל – מעבר מדרגת סיכון קטנה לבינונית, זאת בהתבסס על הפרמטרים המופיעים בפירוט בהמשך.

קביעת רמות הסיכון בסוגי החשיפות השונים נעשתה תוך התייחסות לפרמטרים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת לניהול ומדידה של הסיכונים השונים. לכל סוג חשיפה נקבעו עקרונות וערכי סף שונים הנגזרים מרמות הסיכון בפועל לעומת מגבלות וערכים כמותיים.

בנוסף לגורמי סיכון אלה, הבנק עוקב ומעריך באופן שוטף את הסיכונים הנובעים מהתהליכים הגלובליים בעקבות המשבר העולמי - ראה תת פרק "היערכות לשינויים בסביבה העסקית".

להלן פירוט לאופן הערכת השפעתם של הסיכונים השונים על הבנק:

1	סיכונים האשראי -
1.1	סיכון בגין איכות לווים ובטחונות - סיווג הסיכון נעשה על פי שיעור הפרשה לחובות מסופקים וההפרשה לירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני מסך האשראי ואג"ח קונצרניות בבנק וההשפעה של הפרשות אלו על תוצאות פעילות הבנק, וכן בהתייחס ליתרת החובות הבעיתיים מסך האשראי.
1.2	סיכון בגין ריכוזיות ענפית - סיווג הסיכון נעשה על פי שיעור הריכוזיות הענפית מכלל נכסי הסיכון של הבנק.

- 1.3 סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים - סיווג הסיכון נעשה על פי שיעור הריכוזיות הגבוה ביותר לקבוצת לווים לעומת רמות סף שנקבעו.
- ההשפעה הכוללת של סיכונים אשראי – הסיווג נעשה על פי הערכת השפעת הסיכון של איכות לווים ובטחונות.
- 2 **סיכונים שוק** - סיווג הסיכון לגבי כל אחד מתתי הסיכונים ולגבי ההשפעה הכוללת נעשה על פי ערכי ה- var היומי הממוצעים במהלך השנה וההשפעה האפשרית של התממשות ערכים אלו על תוצאות פעילות הבנק.
- 3 **סיכון נזילות** - סיווג הסיכון נעשה על פי יחס הנזילות בפועל במהלך השנה לעומת מגבלות פנימיות ורגולטוריות.
- 4 **סיכון תפעולי** - סיווג הסיכון נעשה על פי ההוצאה בפועל בגין התממשות סיכונים תפעוליים במהלך השנה וההשפעה של הוצאות אלו על תוצאות פעילות הבנק.
- 5 **סיכון משפטי** - סיווג הסיכון נעשה על פי ההוצאה בפועל בגין התממשות הסיכון המשפטי או הערכת תביעות כנגד הבנק.
- 6 **סיכון מוניטין** - סיווג הסיכון נעשה על סמך ניסיון העבר וכן על סמך ההצטרבות של כל שאר הסיכונים.

הלבנת הון

היחידה לאיסור הלבנת הון בבנק מרכזת את הטיפול הכולל ביישום החקיקה בנושא. כאחראית על יישום חוק איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק משמשת היועצת המשפטית הראשית של הבנק עו"ד רחלי פרידמן. במהלך שנת 2005 נכנס לתוקפו חוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005 וכן תיקון להוראה 411 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר "מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות". בעקבות כך פותחה מערכת מיכונית אשר סורקת את כלל הפעולות המבוצעות בבנק אל מול רשימה של ארגוני ופעילי טרור. כמו כן נעשה בבנק שימוש במערכת ממוכנת המשמשת לאיתור פעולות בלתי רגילות, בהתאם לקריטריונים שהוגדרו. לקראת סוף שנת 2006 נכנס לתוקפו תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור) התשס"א – 2001 אשר בבנק חלקים ממנו נכנסו לתוקף במועדים שונים ובהתאמה אף יושמו בבנק, כאשר האחרון שבהם היה בפברואר 2008. כמו כן, צפוי תיקון נוסף לצו.

הבנק פועל באופן רציף להטמעת נושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בקרב כלל עובדי הבנק והחברות הבנות. במסגרת זו מפותחות ומשופרות באופן שוטף המערכות המיכוניות של הבנק, מעודכנים נהלי העבודה, נקבעים נהלים חדשים במידת הצורך ומבוצעים מהלכי למידה והדרכה נרחבים בקרב כלל העובדים והמנהלים בבנק. כחלק מתהליך ההדרכה, נדרשו כל עובדי הבנק לבצע לומדה ממוחשבת ייעודית לנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור, אשר הותאמה לבעלי תפקידים שונים בבנק, ולפתור מבחן ממוחשב. כמו כן, הנושא שולב בתכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית ונקבעו בקורות ייחודיות על מנת לוודא עמידה בהוראות הדין השונות בנושא.

קצין ציות

על מנת לקיים את אחריות הבנק למלא אחר דרישות החוק והתקנות האחרות בתחום הצרכני וכפועל יוצא מהוראת המפקח על הבנקים פועל בבנק קצין ציות. תפקידו הוא לסייע לעובדי הבנק ומנהליו לקיים את אחריותם לציות לכל ההוראות בתחום הצרכני. קצין הציות פועל בהתאם למדיניות ציות שאושרה בדירקטוריון.

מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים

כללי החשבונאות המשמשים לעריכת הדוחות הכספיים מפורטים בבאור 1 לדוחות כספיים אלו ולדוחות הכספיים לשנת 2007. יישום כללים אלה על ידי הנהלת הבנק כרוך בהנחות ובאומדנים שונים המשפיעים על ערכם של הנכסים, ההתחייבויות והתוצאות העסקיות של הבנק. פרוט התייחסות הבנק לנושאים, אשר האומדנים וההערכות ששימשו בהכנתם רגישים לשינויים במשתנים שונים ועלולים להשפיע על התוצאות העסקיות, ניתן בדוח הדירקטוריון לשנת 2007. הנושאים בהם האומדנים וההנחות קריטיים לדעת הנהלה הינם:

הפרשה לחובות מסופקים, מכשירים פיננסיים נגזרים, חישובים אקטואריים להתחייבויות בנושא זכויות עובדים, סיווג ההשקעה בניירות ערך, תביעות תלויות, השקעות בתאגידים ריאליים ובניינים וציוד.

הנהלת הבנק סבורה כי האומדנים וההערכות שישומו בהכנת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה לא חלו שינויים במדיניות החשבונאית של הבנק בנושאים הקריטיים הנ"ל. עם זאת, לאור המשבר בשווקים והשלכותיו לגבי בחינת הצורך בביצוע הפרשות לירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני בתיק הזמין למכירה, להלן התייחסות למדיניות החשבונאית של הבנק בנושא זה:

הפרשה לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני של אגרות חוב זמינות למכירה:

לגבי אגרות חוב המסווגות כזמינות למכירה, ההפרש בין שוויין ההוגן לבין העלות המופחתת שלהן נזקף, בהתאם לכללי החשבונאות, לקרן הון. כאשר מדובר בקרן הון שלילית, הבנק בוחן את הצורך בביצוע הפרשה לירידת ערך לרווח והפסד, על פי כללי חשבונאות מקובלים, לרבות בהתייחס לפרסומים של התקינה האמריקאית בנושא.

כללים אלה מחייבים את הבנק לבחון האם ירידת הערך של אגרות החוב הינה בעלת אופי אחר מזמני. בחינה זו מתבצעת בהתבסס על שקלול של פרמטרים שונים, כגון:

שיעור ירידת הערך מתוך העלות המופחתת, משך הזמן בו השווי נמוך מהעלות, פרמטרים העלולים להצביע על עלייה בסיכון האשראי של המנפיק, כגון: ירידה בדירוג, עיכוב בתשלום ריבית, דיווחים כספיים של המנפיק, תקופה שנתרה לפרעון, התשואה לפדיון בה נסחר הנייר, וכו'.

כאשר השווי ההוגן נמוך באופן משמעותי מהעלות המופחתת, נערך ניתוח פרטני של החברה המנפיקה, בעת הצורך ככל שניתן. כל הפרמטרים הנ"ל נבחנים גם בהתייחס להתפתחויות מהותיות לאחר תאריך המאזן.

כמו כן, לצורך קבלת ההחלטה לגבי הפרשה מעריך הבנק את אופק האחזקה החזוי באגרות החוב לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת השווי עד לגובה העלות המופחתת.

כאמור, המשבר הפיננסי שתחילתו ברבעון האחרון של 2007, התעצם והעמיק לקראת סוף הרבעון השלישי של שנת 2008. משבר זה בא לידי ביטוי בין השאר בירידות חדות של אג"ח ופתיחת מרווחים בכל רמות הדירוג ובכל סוגי המח"מ וזאת במרבית השווקים בעולם.

ירידות אלה, שהקיפו כאמור ניירות ללא אבחנה כמעט, יצרו מצב של אי ודאות בשווקים.

תופעות אלה איפיינו גם את שוק האג"ח הקונצרני בישראל. על רקע זה ועל רקע אי הודאות הנמשכת ששוררת בשווקים, החליט הבנק לנקוט במדיניות חשבונאית שמרנית ולהגדיר את הירידות בשיעורים מהותיים ליום 30 בספטמבר 2008 כירידות בעלות אופי אחר מזמני שיש לזקפן לרווח והפסד. עם זאת החריג הבנק את אותם אג"חים אשר לגביהם למרות הירידה המהותית, ניתן היה לערוך ניתוח פרטני אשר מסקנותיו היו שירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.

בנוסף, בוצעו הפרשות נוספות בגין ירידות ערך שהינן בשיעורים נמוכים יחסית, באותם אג"חים אשר לגביהם לפי הערכת ההנהלה ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני בהתאם לקריטריונים אשר נבחנו באופן שוטף במסגרת המדיניות החשבונאית השגרתית האמורה לעיל.

בנוסף, בחן הבנק את התנהגות האגח"ים הקונצרניים בתיק הנוסטרו לאחר תאריך המאזן. לגבי אותם אגח"ים בהם נרשמו ירידות מהותיות נוספות, נבחן באופן פרטני הצורך בביצוע הפרשה נוספת בגין.

סך הפרשה הסתכם בכ- 30 מיליון ש"ח, שנזקפו כהוצאה לרווח מפעולות מימון ברבעון השלישי של שנת 2008.

ראה גם באור 16 לדוחות הכספיים - ארועים לאחר תאריך המאזן, בדבר ירידות ערך נוספות בשווי ההוגן של אגרות החוב הקונצרניות. במועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים (25 בנובמבר 2008), השווי ההוגן של אגרות החוב הנ"ל, ירד בכ- 67 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) לעומת 30 בספטמבר 2008.

ברבעונים הבאים הבנק ימשיך ויבחן את שווי תיק אגרות החוב הקונצרניות.

עדכוני חקיקה

עדכוני חקיקה והוראות ניהול בנקאי תקין במערכת הבנקאית:

חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 29), התשס"ט-2008

ביום 4 בנובמבר 2008 אושר התיקון לחוק במליאת הכנסת בקריאה שניה ושלישית. התיקון לחוק עוסק, בין היתר, בנושאים הבאים:

1. חיוב הבנקים לממן דיור חלופי לתקופה של 18 חודשים לבעלי דירות מגורים אשר ממומשות במסגרת הליך מימוש שעבוד בהוצאה לפועל.
2. צמצום פקודות המאסר כך שניתן יהיה להפיקן במשך השנתיים הקרובות רק לחובות של 2,000 ש"ח ומעלה. בתום השנתיים תבוטלנה כליל פקודות המאסר לתקופה של שנתיים נוספות ובסיומן יבחן הצורך בהן מחדש.
3. הסמכת רשם ההוצאה לפועל לדרוש מגופים שונים, בין היתר הבנקים, למסור מידע אודות נכסיו של החייב, ללא צורך בחתימה על כתב ויתור סודיות מצדו.
4. הסמכת רשם ההוצאה לפועל להטיל סנקציות מגוונות על חייב המשתמט מתשלום חובותיו העולים על 500 ש"ח - בין היתר המדובר באיסור על קבלת, החזקת או חידוש רישיון נהיגה, הגבלה על קבלת דרכון ואיסור על החזקתו, וכן איסור על שימוש בכרטיס אשראי.

הבנק נערך לפעול בהתאם להוראות התיקון.

כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008

ביום 26 באוגוסט 2008 פורסם תיקון כלכלים שעיקרו הענקת הקלה בתשלום עמלות לאזרחים ותיקים ונכים, כהגדרתם בכללים. מהות ההטבה הינה מתן זכאות לביצוע 4 פעולות על-ידי פקיד בחודש במחיר של פעולה אחת בערוץ ישיר.

חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח-2008

ביום 8 באפריל 2008 פורסם החוק שתכליתו למנוע השקעה של מוסדות פיננסיים ישראלים בתאגידים המקיימים קשר עסקי מהותי, התורם כלכלית, במישרין או בעקיפין, לאיראן. החוק קובע, בין היתר, כי מוסד פיננסי (כהגדרתו בחוק, לרבות תאגיד בנקאי), לא ישקיע (כהגדרת המונח בחוק) בתאגיד הנכלל ברשימה שתפורסם על-ידי ועדת יישום (ועדה שתוקם לצורך יישום הוראות החוק) ואם השקיע בתאגיד טרם הכללתו ברשימה - ימכור החזקותיו בו בתוך 90 יום מיום הכללתו ברשימה. דרכי פרסום הרשימה תקבענה בתקנות שיותקנו מכח החוק. הבנק לומד את הוראות החוק ונערך לפעול בהתאם לו, לכשיתוקנו התקנות האמורות.

חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעה של רוכשי דירות)(תיקון מס' 5+4), התשס"ח - 2008

ביום 6 באפריל 2008 פורסמו שני תיקונים, מס' 4 ו-5, לחוק המכר (דירות)(הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1947.

התיקונים משנים את ההסדר החקיקתי הקיים כיום באופן שהם מעניקים הגנה רחבה יותר לרוכשי דירות הן ביחס לכסף המופקד ע"ח תמורת הדירה אותה רכשו והן ביחס לעילות חילוט נוספות של ערבות חוק מכר אשר לא נזכרו קודם לכן בחוק (מניעה מוחלטת למסור את ההחזקה בדירה שלא עקב ביטול חוזה המכר, אי יכולת להעביר בעלות או כל זכות אחרת בדירה לרוכש מחמת צו הקפאת הליכים). התיקונים מסדירים, בין היתר, את אופן ביצוע ליווי פיננסי של פרויקט בניה על-ידי תאגיד בנקאי, מאמצים את "הסדר השוברים" שנקבע על ידי המפקח על הבנקים באופן שכספי התמורה בגין הדירה לא ישולמו לידי הקבלן אלא ישירות לבנק, קובעים כי הבטחת כספי הרוכשים בדרך של מסירת ערבות חוק מכר תעשה לאחר תשלום סכום העולה על 7% ממחיר הדירה (במקום 15% כפי שצוין בחוק לפני התיקון) ומגדירים את המונח "מחיר הדירה" על מנת שיובהר, כי כל סכום שהקונה התחייב לשלם למוכר בחוזה המכר בקשר לרכישת הדירה ייחשב כחלק ממחירה. בנוסף, החוק מטיל אחריות פלילית על תאגיד בנקאי (ולא על נושא משרה בתאגיד) בגין הפרות של חוק זה על ידי התאגיד הבנקאי (אי הוצאת ערבות בנקאית, אי הוצאת פנקס שוברים וכו').

חלקם הארי של התיקונים לחוק נכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2008 והבנק פועל בהתאם להם.

בהקשר זה יצוין עוד, כי ביום 2 באפריל 2008 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי מס' 456 שכותרתה "נוסח אחיד של כתב ערבות לפי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974", במסגרתה חוייבו הבנקים להנפיק ערבויות חוק מכר בנוסח המופיע באותה הוראה.

חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 20), התשס"ח-2008

ביום 6 במרס 2008 פורסם תיקון מס' 20 אשר ביטל את "חוק התיאומים" (חוק שמטרתו הייתה לנטרל את השפעות האינפלציה בחישוב ההכנסה החייבת של נישומים, כך שההכנסה שמתקבלת לאחר ביצוע ההתאמות תהיה במונחים ריאליים) החל משנת המס 2008 וזאת בשל שיעורי אינפלציה נמוכים בשנים האחרונות ומכיוון שהשפעת התיאום לאינפלציה בשיעורים כאלה שולית, מעוותת ואינה מצדיקה את העלות והטרחה של קיום הוראות החוק. הבנק מיישם את החוק החל מתחילת שנת 2008. השפעת אי החלת החוק בעקבות התיקון על תוצאות פעולות הבנק לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, הינה הקטנת הרווח הנקי בסך של 21.1 מיליון ש"ח.

כמו כן, במסגרת התיקון האמור תוקנו הגדרות "רווח" ו-"שכר" בחוק מע"מ. על פי ההגדרות החדשות מס רווח יחושב לאחר ניכוי מס שכר והגדרת שכר לצורך חישוב מס שכר תכלול גם את תשלום חלק המעביד בגין דמי ביטוח לאומי. השפעת תיקון ההגדרות הנ"ל על תוצאות הבנק לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 הינה גידול ברווח הנקי (לאחר השפעת המס) בסך של כ- 1.5 מיליון ש"ח.

**צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור),
התשס"א-2001**

ביום 12 בפברואר 2008 נכנס לתוקף שלב נוסף בתיקון הצו, תיקון אשר עוסק, בין היתר, בנושאים הבאים:

1. אין לקבל להפקדה שיקים, בשקלים ובמט"ח, המשוכים על בנקים הפועלים ברשות הפלסטינית, שלא מוטבעים על פניהם פרטי הזיהוי של בעלי החשבון באותיות לטיניות וספרות הנהוגות בישראל.
2. אין לקבל שיקים לגביה, בשקלים ובמט"ח, שהוצגו על-ידי בנקים הפועלים ברשות הפלסטינית, ללא קבלת פרטי החשבון בו הופקד השיק ופרטי הזיהוי של כל בעלי החשבון באותיות לטיניות וספרות הנהוגות בישראל.
3. אין לקבל להפקדה שיקים מוסבים המשוכים על בנקים הפועלים ברשות הפלסטינית ואין לקבל לגבייה שיקים מוסבים שהוצגו על ידי בנקים הפועלים ברשות הפלסטינית.
4. אין לקבל העברה כספית בסכום העולה על 5,000 ש"ח מבנקים הפועלים ברשות הפלסטינית ללא קבלת פרטי החשבון של הצד האחר לפעולה ופרטי הזיהוי של כל בעלי החשבון באותיות לטיניות וספרות הנהוגות במדינת ישראל.
5. הבנק מחויב בבדיקת הצד הנגדי של העברות לטריטוריות ומדינות בסיכון גבוה אל מול רשימה של ארגוני ופעילי טרור מוכרזים וכן בדיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור על העברות כאמור בסכום העולה על 5,000 ש"ח. כמו כן, הבנק חייב בדיווח על פעולה של הפקדת שיקים המשוכים על מוסד פיננסי במדינה או בטריטוריה בסיכון גבוה ועל פעולה של תשלום שיקים שהוצגו לגביה בידי מוסד פיננסי כאמור, בסכום שווה ערך ל - 5,000 ש"ח לפחות.

הבנק פועל בהתאם להוראות הצו אשר נכנסו לתוקף בחודש פברואר השנה.

יזמות חקיקה והסדרה:

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – איסור על גביית עמלות בחשבון עובר ושב), התשס"ח-2008
הצעת חוק פרטית שהונחה על שולחן הכנסת ביום 30 ביולי 2008 ואשר בהתאם לה לא יורשו הבנקים לגבות עמלות בגין שירותים בחשבונות עובר ושב של לקוחות יחידים ועסקים קטנים, אך יוכלו לבקש מהמפקח על הבנקים אישור לגבות עמלה גם בחשבונות עובר ושב שכאלו. אם וככל שהמפקח ישתכנע שגביית העמלה הינה הכרחית לשמירה על יציבותו הפיננסית של הבנק, הרי שהוא יעביר את הבקשה לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת ורק לאחר קבלת אישורה ניתן יהיה לגבות את העמלה.

אם תתקבל הצעת החוק יהא בה כדי לפגוע בהכנסות הבנק הנובעות מגביית עמלות.

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הגבלת סכומי העמלות), התשס"ח-2008

הצעת חוק פרטית שהונחה על שולחן הכנסת ביום 30 ביוני 2008 שתכליתה להגביל במחיר מירבי של 1.5 שקלים חדשים מס' עמלות נפוצות כדוגמת "הפקדת מזומן ומשיכת מזומן" ו"פדיון שיק והפקדת שיק". בהצעת החוק נקבע עוד, כי בעד אותן עמלות יציע הבנק ללקוחותיו אפשרות לקבל סל עמלות במחיר של 18 שקלים חדשים או 10 שקלים חדשים לאוכלוסיות חלשות כדוגמת עולים חדשים, קשישים ומקבלי קצבאות. הבנק לומד את הצעת החוק אשר עברה בקריאה טרומית בכנסת ביום 16 ליולי 2008.

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הפחתת השימוש בנייר), התשס"ח-2008

הצעת חוק פרטית שהונחה על שולחן הכנסת ביום 30 ביוני 2008 שתכליתה להפחית את השימוש בנייר ולגרום להעדפת שימוש באמצעים אלקטרוניים כחלופה למשלוח דברי דואר. לפיכך, מוצע במסגרת הצעת החוק כי הבנקים יחויבו לשלוח ללקוחותיהם הודעות ודפי חשבון באמצעים אלקטרוניים במקום בדואר רגיל, אלא אם לקוחות ביקשו אחרת.

אם וככל שהצעת החוק תתקבל יהא על הבנק להיערך לה מבחינה מיכונית.

טיוטת תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים) (תיקון), התשס"ח-2008

ביום 30 לאפריל הפיץ הפיקוח על הבנקים את הטיוטה לתיקון הצו. התיקון המוצע עוסק, בין היתר, בנושאים הבאים:

1. הוספת חובה כללית על הבנקים לנקוט בפעולות ל"הכרת הלקוח" טרם פתיחת חשבון וזאת בנוסף לחובה לזיהוי ורישום פרטים.
2. הרחבת האפשרות לאימות של העתק מתאים למקור גם על-ידי עורך דין מאחת ממדינות ה-OECD.
3. הענקת אפשרות לאחראי על איסור הלבנת הון, בנסיבות מיוחדות, לשקול לקבוע דרכי זיהוי, אימות פרטים ודרישת מסמכים חלופיות של מקבל השירות.
4. הטלת חובה על הבנקים לנקוט אמצעים סבירים לשם אימות פרטי הזיהוי כפי שהוצהרו בהצהרות על נהנים ובעלי שליטה.
5. שינוי החובה לדווח על פעולות בלתי רגילות לחובה לדווח על פעילות שקיים יסוד סביר להניח שהן קשורות להלבנת הון או למימון טרור.

הבנק לומד את עיקרי הטיוטה.

תזכיר לתיקון חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981

ביום 7 באפריל 2008 פורסם תזכיר החוק שעיקרו יישום המלצות הוועדה הבינמשרדית לבחינת כשלי השוק במערך סליקת כרטיסי האשראי בישראל, ועדה שמונתה בחודש אוגוסט 2005 במטרה לבחון את כשלי השוק במערך סליקת העסקאות לבתי העסק ואת הדרכים להתמודד עם כשלים אלו, ככל שישנם.

התזכיר המוצע קובע, בין היתר, כי מי שהנפיק 10% או יותר ממספר כרטיסי החיוב שהונפקו בישראל, לשימוש בישראל, בשנה שקדמה לקביעה כאמור הוא "מנפיק גדול". המפקח על הבנקים יוסמך להורות ל"מנפיק גדול" לאפשר

לסולקים אחרים לסלוק עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי החיוב של אותו "מנפיק גדול", אם הוא סבור שהדבר נדרש לצורך הבטחת התחרות בתחום סליקת כרטיסי חיוב או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או הספקים. התזכיר מסמך עוד את המפקח על הבנקים לפקח על גובה העמלה הצולבת, שהינה העמלה המשולמת בידי הסולק למנפיק בגין סליקה צולבת, זאת במסגרת סמכותו לפקח על עמלות לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981.

אם וככל שיתקבל התיקון לחוק, בנוסחו כמפורט בתזכיר, יכול שתהיה לו השפעה על היקף ההכנסות והרווחיות של "שוק המנפיקים", הרלבנטי גם לבנק בכובעו כמנפיק של כרטיסי חיוב (זאת במידה שאכן יוטל פיקוח על גובה העמלה הצולבת).

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא סיכונים סביבתיים

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין שהפיץ המפקח על הבנקים לתגובת התאגידים הבנקאיים ביום 10 בינואר 2008. הרקע לפרסום הטיטת הינו היווצרות הצורך לכך שתאגידים בנקאיים יהיו מודעים לחשיפה האפשרית לסיכונים סביבתיים, על היבטיהם השונים, וינהלו אותם. הטיטא מטילה על התאגידים הבנקאיים, בין היתר, את החובות הבאות: קיום דיון בדירקטוריון אודות אופן ניהול החשיפה לסיכון סביבתי וקביעת מדיניות לניהול הסיכון וכן הגדרת האחראים לעניין זה, הגדרה והסדרה של אמצעים לזיהוי, אמידה וניהול החשיפה לגבי פעילויות חדשות וקיימות, קביעת מנגנונים לניטור ולבקרה אחרי חשיפה זו וכן העמדת אמצעים וכלים תומכים, לרבות ביצוע הדרכות והכשרות רלבנטיות לעובדים המעורבים בתהליך. קביעת המדיניות, האמצעים והמנגנונים הנדרשים תעוגן בנהלים, והביקורת הפנימית תוודא כי חשיפת הבנק מתנהלת על פי מדיניות הבנק ונהליו.

בחודש יולי 2008 עודכנה הטיטא באופן שנקבע בה, כי תחולתה תהיה על מימון פרויקטים חדשים כפי שיקבע התאגיד הבנקאי, ובלבד שלא יפחת מסכום של 200 מיליון ש"ח. החל מיום 30 ביוני 2010, יפחת הסכום האמור ב-50 מיליון ש"ח כל שנה, עד ליום 30 ביוני 2012, שאז יעמוד הסכום על 50 מיליון ש"ח. כמו כן, במסגרת עדכון הטיטא נקבעו מועדים שבהם יהא על התאגיד הבנקאי לעמוד בחובות שפורטו לעיל. הבנק לומד את הוראות הטיטא המוצעת, לרבות העדכונים האחרונים שהוכנסו בה.

עסקאות עם בעלי שליטה

ביום 6 באוגוסט 2008 נכנס לתוקפו תיקון לתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומיידיים), תש"ל - 1970 (להלן "התיקון"), במסגרתו, בין היתר, הוחלה החובה לדווח דיווח מידי ולכלול בדו"חות התקופתיים, פרטים בדבר כל עסקה עם בעל שליטה או שלבעל השליטה יש עניין אישי באישורה. בהתאם לתיקון, חובת הדיווח אינה חלה ביחס לעסקה אשר לגבי עסקאות מסוגה, נקבע בדוחות הכספיים האחרונים כי הן זניחות. בנוסף, רשות ניירות ערך פרסמה מכתב הבהרה לתאגידים בנקאיים, אשר מטרתו להקל, בהתקיים תנאים מסוימים, לגבי הדרישות לדיווח מידי בקשר עם עסקאות בנקאיות שאינן מהוות עסקה חריגה כהגדרתה בסעיף 1 לחוק החברות.

בהמשך לתיקון ולדרישות שהוגדרו במכתב הבהרה, נקבעו בוועדת הביקורת של הבנק קריטריונים ל"עסקה חריגה" ול"עסקה זניחה" (תוך הבחנה בין עסקה זניחה לעסקה שאינה מהותית) בהתייחס לתנאי שוק, היקף העסקה, ותוך אפיון סוגי העסקאות הבנקאיות שהינן במהלך העסקים הרגיל של הבנק, כדלקמן:

- **עסקה "זניחה" ו"מהותית"** עם בעל שליטה או שלבעל שליטה יש בה עניין אישי תוגדר כעסקה העונה לקריטריונים המפורטים להלן, לפי סוגה:

1. עסקה הנעשית על ידי הבנק במהלך העסקים הרגיל, ובתנאי שוק. תנאי שוק משמעם תנאים שאינם מועדפים על התנאים בהם נעשות עסקאות דומות מסוגה של העסקה, שעושה הבנק עם אנשים/תאגידים שאינם בעלי שליטה בבנק או עם אנשים שלבעל שליטה אין בעסקאות עימם עניין אישי.

2. זניחות ומהותיות לפי סוגי עסקאות:

2.1 עסקת אשראי - לרבות אשראי חוץ מאזני:

עסקת אשראי לעניין זה הינה העמדת אשראי או מסגרת אשראי, (כולל עסקאות הכרוכות באשראי והמהוות סעיפים חוץ מאזניים, כגון: עסקאות בנגזרות, ערבויות, התחייבות למתן אשראי), כאשר סכומן נקבע לפי מקדמי ההמרה לכל סוג של עסקה, בהתאם להוראה 311 להוראות ניהול בנקאי תקין - יחס הון מזערי.

עסקת אשראי זניחה - עסקה כאמור שסכומה אינו עולה על 0.5% מסך האשראי לציבור של הבנק - כולל אשראי חוץ מאזני, (משוקלל לפי מקדמי המרה כאמור לעיל) כפי שהופיעה בדו"חות הכספיים הרבעוניים או השנתיים של הבנק, לפי העניין, שפורסמו לאחרונה לפני ביצוע העסקה (להלן "דו"חות האחרונים") כאשר סכום זה לא יעלה בשום מקרה על 5% מהון הבנק, כהגדרתו בסעיף 4 להוראה 311 להוראות ניהול בנקאי תקין - יחס הון מזערי.

עסקת אשראי מהותית - עסקה כאמור שסכומה שווה או עולה על 2.5% מסך האשראי לציבור של הבנק - כולל אשראי חוץ מאזני כאמור לעיל, כפי שהופיעה בדו"חות האחרונים, או שסכומה עולה על 10% מהון הבנק כהגדרתו בסעיף 4 להוראה 311 להוראות ניהול בנקאי תקין - יחס הון מזערי.

2.2 עסקת הפקדת פקדון :

כל הפקדת פקדון או חידושו תהווה לעניין זה, עסקה נפרדת.

עסקה זניחה - סכום העסקה אינו עולה על 1% מסך פקדונות הציבור לפי הדו"חות הכספיים האחרונים.

עסקה מהותית - סכום העסקה שווה או עולה על 2.5% מסך פקדונות הציבור לפי הדו"חות הכספיים האחרונים.

2.3 עסקאות בניירות ערך או עסקאות במט"ח (עסקאות מט"ח שאינן נופלות בקטגוריות שפורטו בסעיפים 1 ו-2 לעיל):

עסקה זניחה - סכום העמלה/עמלות הנגבית/ות בגין העסקה אינו עולה על 1% מהסך השנתי של ההכנסות התפעוליות (בניכוי הכנסות מהשקעה במניות) לפי הדו"חות הכספיים השנתיים של הבנק שפורסמו לאחרונה לפני ביצוע העסקה.

עסקה מהותית - עסקה שסכום העמלה הנגבית בגינה שווה או עולה על 2.5% מהסך השנתי של ההכנסות התפעוליות (בניכוי הכנסות מהשקעה במניות) לפי הדו"חות הכספיים השנתיים של הבנק שפורסמו לאחרונה לפני ביצוע העסקה.

2.4 עסקאות של רכישת שירותים או מוצרים :

עסקה זניחה - עסקה שסכומה אינו עולה על 1% מהסך השנתי של ההוצאות התפעוליות לפי הדו"חות הכספיים השנתיים של הבנק שפורסמו לאחרונה לפני ביצוע העסקה.

עסקה מהותית - עסקה כאמור שסכומה שווה או עולה על 2.5% מהסך השנתי של ההוצאות התפעוליות לפי הדו"חות הכספיים השנתיים של הבנק שפורסמו לאחרונה לפני ביצוע העסקה.

3. כל עסקה מהעסקאות דלעיל תובא לאישור או לדיווח, לפי העניין, בפני ועדת הביקורת, באופן המקובל בבנק לעניין זה ובכפוף להוראה 312 להוראות ניהול בנקאי תקין, תוך התייחסות לעמידתה בקריטריונים של "עסקה זניחה".

• עסקה "חריגה" עם בעל שליטה או של בעל שליטה שיש בה עניין אישי תוגדר כעסקה העונה לקריטריונים המפורטים להלן:

עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של הבנק או שאינה בתנאי שוק המקובלים לגבי עסקה דומה או עסקה אשר עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות הבנק, רכוש או התחייבויותיו.

פירוט העובדות, הנימוקים וההסברים לקביעת ההגדרות והפרמטרים לעניין "עסקה זניחה" ו"עסקה חריגה":

- הקריטריונים של "תנאי שוק", כפי אומצו לעיל, נקבעו על ידי המפקח על הבנקים במסגרת הוראה 312 להוראות ניהול בנקאי תקין "עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים", (הכוללים בהגדרתם גם בעלי שליטה). בנוסף עסקאות עם "אנשים קשורים" מאושרות בוועדת הביקורת או בוועדה לאישור עסקאות עם אנשים קשורים, ועל ועדת הביקורת לקבוע כי העסקה היא בתנאי שוק, על פי התנאים שפורטו לעיל. הקריטריונים שנקבעו על ידי המפקח מתאימים לבחינת עמידתן של עסקאות בתנאי שוק בנסיבות דנן.

- נוכח העובדה שמדובר בעסקאות במהלך העסקים הרגיל ולא בעסקאות ייחודיות, השוואת משקלן/ חלקן ביחס לסך סוג הפעילות הרלוונטי בבנק (בפקדונות והלוואות) או ביחס לסך היקף ההוצאות או ההכנסות הרלוונטיות על פני תקופה בבנק (שירותים או ניירות ערך, לפי העניין), נראית כקריטריון הרלוונטי ביותר לעניין, וזאת למרות העובדה, לפיה סכומי העסקאות כשלעצמן יכול שייראו גבוהים (אבסולוטית ובמנותק מההשוואה להיקף הפעילות, ההכנסות או ההוצאות הרלוונטיות לסוג עסקאות זה במהלך העסקים הרגיל).

- יחד עם זאת, נוכח השונות במאפייני העסקאות והחשיפה לסיכונים הכרוכה בעסקאות אשראי, הוחמרו הקריטריונים לגבי הגדרת "עסקה זניחה" הנמנית על עסקאות מסוג זה.

• בחודש נובמבר 2008, בחנה ועדת הביקורת שוב את הגדרת "עסקה זניחה", "עסקה מהותית" ו"עסקה חריגה" והחליטה להמשיך לאמץ את ההגדרות כאמור לעיל.

הדירקטוריון

- ביום 2 בנובמבר 2008 מונה מר יעקב ליפשיץ כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות.
מר ליפשיץ אינו עובד של תאגיד/חברת בת שלו/חברה קשורה שלו/של בעל עניין בו ואינו בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד, הוא בעל מוחיות חשבונאית ופיננסית, בעל תואר B.A. בכלכלה ומדע המדינה ו-M.B.A. בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקו ב- 5 שנים האחרונות: דירקטור בחברות: קבוצת כרמל השקעות בע"מ, טסנת בדיקות תוכנה בע"מ, בנק דיסקונט לישראל בע"מ, ודור-אלון טכנולוגיות גז בע"מ, מור מן החוץ באוניברסיטת בן-גוריון בנושא כלכלה ומדיניות ציבורית ומורה מן החוץ באוניברסיטת בר-אילן בנושא מדע המדינה.
מר ליפשיץ משמש כדירקטור בתאגידים הבאים: אלביט מערכות בע"מ וקלי – ניהול הסדרים פנסיוניים, סוכנות ביטוח בע"מ.
- במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה קיים הדירקטוריון 12 ישיבות במליאתו ו- 50 ישיבות של ועדות הדירקטוריון השונות.

חברי הנהלה

- הגב' עידית לוסקי, סמנכ"ל בכיר, ראש אגף קמעונאות, נכסי לקוחות וייעוץ הודיעה על פרישתה מהבנק החל מיום 1 בינואר 2009, דירקטוריון הבנק מודה לגב' לוסקי ומאחל לה הצלחה בהמשך דרכה.

גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק וכן על אישור הדוחות הכספיים שלו.

הדוחות הכספיים נערכים על ידי אגף חשבונאי ראשי בראשותה של גב' נטע אברהמוב ביטן, החשבונאית הראשית. במסגרת עריכת הדוחות הכספיים נערכים דיונים מקדימים עם חברי הנהלת הבנק ועובדים בכירים אחרים, במסגרת הנושאים שבאחריותם. כמו כן, מתקיימים דיונים בטיטות הדוחות עם המנכ"ל, מר חיים פרייליכמן ועם יושב ראש הדירקטוריון, מר זאב אבולס.

במסגרת יישום סעיף 302 של חוק "Sarbanes Oxley" (להלן: SOX) מופו תהליכי העיבוד והעריכה העיקריים של הדוחות הכספיים, וכן מופו הסיכונים והבקורות ביחס לתהליכים שמופו. בסוף כל רבעון כל מבצעי הבקורות מאשרים למנהל ה-SOX באגף חשבונאי ראשי את ביצוע הבקורות. בנוסף, נושאי המשרה הרלוונטיים חותמים על הצהרה מול המנכ"ל והחשבונאית הראשית, כי בהתבסס על ידיעתם, הדיווחים שבתחום אחריותם אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסרים בהם מצגים של עובדות מהותיות הנחוצות כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדיווחים, וכי הדיווחים משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות את הנושאים הנכללים בהם.

לאורך כל תקופת עריכת הדוחות מתקיימות התייעצויות שוטפות עם רואי החשבון המבקרים. בנוסף, בכל רבעון מתקיימים דיונים בנוכחות רואי החשבון המבקרים, המנכ"ל, החשבונאית הראשית וראש אגף עסקים, גב' עדנה פרס-לכיש, בהם עולות לדיון סוגיות מהותיות הרלוונטיות לרבעון.

עם סיום עריכת הדוחות מתכנסת "ועדת גילוי" המורכבת מחברי הנהלת הבנק ובכירים נוספים, אשר במסגרתה מתקיים דיון מקדמי בטיטות הדוחות.

מידי רבעון, לפני הדיון בדוחות במסגרת הדירקטוריון, מתכנסות שתי ועדות מאזן מטעם הדירקטוריון: ועדת המאזן הראשונה מקיימת דיון בהפרשות לחובות מסופקים, בהיקף החובות הבעייתיים, ובהפרשות לירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני של אג"ח קונצרניות בתיק הזמין למכירה. דיון זה הינו בהשתתפות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, ראש אגף עסקים, מנהלת מחלקת אשראים מיוחדים ורואי החשבון המבקרים, לצורך המלצה על אישור הפרשות לחובות מסופקים בטרם יובאו הדוחות לאישור הדירקטוריון.

לאחר מכן, מתכנסת ועדת מאזן פעם נוספת לדיון מקדמי מפורט בטיטות הדוחות הכספיים. הדיון נערך בהשתתפות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, החשבונאית הראשית ורואי החשבון המבקרים.

במסגרת הליך אישור הדוחות הכספיים על ידי ועדת המאזן והדירקטוריון, מועברות טיטות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון לעיונם והערותיהם של הדירקטורים, מספר ימים לפני מועד הישיבה הקבועה לדיון בדוחות הכספיים.

בוועדת המאזן חברים חמישה דירקטורים, כאשר ארבעה מתוכם הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

הערות ועדת המאזן, באם ישנן, מיושמות וטיטה סופית עולה לדיון בדירקטוריון.

לפרטים בדבר הדירקטורים וחברותם בועדות השונות ראה בפרק "הדירקטוריון" בדוח השנתי של שנת 2007.

בישיבת הדירקטוריון הדנה באישור הדוחות הכספיים הרבעוניים, משתתפים כל חברי הדירקטוריון, המנכ"ל, החשבונאית הראשית ורואי החשבון המבקרים. בישיבה הדנה בדוחות הכספיים השנתיים משתתפים בנוסף גם כל חברי פורום ישיבות ההנהלה. בתום הדיון מתקבלת החלטה בדבר אישור הדוחות הכספיים של הבנק, והסמכת יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל והחשבונאית הראשית לחתום על הדוחות הכספיים.

בקורות ונהלים

ביום 15 בנובמבר 2004 פירסם המפקח על הבנקים הוראה בדבר הצהרה שתצורף לדוחות רבעוניים ושנתיים של תאגידים בנקאיים. החל מדוחות ביניים ליום 30 ביוני 2005, מנכ"ל הבנק והחשבונאית הראשית חותמים כל אחד בנפרד על הצהרה בנושא "הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי" בהתאם להוראות סעיף 302 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שחוקק בארצות הברית (להלן "הצהרה על הגילוי"). הצהרה על הגילוי כאמור מתייחסת לבקורות ונהלים לגבי גילוי אשר נקבעו במטרה להבטיח, שמידע אשר הבנק נדרש לגלות בדוחותיו הכספיים נרשם, מעובד, מסוכם ומדווח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובהתאם להוראות דיווח נוספות. "בקורות ונהלים לגבי גילוי" נועדו בין השאר להבטיח שמידע זה, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד באופן הולם, על מנת לאפשר קבלת החלטת במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי.

בשלב זה, ההצהרה על הגילוי אינה אמורה לכסות את ההיבטים הרחבים של הערכת "אפקטיביות הבקרה הפנימית של הדיווח הכספי" שנקבעו בסעיף 404 אשר כוללים בין היתר, תכנון תהליך, שמטרתו לספק מידה סבירה של ביטחון באשר להערכת המדיניות והנהלים הנוגעים לדיוק הרישומים ושלמותם, הרשאות נכונות לרישום תקבולים ותשלומים, מניעה ואיתור של פעולות לא מורשות אשר עלולות להשפיע באופן מהותי על הדיווח הכספי של הבנק.

ב-5 בדצמבר 2005 פרסם המפקח על הבנקים חוזר המפרט הוראות ליישום דרישות סעיף 404 של ה-Sox Act. בסעיף 404 נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח בחוזר הנ"ל קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיף 404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחו.
 - החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 יכללו התאגידים הבנקאיים בדוחותיהם הצהרה בדבר אחריות ההנהלה להקמה ולתחזוקה של מערך נהלי בקרה פנימיים נאותים על הדיווח הכספי, וכן הערכה לסוף השנה של אפקטיביות נהלי בקרה אלו על הדיווח הכספי.
 - במקביל, רואי החשבון המבקרים של התאגידים הבנקאיים יידרשו להמציא חוות דעת תוך יישום התקנים הרלוונטיים של ה-PCAOB.
 - בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מגודרת ומוכרת, ומודל COSO עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.
 - יישום דרישות ההוראה מחייב שדרוג ו/או הקמה של מערכת תשתית של בקורות פנימיות בבנק והליך פיתוח של מערכות אלה מחייב את הבנק להיערך ולקבוע שלבים ויעדי ביניים עד ליישומן המלא.
- הבנק נמצא בעיצומה של ההערכות ליישום הוראה זו, בשיתוף יועצים שנשכרו לביצוע הפרויקט, כדלקמן:

שלב תיעוד התהליכים המהותיים המשפיעים על הדיווח הכספי הסתיים בעיקרו.

במסגרת שלב התיעוד ולקראת תחילת שלב הבדיקות, ועל רקע פרסום תקן 5 - AS האמריקאי מוינו התהליכים המהותיים כאמור לפי רמות הסיכון הגלומות בהם ל – 3 קבוצות: גבוה, בינוני, ונמוך. זאת על סמך הקריטריונים הבאים:

- היקף ומהותיות ההשפעה של התהליך על הדיווח הכספי.

- אופן ההשפעה על הדיווח הכספי. השפעה ישירה או השפעה עקיפה.

- היקף הסיכונים המובנים בתהליך.

בסמוך למועד חתימת הדוחות הכספיים השלים הבנק בעיקרו סבב ראשוני של בדיקות אפקטיביות, בתהליכים שהוגדרו ברמת סיכון גבוהה ובינונית, של בקורות שהוגדרו כהכרחיות ("בקורות מפתח"). במקביל לשלב בדיקות האפקטיביות מבוצעים מהלכים שמטרתם חיזוק ושיפור אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתאם לתוצאות המבחנים המבוצעים, שלאחריהם יבוצעו בחלק מהמקרים בדיקות חוזרות.

ביום 28 בספטמבר 2008 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 309 בנושא בקורות ונהלים לגבי הגילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי, לפיו בקרה פנימית על דיווח כספי הינו תהליך שתוכנן על ידי, או תחת פיקוחם של, המנכ"ל והחשבונאי הראשי, או אדם אחר המבצע בפועל אותו תפקיד, ומושפע על ידי דירקטוריון התאגיד הבנקאי, ההנהלה ועובדים אחרים, כדי לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו:

- נהלים לשמירת רשומות אשר, משקפות באופן מדויק את העסקאות והעברות של נכסי הבנק.

- מספקים מידה סבירה של בטחון שעסקאות נרשמות כנדרש ושתקבולים ותשלומים נעשים רק בהתאם להרשאות של הנהלת התאגיד הבנקאי והדירקטוריון שלו.

- מספקים מידה סבירה של בטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה או העברה לא מורשים של נכסי הבנק שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

הבנק פועל ליישום ההוראה.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק בשיתוף עם המנכ"ל והחשבונאית הראשית של הבנק, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל והחשבונאית הראשית הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינן אפקטיביות כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון השלישי המסתיים ביום 30 בספטמבר 2008 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

חיים פרייליכמן

מנהל כללי ראשי

זאב אבלס

יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 30 בנובמבר 2008.

נתונים על שינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2007	2008	2007	2008	
	%	%	%	%	
2.79	2.79	5.00	2.52	2.10	שיעור שינוי מדד המחירים ה"דוע"
דולר של ארה"ב					
(8.97)	(5.02)	(11.05)	(5.55)	2.06	שיעור שינוי נומינלי:
אירו					
1.71	2.26	(11.65)	(0.41)	(5.39)	שיעור שינוי נומינלי:

נתונים נבחרים מהדוחות הכספיים המאוחדים (במיליוני ש"ח)

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר

שינוי	2007	2008
-2.2%	459	449
-24.6%	65	49
1.5%	394	400
-9.5%	211	191
2.5%	448	459
-20.2%	94	75
-22.7%	97	75
	8.1%	6.2%
	8.4%	6.2%

רווחיות

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
הפרשה לחובות מסופקים
רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח נקי מפעולות רגילות
רווח נקי
תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות על ההון העצמי ⁽¹⁾
תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי ⁽¹⁾

שינוי	31 בדצמבר 2007	30 בספטמבר 2008
-------	-------------------	--------------------

מאזן

10.3%	17,503	19,314	אשראי לציבור
-30.6%	8,051	5,584	ניירות ערך
-2.5%	26,713	26,032	פקדונות הציבור
0.7%	1,586	1,597	הון עצמי
-1.8%	31,622	31,041	סך כל המאזן

יחסים פיננסיים

5.0%	5.1%	הון עצמי לסך כל המאזן
47.2%	41.6%	הכנסות תפעוליות ואחרות לסך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
66.9%	71.7%	הוצאות תפעוליות ואחרות לסך כל ההכנסות
0.46%	0.3%	הוצאות בגין הפרשה לחובות מסופקים מתוך האשראי לציבור ⁽¹⁾
12.0%	11.4%	הון לרכיבי סיכון

(1) על בסיס שנתי.

שיעורי הכנסה והוצאה לפי בסיסי הצמדה - מאוחד (1)

סכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)	ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)
ב-%	ב-%		במיליוני ש"ח	ב-%	ב-%		במיליוני ש"ח
	5.01	205	16,686		5.35	219	16,695
		39	3,646			27	2,779
4.89		244	20,332	5.15		246	19,474
	(3.76)	(147)	15,842		(3.76)	(151)	16,297
		* (30)	3,575			(22)	1,865
(3.70)		(177)	19,417	(3.86)		(173)	18,162
1.19	1.25			1.29	1.59		
	12.11	127	4,380		12.43	139	4,676
		2	101			5	7
12.02		129	4,481	12.88		144	4,683
	(10.17)	(100)	4,079		(11.51)	(103)	3,731
		(2)	97			(10)	654
(10.13)		(102)	4,176	(10.71)		(113)	4,385
1.89	1.94			2.17	0.92		
	(9.48)	(211)	8,581		9.69	196	8,382
		* 236	9,490			(134)	8,990
0.55		25	18,071	1.44		62	17,372
	13.43	290	8,191		(2.62)	(52)	8,022
		* (291)	9,582			25	9,294
(0.02)		(1)	17,773	(0.63)		(27)	17,316
0.53	3.95			0.81	7.07		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע חוץ (5)

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע חוץ - נומינלי ב-\$ ארה"ב (5)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)	ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)
ב-%	ב-%		במיליוני \$	ב-%	ב-%		במיליוני \$
	5.84	29	2,028		3.69	22	2,417
		* 17	2,246			23	2,590
4.38		46	4,274	3.64		45	5,007
	(4.40)	(21)	1,939		(2.62)	(15)	2,313
		* (17)	2,267			(22)	2,677
(3.66)		(38)	4,206	(3.00)		(37)	4,990
0.72	1.44			0.64	1.07		

מטבע חוץ (5)

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

* סווג מחדש.

(1) הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים

יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.

(3) מכשירים נגזרים מגדרים (למעט אופציות), נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים

והתחייבויות של הבנק.

(4) א. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי

הוגן של אגרות חוב. לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2008 במגזר הלא צמוד נוסף סך של 15.5 מיליוני ש"ח,

במגזר הצמוד מדד נוסף סך של 30.8 מיליוני ש"ח ובמגזר מטבע חוץ נוסף סך של 9.9 מיליוני ש"ח (לשלושה חודשים שנתיים

ביום 30 בספטמבר 2007 במגזר הלא צמוד נוסף סך של 2.8 מיליוני ש"ח, במגזר הצמוד מדד נוכה סך של 3.1 מיליוני ש"ח,

ובמגזר מטבע חוץ נוסף סך של 7.8 מיליוני ש"ח).

ב. למעט מכשירים נגזרים.

(5) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(6) לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.

(7) יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	ממוצעת (2) (הוצאות) מימון	ממוצעת (2) במיליוני ש"ח	כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	ממוצעת (2) (הוצאות) מימון	ממוצעת (2) במיליוני ש"ח
ב-%	ב-%			ב-%	ב-%		
	1.64	121	29,647		7.66	554	29,753
		277	13,237			(102)	11,776
3.76		398	42,884	4.43		452	41,529
	0.61	43	28,112		(4.44)	(306)	28,050
		(323)	13,254			(7)	11,813
(2.74)		(280)	41,366	(3.18)		(313)	39,863
<u>1.02</u>	<u>2.25</u>			<u>1.25</u>	<u>3.22</u>		
		* 3				6	
		23				(3)	
		144				142	
		(18)				(22)	
		126				120	
			29,647				29,753
			* 517				909
			* 950				34
			(69)				(66)
			<u>31,045</u>				<u>30,630</u>
			28,112				28,050
			* 541				941
			* 1,486				542
			<u>30,139</u>				<u>29,533</u>
			906				1,097
			1,048				801
			403				216
			<u>1,551</u>				<u>1,682</u>

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון (4)
 השפעת נגזרים (3)
 סה"כ נכסים
 התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון
 השפעת נגזרים (3)
 סה"כ התחייבויות
 פער ריבית

בגין אופציות עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות (6)
 רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת) רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון (4)
 נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים (7)
 נכסים כספיים אחרים
 הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים
 סך כל הנכסים הכספיים

סך הכל

התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון
 התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים (7)
 התחייבויות כספיות אחרות
 סך כל התחייבויות הכספיות
 סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות
 נכסים לא כספיים
 התחייבויות לא כספיות
 סך כל האמצעים ההוניים

תוספת א' (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה לפי בסיסי הצמדה - מאוחד (1)

סכומים מדווחים

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)	ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)
ב-%	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
5.13		624	16,307	5.13		642	16,782
		86	2,966			97	3,487
4.94		710	19,273	4.89		739	20,269
	(3.79)	(444)	15,681		(3.62)	(445)	16,468
		(86)	3,121			(80)	2,770
(3.78)		(530)	18,802	(3.66)		(525)	19,238
1.16	1.34			1.23	1.51		
7.10		230	4,357	10.75		355	4,461
		3	121			7	26
7.00		233	4,478	10.90		362	4,487
	(5.81)	(172)	3,975		(9.25)	(261)	3,805
		(3)	140			(41)	480
(5.71)		(175)	4,115	(9.51)		(302)	4,285
1.29	1.29			1.39	1.50		
2.32		143	8,253	(12.57)		(798)	8,326
		* 459	7,884			1,385	10,421
5.00		602	16,137	4.20		587	18,747
	0.28	17	8,099		13.44	820	7,992
		* (509)	7,728			(1,321)	10,709
(4.17)		(492)	15,827	(3.59)		(501)	18,701
0.83	2.60			(8) 0.61	0.87		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע חוץ (5)

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

מטבע חוץ - נומינלי ב- \$ ארה"ב (5)

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)	ללא השפעת כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2)
ב-%	ב-%	במיליוני \$	במיליוני \$	ב-%	ב-%	במיליוני \$	במיליוני \$
5.99		88	1,974	4.02		71	2,364
		* 45	1,895			70	2,956
4.61		133	3,869	3.55		141	5,320
	(4.29)	(62)	1,939		(3.07)	(52)	2,266
		* (43)	1,858			(63)	3,037
(3.70)		(105)	3,797	(2.90)		(115)	5,303
0.91	1.70			0.65	0.95		

מטבע חוץ (5)

נכסים (4)

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

התחייבויות

השפעת נגזרים (3)

סה"כ

פער ריבית

* סווג מחדש.

(1) הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים

יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.

(3) מכשירים נגזרים מגדרים (למעט אופציות), נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים

והתחייבויות של הבנק.

(4) א. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכתה/הנוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי

הוגן של אגרות חוב. לתשעה החודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר 2008 במגזר הלא צמוד נוסף סך של 8.9 מיליוני ש"ח,

במגזר הצמוד מדד נוסף סך של 17.2 מיליוני ש"ח ובמגזר מטבע חוץ נוסף סך של 5.9 מיליוני ש"ח (לתשעה החודשים שנתיימו

ביום 30 בספטמבר 2007 במגזר הלא צמוד נוכה סך של 11.6 מיליוני ש"ח, במגזר הצמוד מדד נוכה סך של 3.1 מיליוני ש"ח,

ובמגזר מטבע חוץ נוסף סך של 4.5 מיליוני ש"ח).

ב. למעט מכשירים נגזרים.

(5) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(6) לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.

(7) יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).

(8) הירידה במרווח במט"ח נובעת בעיקרה מהשפעת ירידת שער הדולר וירידת הריבית הדולרית.

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה	שיעור הכנסה (הוצאה)		הכנסות	יתרה
כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2) במיליוני ש"ח	כולל השפעת נגזרים (3)	ללא השפעת נגזרים (3)	(הוצאות) מימון	ממוצעת (2) במיליוני ש"ח
ב-%	ב-%			ב-%	ב-%		
	4.62	997	28,917		0.90	199	29,569
		548	10,971			1,489	13,934
5.20		1,545	39,888	5.21		1,688	43,503
	(2.89)	(599)	27,755		0.54	114	28,265
		(598)	10,989			(1,442)	13,959
(4.14)		(1,197)	38,744	(4.22)		(1,328)	42,224
<u>1.06</u>	<u>1.73</u>			<u>0.99</u>	<u>1.44</u>		
		* 26				15	
		85				74	
		459				449	
		(65)				(49)	
		394				400	
			28,917				29,569
		* 399				996	
		* 648				34	
		(69)				(67)	
		<u>29,895</u>				<u>30,532</u>	
			27,755				28,265
		* 410				1,014	
		* 838				215	
		<u>29,003</u>				<u>29,494</u>	
			892			1,038	
			1,181			850	
			538			246	
			<u>1,535</u>			<u>1,642</u>	

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון (4)
 השפעת נגזרים (3)
 סה"כ נכסים
 התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון
 השפעת נגזרים (3)
 סה"כ התחייבויות
 פער ריבית

בגין אופציות עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות (6)
 רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
 הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת)
 רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון (4)
 נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים (7)
 נכסים כספיים אחרים
 הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים
 סך כל הנכסים הכספיים

סך הכל

התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון
 התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים (7)
 התחייבויות כספיות אחרות
 סך כל התחייבויות הכספיות
 סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות
 נכסים לא כספיים
 התחייבויות לא כספיות
 סך כל האמצעים ההוניים

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק - מאוחד
 סכומים מדווחים

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)

סיכון אשראי מאזני (1)	סיכון אשראי חוץ מאזני (2)	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה התקופתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים (3)	
97	53	150	-	3	חקלאות
1,638	2,878	4,516	2	81	תעשייה
1,798	1,131	2,929	21	211	יהלומים
3,939	3,604	7,543	9	137	בינוי ונדל"ן
172	104	276	-	-	חשמל ומים
1,364	1,160	2,524	3	22	מסחר
242	103	345	* -	7	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
208	281	489	1	2	תחבורה ואחסנה
338	302	640	-	9	תקשורת ושרותי מחשב
4,187	4,178	8,365	3	290	שרותים פיננסיים
905	464	1,369	2	14	שרותים עסקיים אחרים
336	185	521	* -	2	שרותים ציבוריים וקהילתיים
3,978	-	3,978	(1)	50	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
1,383	1,812	3,195	5	32	אנשים פרטיים - אחר
20,585	16,255	36,840	45	860	סך הכל בגין פעילות לווים בארץ
126	17	143	-	-	בגין פעילות לווים בחו"ל
20,711	16,272	36,983	45	860	סך הכל כללי
					סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
112	-	112	-	22	תנועות התיישבות ⁽⁴⁾
139	18	157	-	-	רשויות מקומיות ⁽⁵⁾

* סכומים נמוכים מ- 500 אלפי ש"ח.

- (1) אשראי לציבור, כולל השקעות באיגרות חוב של הציבור בסך 691 מיליון ש"ח ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 635 מיליון ש"ח.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (3) יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות לווה וקבוצת לווים. כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (4) קיבוצים ומושבים, ארגונים איזוריים וארציים ותאגידיים שבשליטת תנועות התיישבות.
- (5) לרבות תאגידיים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תוספת ב' (המשך)

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק - מאוחד

סכומים מדווחים

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)

יתרות חובות בעייתיים (3)	ההוצאה התקופתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	סיכון אשראי כולל לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני (2)	סיכון אשראי מאזני (1)	
4	-	161	69	92	חקלאות
127	* -	4,326	2,746	1,580	תעשייה
173	42	3,471	1,344	2,127	יהלומים
174	3	6,706	3,164	3,542	בינוי ונדל"ן
-	1	179	106	73	חשמל ומים
71	5	2,711	1,413	1,298	מסחר
6	1	292	26	266	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
31	* -	575	361	214	תחבורה ואחסנה
8	-	479	253	226	תקשורת ושרותי מחשב
39	1	8,919	4,927	3,992	שרותים פיננסיים
16	3	1,230	443	787	שרותים עסקיים אחרים
4	* -	504	173	331	שרותים ציבוריים וקהילתיים
57	* -	3,241	-	3,241	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
52	8	2,594	1,452	1,142	אנשים פרטיים - אחר
762	64	35,388	16,477	18,911	סך הכל בגין פעילות לווים בארץ
-	-	143	76	67	בגין פעילות לווים בחו"ל
762	64	35,531	16,553	18,978	סך הכל כללי

סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:

6	-	91	-	91	תנועות התיישבות ⁽⁴⁾
-	-	123	21	102	רשויות מקומיות ⁽⁵⁾

* סכומים נמוכים מ - 500 אלפי ש"ח.

- (1) אשראי לציבור, כולל השקעות באיגרות חוב של הציבור בסך 627 מיליון ש"ח ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 529 מיליון ש"ח.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (3) יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות לווה וקבוצת לווים. כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- (4) קיבוצים ומושבים, ארגונים איזוריים וארציים ותאגידיים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
- (5) לרבות תאגידיים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תוספת ב' (המשך)

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק - מאוחד

סכומים מדווחים

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)

סיכון אשראי מאזני (1)	סיכון אשראי חוץ מאזני (2)	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה השנתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים (3)	
97	68	165	- *	15	חקלאות
1,637	2,653	4,290	2	115	תעשייה
2,057	1,574	3,631	50	116	יהלומים
3,629	2,889	6,518	7	175	בינוי ונדל"ן
35	100	135	1	-	חשמל ומים
1,203	1,396	2,599	5	57	מסחר
270	27	297	2	5	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
228	351	579	- *	3	תחבורה ואחסנה
335	250	585	-	5	תקשורת ושרותי מחשב
3,663	4,909	8,572	1	32	שרותים פיננסיים
800	528	1,328	4	13	שרותים עסקיים אחרים
311	214	525	- *	2	שרותים ציבוריים וקהילתיים
3,312	-	3,312	(1)	60	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
1,141	1,467	2,608	12	53	אנשים פרטיים - אחר
18,718	16,426	35,144	83	651	סך הכל בגין פעילות לווים בארץ **
72	49	121	-	-	בגין פעילות לווים בחו"ל **
18,790	16,475	35,265	83	651	סך הכל כללי

סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:

94	-	94	-	15	תנועות התיישבות ⁽⁴⁾
93	34	127	-	-	רשויות מקומיות ⁽⁵⁾

* סכומים נמוכים מ - 500 אלפי ש"ח.

** סוג מחדש.

(1) אשראי לציבור, כולל השקעות באיגרות חוב של הציבור בסך 797 מיליון ש"ח ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 423 מיליון ש"ח.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(3) יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות לווה וקבוצת לווים. כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.

(4) קיבוצים ומושבים, ארגונים איזוריים וארציים ותאגידיים שבשליטת תנועות ההתיישבות.

(5) לרבות תאגידיים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

אני, חיים פרייליכמן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2008 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי של הבנק לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של הבנק. וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת ולוועדת המאזן של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אני, נטע אברהמוב ביטן, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2008 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי של הבנק לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של הבנק. וכן:
 - (א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת ולוועדת המאזן של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

לכבוד

הדירקטוריון של בנק אגוד לישראל בערבון מוגבל
תל-אביב

א.ג.נ.,

**הנדון: סקירת דוחות כספיים ביניים מאוחדים בלתי מבוקרים
לתקופות של שלושה ותשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008**

לבקשתכם, סקרנו את תמצית מאזן הביניים המאוחד של בנק אגוד לישראל בערבון מוגבל והחברות המאוחדות שלו ליום 30 בספטמבר 2008, את תמצית דוחות הרווח והפסד המאוחדים ביניים ואת תמצית הדוחות על השינויים בהון העצמי ביניים לתקופות של שלושה ותשעה חודשים שנסתיימו באותו תאריך.

סקירתנו נערכה בהתאם לנהלים שנקבעו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. הנהלים כללו בין השאר: קריאת הדוחות הכספיים הנ"ל, קריאת פרוטוקולים של אסיפות בעלי המניות ושל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו, ועריכת בירורים עם האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים.

הומצאו לנו דוחות של רואי חשבון אחרים בדבר סקירת דוחות כספיים ביניים של חברות מאוחדות, אשר נכסיהן מהווים כ-0.19% מכלל הנכסים הכלולים בתמצית מאזן הביניים המאוחד ליום 30 בספטמבר 2008 ורווחיהן מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים וההכנסות התפעוליות והאחרות מהווים כ-1.11% וכ-1.17% מכלל הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים וההכנסות התפעוליות והאחרות בתמצית דוחות רווח והפסד המאוחד ביניים לשלושת החודשים ולתשעת החודשים שנסתיימו באותו תאריך, בהתאמה. כמו כן, הומצאו לנו דוחות של רואי חשבון אחרים בדבר סקירת תמצית דוחות ביניים של חברות כלולות אשר ההשקעה בהן מהווה כ-0.05% מכלל הנכסים הכלולים בתמצית מאזן הביניים המאוחד ליום 30 בספטמבר 2008 וחלק הבנק ברווח (הפסד) שלהן מהווה כ-(2.76%) וכ-2.61% מהרווח הנקי הכלול בתמצית דוחות רווח והפסד המאוחדים ביניים לשלושת החודשים ולתשעת החודשים שנסתיימו באותו תאריך, בהתאמה.

מאחר שהסקירה שנערכה היא מצומצמת בהיקפה ואינה מהווה בדיקה בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, אין אנו מחויבים דעה על דוחות הביניים המאוחדים.

בביצוע סקירתנו, לרבות עיון בדוחות רואי חשבון אחרים, כאמור לעיל, לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך, שיש צורך בשינויים מהותיים בדוחות התמציתיים האמורים, כדי שיוכלו להיחשב כדוחות הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 6.ב.(8).ב.1 בדוחות הכספיים בדבר התחייבויות תלויות בקשר להגשת תובענה ייצוגית.

בכבוד רב,

סומך חייקין
רואי חשבון

30 בנובמבר 2008

תמצית מאזנים מאוחדים ליום

סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2007 (מבוקר)	30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)	30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר) במיליוני ש"ח	באור	
				נכסים
4,710	4,374	4,335		מזומנים ופקדונות בבנקים
8,051	7,831	5,584	2	ניירות ערך
-	63	34		ניירות ערך שנשאלו
17,503	17,751	19,314		אשראי לציבור
16	18	16		השקעה בחברות מוחזקות
327	320	336		בניינים וציוד
1,015	* 1,142	1,422		נכסים אחרים
<u>31,622</u>	<u>31,499</u>	<u>31,041</u>		סך כל הנכסים
				התחייבויות והון
26,713	26,782	26,032		פקדונות הציבור
516	* 339	124		פקדונות מבנקים
2	2	1		פקדונות הממשלה
1,295	1,194	1,356		כתבי התחייבות נדחים ותעודות פקדון
1,510	* 1,630	1,931		התחייבויות אחרות
30,036	29,947	29,444		סך כל ההתחייבויות
1,586	1,552	1,597		הון עצמי
<u>31,622</u>	<u>31,499</u>	<u>31,041</u>		סך כל ההתחייבויות והון

* סווג מחדש.

ז. אבליס יושב ראש הדירקטוריון

ח. פרייליכמן מנהל כללי ראשי

נ. אברהמוב ביטן חשבונאית ראשית

תאריך אישור הדוחות הכספיים לפרסום: 30 בנובמבר 2008

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות רווח והפסד מאוחדים

סכומים מדווחים

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		באור	
	2007 (מבוקר)	2007 (לא מבוקר)	2008 (לא מבוקר)	2007 (לא מבוקר)		
	613	459	449	144	142	8 רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
	80	65	49	18	22	3 הפרשה לחובות מסופקים
	533	394	400	126	120	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
						הכנסות תפעוליות ואחרות
	236	175	178	60	61	עמלות תפעוליות
	30	23	3	2	(3)	9 רווח (הפסד) מהשקעות במניות, נטו
	17	13	10	5	3	הכנסות אחרות
	283	211	191	67	61	סך כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
						הוצאות תפעוליות ואחרות
	344	257	263	84	82	משכורות והוצאות נלוות
	95	67	78	22	28	פחת ואחזקת בניינים וציוד
	160	124	118	41	43	הוצאות אחרות
	599	448	459	147	153	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
	217	157	132	46	28	רווח מפעולות רגילות לפני מיסים
	93	63	59	9	14	הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות
	124	94	73	37	14	רווח מפעולות רגילות לאחר מיסים
	(1)	*	2	(2)	-	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות של חברות מוחזקות לאחר מס
	123	94	75	35	14	רווח נקי מפעולות רגילות
	3	3	-	(3)	-	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
	126	97	75	32	14	רווח נקי
						רווח למניה רגילה (ש"ח)
	2.08	1.58	1.27	0.58	0.22	רווח בסיסי ומדולל:
	0.06	0.05	-	(0.05)	-	רווח נקי מפעולות רגילות
	2.14	1.63	1.27	0.53	0.22	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מיסים
						סך הכל
	58,872	58,872	58,872	58,872	58,872	מספר המניות הרגילות בנות 0.01 ש"ח ע.נ. ששימש לצורך החישוב הנ"ל (אלפי ש"ח)

* סכומים נמוכים מ- 500 אלפי ש"ח.

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוח על השינויים בהון העצמי
 סכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)					
הון מניות	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן	הטבות בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	עודפים	סך הכל הון עצמי	
במיליוני ש"ח					
803	(1)	28	800	1,630	יתרה ליום 30 ביוני 2008
-	-	-	14	14	רווח נקי לתקופה
-	-	(1)	-	(1)	הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
-	(47)	-	-	(47)	התאמות בגין הצגת ני"ע
-	(26)	-	-	(26)	זמינים למכירה לפי שווי הוגן
-	27	-	-	27	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה
-	-	-	-	-	שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
-	-	-	-	-	השפעת המס המתייחס
803	(47)	27	814	1,597	יתרה ליום 30 בספטמבר 2008

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)					
הון מניות	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן	הטבות בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	עודפים	סך הכל הון עצמי	
במיליוני ש"ח					
803	43	26	678	1,550	יתרה ליום 30 ביוני 2007
-	-	-	32	32	רווח נקי לתקופה
-	-	**	-	**	הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
-	(58)	-	-	(58)	התאמות בגין הצגת ני"ע
-	9	-	-	9	זמינים למכירה לפי שווי הוגן
-	19	-	-	19	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה
-	-	-	-	-	שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
-	-	-	-	-	השפעת המס המתייחס
803	13	26	710	1,552	יתרה ליום 30 בספטמבר 2007

* סווג מחדש.
 ** סכומים נמוכים מ-500 אלפי ש"ח.

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוח על השינויים בהון העצמי (המשך)

סכומים מדווחים

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)

הון מניות	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן	הטבות בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	עודפים	סך הכל הון עצמי
במיליוני ש"ח				
803	17	27	739	1,586
-	-	-	75	75
-	-	**	-	**
-	(119)	-	-	(119)
-	17	-	-	17
-	38	-	-	38
803	(47)	27	814	1,597

יתרה ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)
רווח נקי לתקופה
הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
התאמות בגין הצגת ני"ע
זמינים למכירה לפי שווי הוגן
התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה
שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
השפעת המס המתייחס
יתרה ליום 30 בספטמבר 2008

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)

הון מניות	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן	הטבות בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	עודפים	דיבידנד שהוצע לאחר תאריך המאזן	סך הכל הון עצמי
במיליוני ש"ח					
803	31	25	613	100	1,572
-	-	-	97	-	97
-	-	-	-	(100)	(100)
-	-	1	-	-	1
-	(75)	-	-	-	(75)
-	44	-	-	-	44
-	13	-	-	-	13
803	13	26	710	-	1,552

יתרה ליום 31 בדצמבר 2006 (מבוקר)
רווח נקי לתקופה
דיבידנד ששולם
הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
התאמות בגין הצגת ני"ע
זמינים למכירה לפי שווי הוגן
התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה
שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
השפעת המס המתייחס
יתרה ליום 30 בספטמבר 2007

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)

הון מניות	התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן	הטבות בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	עודפים	דיבידנד שהוצע לאחר תאריך המאזן	סך הכל הון עצמי
במיליוני ש"ח					
803	31	25	613	100	1,572
-	-	-	126	-	126
-	-	-	-	(100)	(100)
-	-	2	-	-	2
-	(73)	-	-	-	(73)
-	47	-	-	-	47
-	12	-	-	-	12
803	17	27	739	-	1,586

יתרה ליום 31 בדצמבר 2006
רווח נקי לתקופה
דיבידנד ששולם
הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
התאמות בגין הצגת ני"ע
זמינים למכירה לפי שווי הוגן
התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה
שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד
השפעת המס המתייחס
יתרה ליום 31 בדצמבר 2007

* סווג מחדש.
** סכומים נמוכים מ-500 אלפי ש"ח.

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 30 בספטמבר 2008

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

(א) כללי

תמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2008 ולתקופות של תשעה ושלושה חודשים שנסתיימו באותו תאריך נערכה בהתאם לכללים החשבונאיים המקובלים, המיושמים לצורך עריכת דוחות ביניים. עיקרי המדיניות החשבונאית יושמו בדוחות ביניים אלו באופן עקבי לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007. יש לעיין בדוחות ביניים אלו בהקשר לדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2007 ולבאורים אשר נלווים אליהם.

ביום 18 במרס 2008, פרסם המפקח על הבנקים הוראות המרחיבות את הגילוי הקיים בדוחות הרבעוניים של תאגידים בנקאיים, וזאת החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2008 ואילך. הבנק אימץ הקלות מסוימות שנכללו בהוראות במסגרת הוראת מעבר ליישום ההנחיות החדשות.

(ב) תקנים חדשים שיושמו לראשונה

תקן חשבונאות מספר 13 (מתוקן), השפעת השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ

בחודש מאי 2007 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 13 (המתוקן), "השפעת השינויים בשערי החליפין של מטבע חוץ" (להלן – "התקן") העוסק בקביעת מטבע הפעילות של ישות או של פעילויות חוץ של ישות, בתרגום עסקאות במטבע חוץ, בתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ וכן בתרגום דוחות כספיים ממטבע הפעילות למטבע ההצגה. התקן חל על דוחות כספיים לתקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2008 או לאחר מכן.

בהתאם לתקן, המונח "מטבע הדיווח" הוחלף בשני מונחים: "מטבע הפעילות" ו"מטבע ההצגה". "מטבע הפעילות" הוגדר כמטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית בה פועלת החברה ואת עסקאותיה. מטבע הפעילות ייקבע בנפרד עבור כל חברה מוחזקת, לרבות חברה כלולה המוצגת על פי שיטת השווי המאזני ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעילותה. "מטבע ההצגה" הוגדר כמטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

התקן קובע כללי תרגום של עסקאות במטבע חוץ באופן הבא: עסקאות במטבע חוץ יתורגמו למטבע הפעילות של הבנק לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ בתאריך הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הסעיפים הכספיים הינם הפרש בין העלות המופחתת במטבע הפעילות בתחילת התקופה, כשהוא מתואם לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך התקופה בגין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין לסוף התקופה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי הוגן. הפרשי שער הנובעים מתרגום מחדש יוכרו ברווח והפסד, פרט להפרשים הנובעים מתרגום מחדש של מכשירים הוניים לא כספיים המסווגים כזמינים למכירה, התחייבויות פיננסיות המגדרות השקעות בפעילות חוץ או גידורי תזרים מזומנים, אשר מוכרים ישירות בהון העצמי. כמו כן, התקן קובע כללים לתרגום של פעילויות חוץ, אופן הטיפול בהפרשי שער הנובעים מתרגום מחדש ומימוש קרן מתרגום מטבע חוץ וכן טיפול ברווחים והפסדים מהפרשי תרגום

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(ב) תקנים חדשים שישומו לראשונה (המשך)

הנובעים מהלוואות שנתקבלו או שהועמדו לפעילויות חוץ שסילוקן אינו מתוכנן ואינו צפוי בעתיד הנראה לעין.

תקן 13 (מתוקן) אשר פורסם בחודש מאי 2007, יחול על תאגידים בנקאיים מיום 1 בינואר 2008 ואילך. הוראות התקן ייושמו למפרע בדרך של הצגה מחדש של נתוני השוואה המתייחסים לתקופות קודמות, למעט במצבים מסוימים.

בנושא הטיפול החשבונאי בשלוחות בנקאיות בחו"ל של תאגידים בנקאיים, לרבות אופן הסיווג של שלוחות כאמור נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הוראות ספציפיות. בנושאים אלו חלות על הבנק הוראות המפקח על הבנקים לפיהן שלוחה בחו"ל של תאגיד בנקאי שבהתאם לכללים הקודמים סווגה על ידי התאגיד הבנקאי כזרוע ארוכה תסווג בהתאם לתקן 13 (מתוקן) כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה זהה למטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי. לאור העובדה שלבנק אין שלוחות בנקאיות בחו"ל של תאגידים בנקאיים, ליישום התקן לראשונה לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים של הבנק.

(ג) גילוי ההשפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

1. תקן חשבונאות מספר 23, הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה

בחודש דצמבר 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 23, "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה" (להלן – "התקן"). התקן מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו - 1996, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. התקן קובע כי נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה בין הישות לבין בעל השליטה בה ימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן וההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנזקפה בעסקה ייזקף להון העצמי. הפרש בחובה מהווה במהותו דיבידנד ולכן מקטין את יתרת העודפים. הפרש בזכות מהווה במהותו השקעת בעלים ולכן יוצג בסעיף נפרד בהון העצמי שייקרא "קרן הון מעסקה בין ישות לבין בעל השליטה בה".

התקן דן בשלוש סוגיות הנוגעות לעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה, כדלקמן: העברת נכס לישות מבעל השליטה, או לחילופין, העברת נכס מהישות לבעל השליטה, נטילת התחייבות של הישות כלפי צד שלישי, במלואה או חלקה, על ידי בעל השליטה, שיפוי הישות על ידי בעל השליטה בה בגין הוצאה, וויתור בעל השליטה לישות על חוב שמגיע לו מהישות, במלואו או בחלקו, והלוואות שניתנו לבעל השליטה או הלוואות שהתקבלו מבעל השליטה. כמו כן, קובע התקן את הגילוי שיש לתת בדוחות הכספיים בנוגע לעסקאות בין הישות לבין בעל השליטה בה במהלך התקופה.

לאחרונה הופץ מכתב של המפקח על הבנקים בו צוין כי נערכת בחינה מחודשת של הכללים שיחולו על תאגידים בנקאיים לגבי הטיפול בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה. על פי המכתב, ככוננת הפיקוח על הבנקים לקבוע כי על עסקאות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ועל עסקאות בין תאגיד בנקאי לבין חברה בשליטתו יחולו הכללים הבאים:

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(ג) גילוי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

1. תקן חשבונאות מספר 23, הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה (המשך)

- תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים.
 - בהיעדר התייחסות ספציפית בתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים, יישמו כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב החלים על תאגידים בנקאיים בארה"ב, בתנאי שהם לא סותרים את תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים.
 - בהיעדר התייחסות בכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב יש ליישם את החלקים בתקן 23, בתנאי שאינם סותרים את תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים וגם את הכללים המקובלים בארה"ב כאמור לעיל.
- למועד פרסום הדוחות טרם פורסמה הוראה סופית של המפקח על הבנקים בנוגע לאימוץ כללים ספציפיים בנושא ובנוגע לאופן יישומם לראשונה.

2. תקן חשבונאות מספר 29, "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" -

- בחודש יולי 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן – "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS לתקופות המתחילות החל מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בהתייחס לאופן יישום התקן על ידי תאגידים בנקאיים, המפקח על הבנקים הודיע לתאגידים הבנקאיים, כי:
- בכוונתו לקבוע באופן שוטף הוראות ליישום תקנים ישראליים שמפרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, המבוססים על תקני ה-IFRS, שאינם נוגעים לליבת העסק הבנקאי.
 - במחצית השנייה של שנת 2009 הוא יפרסם את החלטתו לגבי מועד היישום של תקני IFRS הנוגעים לליבת העסק הבנקאי זאת כאשר הוא מביא בחשבון את תוצאות תהליך האימוץ של תקנים אלו בישראל מחד, ואת התקדמות תהליך ההתכנסות (convergence) בין תקני הדיווח ה- IFRS לבין התקנים האמריקאיים, מאידך.
 - לפיכך, בהתייחס לליבת העסק הבנקאי – דוחות כספיים של תאגיד בנקאי הערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ימשיכו להיות ערוכים לפי התקנים האמריקאיים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור.

3. חוזר של המפקח על הבנקים בדבר "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" -

ביום 31 בדצמבר 2007 פורסם חוזר המפקח על הבנקים בנושא: "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן – "החוזר" או "ההוראה"). חוזר זה מבוסס,

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(ג) גילוי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. חוזר של המפקח על הבנקים בדבר "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (המשך) -

בין היתר על תקני חשבונאות בארה"ב ועל הוראות רגולטוריות מתייחסות של מוסדות הפיקוח על הבנקים ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב. העקרונות המנחים שבבסיס החוזר, מהווים שינוי מהותי ביחס להוראות הנוכחיות בנושא סוג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

על פי החוזר נדרש התאגיד הבנקאי לקיים הפרשה להפסדי אשראי ברמה מתאימה (appropriate) כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים (estimated) בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף לאמור לעיל, על פי החוזר נדרש לקיים, כחשבון התחייבותי נפרד, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ מאזניים, כגון: התקשרויות למתן אשראי וערבויות.

ההפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי תוערך באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו כן, נקבעו הנחיות לזיהוי חובות והוראות בנוגע לאופן מדידת ההפרשה תחת כל אחד מהמסלולים.

בנוסף לכך, נקבע בחוזר כי יש למחוק חשבונאית כל חוב המוערך על בסיס פרטני שנחשב אינו בר גביה (uncollectible) ובעל ערך נמוך כדי כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת או חוב בגינו מנהל התאגיד הבנקאי מאמצי גביה ארוכי טווח. לגבי החובות המוערכים על בסיס קבוצתי, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת פיגור שלהם והכל כתלות בהיותם של החובות המובטחים על ידי דירת מגורים, למעט הלוואות לדיור בגין נערכת הפרשה מזערית לפי עומק הפיגור, חובות שמובטחים בביטחון שאינו דירת מגורים, חובות שאינם מובטחים, חובות של לווים בפשיטת רגל וחובות שנוצרו במרמה.

הוראה זו תיושם בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים, החל מהדוחות ליום 1 בינואר 2010 (להלן - "מועד היישום לראשונה") ואילך. ההוראה לא תיושם למפרע בדוחות כספיים לתקופות קודמות. לחילופין במועד היישום לראשונה תאגידים בנקאיים יידרשו, בין היתר:

- למחוק חשבונאית כל חוב אשר במועד זה עומד בתנאים למחיקה חשבונאית.
- לסווג בסיווג של השגחה מיוחדת, נחות, או פגום, כל חוב אשר עומד בתנאים לסיווג כאמור.
- לבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו ולא שולמו בגין כל חוב אשר במועד זה עומד בתנאים המתייחסים וכן לבחון את הצורך בהתאמת יתרת מסים שוטפים ומסים נדחים לקבל ולשלם.

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(ג) גילוי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. חוזר של המפקח על הבנקים בדבר "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (המשך) -

התאמות של יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים ליום 1 בינואר 2010 לדרישות הוראה זו, לרבות דרישות קביעת ההפרשה ודרישות תיעוד יכלול ישירות בסעיף העודפים בהון העצמי.

לעניין זה הובהר כי למרות ההגדרה לפיה חוב בעייתי שאורגן מחדש הינו חוב פגום, תאגיד בנקאי אינו נדרש לסווג כפגום חוב, אשר אורגן מחדש לפני יום 1 בינואר 2007, כל עוד שהחוב אינו פגום בהתבסס על התנאים שנקבעו בהסכם הארגון מחדש.

בהוראה קיימת החמרה בדרישות התיעוד ודרישות להערכה וביצוע ההפרשה להפסדי אשראי הצפויים בגין חובות בסיווגים שונים (מאלו הקבועים כיום בהוראת הדיווח לציבור ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314, בדבר טיפול בחובות בעייתיים), ובגין חשיפות האשראי החוץ מאזניות אשר צפויות להשפיע לרעה באופן מהותי על התוצאות המדווחות של התאגידים הבנקאיים ועל מצבם הכספי. בפרט, כתוצאה מיישום ההוראה צפוי כי היקף החובות הבעייתיים יגדל, יגדלו יתרות ההפרשה לחובות מסופקים בגין חובות הבנקים ובגין החשיפות החוץ מאזניות הקיימות אצלם, היקף החובות המדווחים בתיק האשראי צפוי לקטון בשל מחיקות חשבונאיות אשר לא כרוכות ביותר משפטי ובשל מחיקות הריבית שנצברה ולא שולמה בגין החובות הפגומים, וכן צפוי קיטון ביתרת העודפים למועד היישום לראשונה בגין התאמת יתרות ההפרשה הנדרשות לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים המוערכים על פי ההוראה ובגין ביטול הכנסות ריבית כאמור.

הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את השלכות יישומה על תוצאות פעולותיו. מערכות המדידה הקיימות בבנק נבנו על בסיס הנחות והגדרות שונות מאילו שבהוראה, ולכן אין הן יכולות לספק מידע רלוונטי לצרכי אומדן ההשפעות של יישום ההנחיות החדשות על הדוחות הכספיים של הבנק, ובכלל זה על היקף החובות הבעייתיים, על ההפרשות לחובות מסופקים ועל הרווח מפעילות מימון. לכן, לא ניתן לאמוד בשלב זה, כמותית, את השלכות יישום ההוראה על הבנק.

אולם כבר כעת ברור כי יישום ההוראה יגדיל את היקף החובות אשר בגינם לא יירשמו הכנסות ריבית באופן שוטף, אלא רק על בסיס גבייה בפועל, וזאת כתוצאה מהגדרתם כחובות פגומים. זאת, בין היתר, בגין חובות המוגדרים כיום כחובות מסופקים בחלקם ונושאים הכנסה, ובגין חובות המוגדרים כיום כחוב בפיגור זמני.

יישום דרישות ההוראה מחייב שדרוג ו/או הקמה של מערכות תשתית מיחשובית על מנת להבטיח תהליך של הערכה וביצוע של הפרשה להפסדי אשראי וחישוב וביצוע הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי באופן נאות. הבנק נסמך על המערכות הממוכנות של בנק לאומי

באור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(ג) גילוי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישום (המשך)

3. חוזר של המפקח על הבנקים בדבר "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (המשך) -

ועוקב, באופן הדוק, אחר השינויים המבוצעים במערכות המיכוניות לביצוע תהליכי העבודה הנדרשים. כמו כן, בוחן הבנק את השינויים הנדרשים במערכות העצמאיות או לחילופין יצירת קבצי מידע ממערכות אלה, שיועברו למערכות בנק לאומי, לצורך חישוב ההפרשה הספציפית וההפרשה הקבוצתית, כנדרש בהוראה.

במסגרת הערכות הבנק ליישום ההוראה בוצעו בבנק המהלכים הבאים:

- נערכה סקירת ההוראה בפני הדירקטוריון והנהלת הבנק.
- הוקמה ועדת היגוי בראשות ראש אגף עסקים, והוקם צוות מקצועי המורכב מנציגי אגף עסקים, אגף חשבונאי ראשי ואגף משאבים ללווי הנושא, יישומו והטמעתו.
- היחידה המטפלת ביישום ההוראה בבנק תוגברה בכח אדם מקצועי.
- עודכנה המתודולוגיה לחישוב הפרשה להפסדי אשראי בהתאם להוראה.

להלן לוחות הזמנים לפעילויות אותן צפוי לנקוט הבנק עד ליישום ההוראה:

- המערכות המיכוניות יבחנו על ידי המשתמשים הרלוונטיים עד לסוף רבעון שני לשנת 2009.
- סקירת ההוראה בפני מנהלי הסניפים ומנהלי המחלקות העסקיות תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- הדרכה מקיפה על ההוראה והכלים המיכוניים תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- עריכת נוהל חדש בנושא טיפול בחובות בעייתיים תבוצע עד לסוף רבעון שלישי לשנת 2009.
- הדירקטוריון יבצע מעקב על עמידה ביעדים עד לכניסת ההוראה לתוקף.

לצורך הקמת המודל הסטטיסטי לחישוב ההפרשה הספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, נמצא הבנק בשלב מתקדם של בחינת חלופות לאימוץ מודל ומערכת ממוכנת התומכת במודל שייבחר. למרות ההסתמכות על מערכות ממוכנות של בנק לאומי, בוחן הבנק אפשרות להתקשרות עם ספק חיצוני, בפרט לצורך יישום ההוראה לגבי אשראי המועמד במערכות העצמאיות של הבנק. בנק ישראל הקים בתחילת ספטמבר צוות עבודה, בו משתתפים נציגים מהפיקוח על הבנקים, מתאגידים בנקאיים ומרואי החשבון המבקרים שלהם, לדון בסוגיות הקשורות לתהליך קביעת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. מסקנות הצוות אמורות להיות מפורסמות עד סוף שנת 2008.

בכוונת הבנק לנצל את הדחייה בכניסה לתוקף של ההוראה לבחינה מקיפה יותר של המערכות המפותחות לצורך יישומה, להתארגנות מבחינת נהלי עבודה והדרכות וביצוע בקרה נאותה על עמידה ביעדים שנקבעו, תוך מתן זמן נאות לתיקון ליקויים במידה ויהיו.

באור 2 - ניירות ערך

סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד (1):

30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)				
הערך במאזן	רווח כולל אחר מצטבר		עלות מופחתת (במניות-עלות)	שווי הוגן (2)
	רווחים	הפסדים		

				במיליוני ש"ח
	3,926	(32)	1	3,957
	971	(77)	1	1,047 (3)
	4,897	(109)	2	5,004
	226 (5)	* -	37	189 (4)
	5,123 (5)	(109) (6)	39 (6)	5,193

א. ניירות ערך זמינים למכירה

- אגרות חוב ומלוות - ממשלתיים של אחרים
- מניות וניירות ערך אחרים - של אחרים (8)
- סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה

הערך במאזן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		עלות מופחתת (במניות-עלות)	שווי הוגן (2)
	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		

				במיליוני ש"ח
	310	(1)	* -	311
	116	(1)	* -	117
	426	(2)	* -	428
	35	(7)	-	42
	461 (5)	(9) (7)	* - (7)	470
	5,584 (5)			5,663

ב. ניירות ערך למסחר

- אגרות חוב ומלוות - ממשלתיים של אחרים
- מניות וניירות ערך אחרים - של אחרים
- סך כל ניירות הערך למסחר
- סך כל ניירות הערך

- * סכומים נמוכים מ-500 אלפי ש"ח.
- (1) באשר לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב - ראה באור 8 ובאשר לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות במניות - ראה באור 9.
 - (2) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
 - (3) כולל הפרשה לירידת ערך השקעה בסך 35 מיליון ש"ח.
 - (4) כולל הפרשה לירידת ערך השקעה בסך 21 מיליון ש"ח.
 - (5) כולל מניות וניירות ערך אחרים שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין ואשר מוצגים לפי עלות, בסך 59 מיליון ש"ח.
 - (6) כוללים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
 - (7) נזקפו לדוח רווח והפסד.
 - (8) כולל 114 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות "בזק". בהתאם להוראת המפקח על הבנקים מיולי 2003, אשראי ללקוח מסוים סווג כהשקעה במניות בתיק הזמין למכירה במקום אשראי לציבור. החל ממועד זה, שינויים בשווי השוק של המניות למול יתרת ההלוואה בניכוי הפרשה ספציפית לחובות מסופקים, נזקפים לקרן הון עד גובה ההלוואה. במהלך תשעה חודשים ראשונים של שנת 2008 התקבל בבנק דיבידנד בסך של כ-5 מיליון ש"ח בגין מניות "בזק". סכום זה נכלל במסגרת סעיף "דיבידנד ממניות זמינות למכירה, נטו", ראה באור 9.

באור 2 - ניירות ערך (המשך)

סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2007 (מבוקר)				
שוי הוגן (1)	רווח כולל אחר מצטבר		עלות מופחתת (במניות-עלות)	הערך במאזן
	הפסדים	רווחים		

				במיליוני ש"ח
5,360	(21)	8	5,373	5,360
* 982	(17)	8	* 991 (2)	* 982
<u>6,342</u>	<u>(38)</u>	<u>16</u>	<u>6,364</u>	<u>6,342</u>
(4) 227	** -	52	(3) 175	227
(4) 6,569	(5) (38)	(5) 68	6,539	6,569

א. ניירות ערך זמינים למכירה

אגרות חוב ומלוות -
ממשלתיים
של אחרים

מניות וניירות ערך אחרים -
של אחרים (7) (8)

סך כל ניירות הערך
הזמינים למכירה

שוי הוגן (1)	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	הערך במאזן
--------------	--	--	------------------------------	------------

				במיליוני ש"ח
1,435	(2)	** -	1,437	1,435
* 6	(3)	** -	* 9	* 6
<u>1,441</u>	<u>(5)</u>	<u>** -</u>	<u>1,446</u>	<u>1,441</u>
41	-	-	41	41
1,482	(6) (5)	(6) ** -	1,487	1,482
<u>(4) 8,051</u>			<u>8,026</u>	<u>8,051</u>

ב. ניירות ערך למסחר

אגרות חוב ומלוות -
ממשלתיים
של אחרים

מניות וניירות ערך אחרים -
של אחרים

סך כל ניירות הערך
למסחר

סך כל ניירות הערך

- * סווג מחדש.
** סכומים נמוכים מ-500 אלפי ש"ח.
- (1) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
 - (2) כולל הפרשה לירידת ערך השקעה בסך 5 מיליון ש"ח.
 - (3) כולל הפרשה לירידת ערך השקעה בסך 20 מיליון ש"ח.
 - (4) כולל מניות וניירות ערך אחרים שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין ואשר מוצגים לפי עלות, בסך 52 מיליון ש"ח.
 - (5) כוללים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
 - (6) נזקפו לדוח רווח והפסד.
 - (7) ביום 8 בספטמבר 2004 רכשה חברה מאוחדת של הבנק מצד שלישי (להלן - המוכרת) בעסקה מחוץ לבורסה 5% ממניות חברת מליסרון בע"מ, חברה הנסחרת בבורסה לניירות ערך בת"א, תמורת 33 מיליון ש"ח. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2006 מכרה החברה המאוחדת של הבנק חלק מאחזקותיה (כ-2%) ממניות חברת מליסרון. במהלך שנת 2007 רכשה החברה מניות נוספות של מליסרון, ובעקבות זאת עלה שיעור ההחזקה לכ-3.5%.
 - (8) כולל 126 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות "בזק". בהתאם להוראת המפקח על הבנקים מיולי 2003, אשראי ללקוח מסוים סווג כהשקעה במניות בתיק הזמין למכירה במקום אשראי לציבור. החל ממועד זה, שינויים בשווי השוק של המניות למול יתרת ההלוואה בניכוי הפרשה ספציפית לחובות מסופקים, נזקפים לקרן הון עד גובה ההלוואה. במהלך שנת 2007 התקבל בבנק דיבידנד בסך של כ-20 מיליון ש"ח בגין מניות "בזק". סכום זה נכלל במסגרת סעיף "דיבידנד ממניות זמינות למכירה, נטו".

באור 2 א - מכשירים פיננסיים מגובי נכסים
סכומים מדווחים

הרכב במאוחד:

א. מכשירים פיננסיים מגובי נכסים בתיק הזמין למכירה:

אגרות חוב מגובות נכסים (ABS) - שפרעונם מתבסס על תזרים המזומנים מקבוצת נכסים ספציפית.

להלן מידע באשר לנתוני העלות המופחתת והשווי ההוגן של אגרות חוב מגובות נכסים הכלולות בתיק הזמין למכירה:

30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)			
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווח כולל אחר מצטבר	
		רווחים	הפסדים
שוי הוגן			
במיליוני ש"ח			
36	43	* -	(7)
29	31	* -	(2)
65	74	* -	(9)

אגרות חוב מגובות נכסים (ABS)

מגובה בפקדונות בבנקים (1)

אחרים (2)

סך הכל אגרות חוב מגובות נכסים זמינות למכירה

(1) אגרות חוב בדרוג AA/AA+. תמורת הגיוס הושקעה על ידי היישויות המנפיקות בפקדונות בבנקים, בחלקם הושקעו בבנקים בארץ (4 מיליון ש"ח) ובחלקם בחו"ל (39 מיליון ש"ח).

(2) מזה:

- 20 מיליון ש"ח - אג"ח בדרוג AA, המגובה בתזרימי מזומנים ממכירת דירות.
- 6 מיליון ש"ח - אג"ח בדרוג AAA, הנכסים המגבים הינם אג"ח דולריות של מדינת ישראל.
- 2 מיליון ש"ח - אג"ח לא סחיר בדרוג AA, מגובה בתזרים מזומנים מהחכרת כלי רכב.
- 1 מיליון ש"ח - אג"ח בדרוג A+.

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי נכסים הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם מומשו:

30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)			
פחות מ - 12 חודשים		12 חודשים ומעלה	
שוי הוגן	שטרם מומשו	שוי הוגן	שטרם מומשו
במיליוני ש"ח			
15	(4)	17	(4)
6	* -	21	(1)
21	(4)	38	(5)

אגרות חוב מגובות נכסים (ABS)

מגובה בפקדונות בבנקים

אחרים

סך הכל אגרות חוב מגובות נכסים זמינות למכירה

להערכת הבנק, הפסדים אלו הינם בעלי אופי זמני ולכן ההפסדים שטרם מומשו נזקפו להון עצמי. בתשעת החודשים הראשונים של השנה נרשמה הפרשה לירידת ערך של אגרת חוב מגובה נכסים שאינה בעלת אופי זמני, בסך של 0.3 מיליון ש"ח.

* סכומים נמוכים מ - 500 אלפי ש"ח.

ב. חשיפת אשראי הנובעת ממבני איגוח

ליום 30 בספטמבר 2008 לבנק מחויבות לספק נזילות למבני איגוח שלא נוצלה בסך 50 מיליון ש"ח. מחויבות זו נובעת מהעמדת מסגרת אשראי ללקוח עסקי בבטחון של פעילות איגוח שביצע הלקוח. נכון ליום 30 בספטמבר 2008 המסגרת טרם נוצלה.

באור 2 א - מכשירים פיננסיים מגובי נכסים (המשך)
סכומים מדווחים

הרכב במאוחד:

מכשירים פיננסיים מגובי נכסים בתיק הזמין למכירה:

אגרות חוב המגובות במשכנתאות (MBS) - שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות במשכנתאות.

אגרות חוב מגובות נכסים (ABS) - שפרעונם מתבסס על תזרים המזומנים מקבוצת נכסים ספציפית.

להלן מידע באשר לנתוני העלות המופחתת והשווי ההוגן של אגרות חוב מגובות נכסים הכלולות בתיק הזמין למכירה:

31 בדצמבר 2007 (מבוקר)				
שוי הוגן	רווח כולל אחר מצטבר		עלות מופחתת	הערך במאזן
	הפסדים (4)	רווחים		
במיליוני ש"ח				
-	-	-	(5)	-
				(1) אגרת חוב המגובה במשכנתאות (MBS)
				<u>אגרות חוב מגובות נכסים (ABS)</u>
* 196	-	2	* 194	מגובה בפקדונות בבנקים (2)
29	(1)	-	(5) 30	אחרים (3)
<u>225</u>	<u>(1)</u>	<u>2</u>	<u>224</u>	<u>סך הכל אגרות חוב מגובות נכסים זמינות למכירה</u>

* סווג מחדש.

- (1) בשנת 2007 ירד הדרוג ל: CCC ובעקבות כך נרשמה הפרשה לירידת ערך בגובה החזקה (סך של 0.9 מיליון ש"ח).
- (2) אגרות חוב בדרוג AA/AA+. תמורת הגיוס הושקעה על ידי היישויות המנפיקות בפקדונות בבנקים, בחלקם הושקעו בבנקים בארץ (145 מיליון ש"ח) ובחלקם בחו"ל (51 מיליון ש"ח).
- (3) מזה:
 - 20 מיליון ש"ח - אג"ח בדרוג AA, לתאריך הדוח היה שווי השוק של האג"ח נמוך מהעלות המופחתת ב-1 מיליון ש"ח, המהווה כ-2.4% מהערך הנקוב.
 - 7 מיליון ש"ח - אג"ח בדרוג AAA. הנכסים המגבים הינם אג"ח דולריות של מדינת ישראל.
 - 2 מיליון ש"ח - אג"ח בחלקו בדרוג A + ובחלקו לא מדורג.
- (4) אגרות חוב מגובות נכסים הכלולות בתיק הזמין למכירה שבהן פוזיצית הפסד הינן לתקופה של פחות מ- 12 חודשים, הפסדים אלו הינם בעלי אופי זמני ולכן ההפסדים שטרם מומשו נזקפו להון עצמי.
- (5) בשנת 2007 נרשמו הפרשות לירידות ערך של אגרות חוב מגובות נכסים, שאינן בעלות אופי זמני בסך של 2 מיליון ש"ח.

באור 3 - הפרשה לחובות מסופקים

סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד:

א. הפרשה לחובות מסופקים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)								
2007				2008				
סך הכל	הפרשה נוספת (3)	הפרשה ספציפית		סך הכל	הפרשה נוספת (3)	הפרשה ספציפית		
		לפי עומק הפיגור (1) במיליוני ש"ח	אחרות (2)			לפי עומק הפיגור (1) במיליוני ש"ח	אחרות (2)	
950	69	854	27	966	66	875	25	יתרת ההפרשה לתחילת התקופה
24	2	20	2	31	5	24	2	הפרשות במהלך התקופה
(6)	-	(3)	(3)	(9)	-	(6)	(3)	הקטנת הפרשות
** -	-	** -	-	** -	-	** -	-	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
18	2	17	(1)	22	5	18	(1)	סכום שנזקק לדוח רווח והפסד
(6)	-	(6)	-	(18)	-	(18)	-	מחיקות, נטו (4)
962	71	865	* 26	970	71	875	* 24	יתרת הפרשה לסוף תקופה

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)								
2007				2008				
סך הכל	הפרשה נוספת (3)	הפרשה ספציפית		סך הכל	הפרשה נוספת (3)	הפרשה ספציפית		
		לפי עומק הפיגור (1) במיליוני ש"ח	אחרות (2)			לפי עומק הפיגור (1) במיליוני ש"ח	אחרות (2)	
934	70	836	28	970	67	878	25	יתרת ההפרשה לתחילת התקופה (מבוקר)
92	2	84	6	69	5	58	6	הפרשות במהלך התקופה
(26)	(1)	(18)	(7)	(19)	(1)	(11)	(7)	הקטנת הפרשות
(1)	-	(1)	-	(1)	-	(1)	-	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
65	1	65	(1)	49	4	46	(1)	סכום שנזקק לדוח רווח והפסד
(37)	-	(36)	(1)	(49)	-	(49)	-	מחיקות, נטו (4)
962	71	865	* 26	970	71	875	* 24	יתרת הפרשה לסוף תקופה

- (1) בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב שבפיגור.
- (2) לא כולל הפרשה בגין ריבית על חובות מסופקים, לאחר שהחובות נקבעו כמסופקים.
- (3) כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים.
- (4) בניכוי גביית חובות שנמחקו השנה.

* כולל יתרת הפרשה ספציפית מעבר למתחייב לפי עומק הפיגור ליום 30 בספטמבר 2008 בסך 3 מיליון ש"ח (30 בספטמבר 2007 - 3 מיליון ש"ח).

** סכומים נמוכים מ- 500 אלפי ש"ח.

באור 3 - הפרשה לחובות מסופקים (המשך)
סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד:

ב. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)					
חובות בעייתיים לדיור					
סך הכל	הפרשה ספציפית		יתרה בפיגור **	יתרת חוב מאזנית	אשראי
	אחרת	לפי עומק הפיגור			
					במיליוני ש"ח
24	-	24	25	28	3,272
1	1	-	4	7	514
4	4	-	14	15	192
29	5	24	43	50	3,978

הלוואות לדיור שחובה לחשב בגין את ההפרשה לפי עומק הפיגור הלוואות "גדולות" * הלוואות אחרות סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)					
חובות בעייתיים לדיור					
סך הכל	הפרשה ספציפית		יתרה בפיגור **	יתרת חוב מאזנית	אשראי
	אחרת	לפי עומק הפיגור			
					במיליוני ש"ח
26	-	26	25	35	2,764
2	2	-	4	5	296
6	6	-	29	18	180
34	8	26	58	58	3,240

הלוואות לדיור שחובה לחשב בגין את ההפרשה לפי עומק הפיגור הלוואות "גדולות" * הלוואות אחרות סך הכל

* הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 845 אלפי ש"ח (30 בספטמבר 2007 - 805 אלפי ש"ח).
** כולל ריבית על סכום הפיגור.

באור 4 - הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים

הלימות ההון מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים מספר 311 ו-341 בדבר "יחס הון מזערי" ו"הקצאת הון בגין החשיפה לסיכונים שוק".

על פי הוראת המפקח כאמור, הונו של התאגיד הבנקאי לא יפחת מ- 9% מהסיכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים והחוץ מאזניים. בנוסף קבע בנק ישראל לבנק יחס מינימלי של הון, ללא כתבי התחייבות נדחים, לרכיבי סיכון של 7%.

בנתוני המאוחד:

סכומים מדווחים

א. הון לצורך חישוב יחס ההון

ליום 30 בספטמבר 2008	ליום 30 בספטמבר 2007	ליום 31 בדצמבר 2007
במיליוני ש"ח		
803	803	803
794	749	783
38	(20)	(26)
1,635	1,532	1,560
52	52	52
789	616	746
841	668	798
2,476	2,200	2,358

הון ראשוני:

הון מניות רגילות נפרע

עודפים וקרנות הון

סכומים אחרים שהופחתו מההון של רובד 1

סך הכל הון ראשוני

הון משני:

הון משני עליון⁽¹⁾

הון משני אחר

סך הכל הון משני

סך הכל הון כולל

(1) ההון המשני העליון נובע מהפרשה כללית לחובות סופקים, שאינה מנוכה מאשראי לציבור, בסך 52 מיליון ש"ח.

באור 4 - הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)
 סכומים מדווחים

ב. יתרות משוקללות של סיכון

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)

דרישת הון 9%	יתרות סיכון	שיעור שיקלול				יתרות (2) במיליוני ש"ח
		100%	50%	20%	0%	

סיכון אשראי							
נכסים:							
47	517	3	-	2,568	1,764	4,335	מזומנים ופקדונות בבנקים
93	1,031	952	-	396	4,236	5,584	ניירות ערך
-	-	-	-	-	34	34	ניירות ערך שנשאלו
1,320	14,672	13,320	2,670	** 86	* 3,290	19,366	אשראי לציבור ⁽¹⁾
1	16	16	-	-	-	16	השקעות בחברות מוחזקות
30	336	336	-	-	-	336	בניינים וציוד
81	898	898	-	-	524	1,422	נכסים אחרים
1,572	17,470	15,525	2,670	3,050	9,848	31,093	סך הכל נכסים
מכשירים חוץ מאזניים:							
202	2,239	2,037	404	-	-	2,441	עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי
128	1,427	1,030	-	1,986	16	3,032	מכשירים נגזרים
8	88	88	-	-	-	88	אחרים
338	3,754	3,155	404	1,986	16	5,561	סך הכל מכשירים חוץ מאזניים
1,910	21,224					36,654	סך הכל נכסי סיכון אשראי
סיכון שוק							
26	287						סיכון ריבית
3	32						סיכון מניות
9	99						סיכון שער חליפין של מטבע חוץ ואינפלציה
8	86						סיכון אופציות
46	504						סך הכל נכסי סיכון שוק
1,956	21,728						סך הכל נכסי סיכון

* מזה:

2,662	אשראי מובטח בפקדונות משועבדים
628	אשראי מובטח באג"ח מדינה
3,290	

** אשראי מובטח בערבויות בנקאיות

(1) ההפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 52 מיליון ש"ח מהווה חלק מההון המשני העליון ואינה מנוכה מהאשראי לציבור.
 (2) נכסים - יתרות מאזניות, מכשירים חוץ מאזניים - יתרות ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.

באור 4 - הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)
 סכומים מדווחים

ב. יתרות משוקללות של סיכון (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)							יתרות (2) במיליוני ש"ח	סיכון אשראי			
דרישת הון 9%	יתרות סיכון	שיעור שיקלול				100%			50%	20%	0%
		100%	50%	20%	0%						
66	738	-	-	3,690	684	4,374	נכסים:				
86	953	921	-	160	6,750	7,831	מזומנים ופקדונות בבנקים				
-	-	-	-	-	63	63	ניירות ערך				
1,102	12,244	10,968	2,523	** 70	* 4,242	17,803	ניירות ערך שנשאלו אשראי לציבור ⁽¹⁾				
2	18	18	-	-	-	18	השקעות בחברות מוחזקות				
29	320	320	-	-	-	320	בניינים וציוד				
70	778	778	-	-	364	1,142	נכסים אחרים				
<u>1,355</u>	<u>15,051</u>	<u>13,005</u>	<u>2,523</u>	<u>3,920</u>	<u>12,103</u>	<u>31,551</u>	סך הכל נכסים				
157	1,749	1,749	-	-	-	1,749	מכשירים חוץ מאזניים: עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי				
144	1,597	1,190	-	2,034	24	3,248	מכשירים נגזרים				
17	192	192	-	-	-	192	אחרים				
<u>318</u>	<u>3,538</u>	<u>3,131</u>	<u>-</u>	<u>2,034</u>	<u>24</u>	<u>5,189</u>	סך הכל מכשירים חוץ מאזניים				
<u>1,673</u>	<u>18,589</u>					<u>36,740</u>	סך הכל נכסי סיכון אשראי				
27	305						סיכון שוק				
9	99						סיכון ריבית				
2	28						סיכון מניות				
2	25						סיכון שער חליפין של מטבע חוץ ואינפלציה				
<u>40</u>	<u>457</u>						סיכון אופציות				
<u>1,713</u>	<u>19,046</u>						סך הכל נכסי סיכון שוק				
							סך הכל נכסי סיכון				

* מזה:
 2,900 אשראי מובטח בפקדונות משועבדים
 1,342 אשראי מובטח באג"ח מדינה
4,242

** אשראי מובטח בערבויות בנקאיות
70

(1) ההפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 52 מיליון ש"ח מהווה חלק מההון המשני העליון ואינה מנוכה מהאשראי לציבור.
 (2) נכסים - יתרות מאזניות, מכשירים חוץ מאזניים - יתרות ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.

באור 4 - הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

סכומים מדווחים

ב. יתרות משוקללות של סיכון (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)

דרישת הון 9%	יתרות סיכון	שיעור שיקלול				יתרות (2) במיליוני ש"ח
		100%	50%	20%	0%	

סיכון אשראי

נכסים:							
84	936	96	-	4,202	412	4,710	מזומנים ופקדונות בבנקים
99	1,104	1,066	-	189	6,796	8,051	ניירות ערך
1,111	12,339	11,146	2,350	** 88	* 3,971	17,555	אשראי לציבור ⁽¹⁾
1	16	16	-	-	-	16	השקעות בחברות מוחזקות
29	327	327	-	-	-	327	בניינים וציוד
46	516	516	-	-	499	1,015	נכסים אחרים
<u>1,370</u>	<u>15,238</u>	<u>13,167</u>	<u>2,350</u>	<u>4,479</u>	<u>11,678</u>	<u>31,674</u>	סך הכל נכסים

180	2,005	2,005	-	-	-	2,005	מכשירים חוץ מאזניים: עסקאות שבהן היתרה
157	1,739	1,241	-	2,491	27	3,759	מייצגת סיכון אשראי
13	144	144	-	-	-	144	מכשירים נגזרים
350	3,888	3,390	-	2,491	27	5,908	סך הכל מכשירים חוץ מאזניים
<u>1,720</u>	<u>19,126</u>					<u>37,582</u>	סך הכל נכסי סיכון אשראי

סיכון שוק							
23	250						סיכון ריבית
11	122						סיכון מניות
4	47						סיכון שער חליפין של מטבע חוץ ואינפלציה
11	127						סיכון אופציות
49	546						סך הכל נכסי סיכון שוק
<u>1,769</u>	<u>19,672</u>						סך הכל נכסי סיכון

3,276	אשראי מובטח בפקדונות משועבדים	*
695	אשראי מובטח באג"ח מדינה	
<u>3,971</u>		

<u>88</u>	אשראי מובטח בערבויות בנקאיות	**
-----------	------------------------------	----

(1) הפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 52 מיליון ש"ח מהווה חלק מההון המשני העליון ואינה מנוכה מהאשראי לציבור.

(2) נכסים - יתרות מאזניות, מכשירים חוץ מאזניים - יתרות ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.

באור 4 - הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)
 סכומים מדווחים

ג. יחס ההון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2007	ליום 30 בספטמבר 2007	ליום 30 בספטמבר 2008
במיליוני ש"ח		
7.93	8.04	7.52
11.99	11.55	11.40
8.19	8.32	7.76
9.00	9.00	9.00
7.00	7.00	7.00

יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יחס ההון הכולל, ללא כתבי התחייבות נדחים, לרכיבי סיכון

יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים

יחס ההון המינימלי ללא כתבי התחייבות נדחים,

הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

באור 5 - דוח על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי האצמדה
 סכומים מדוחים

ההרכב במאוחד:

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)									
סך הכל	פריטים לא נכפיים (3)	מטבע חוץ (1)		מטבע ישראלי		לא צמוד		צמוד מדד	
		אחר	איר	דולר ארה"ב	דולר ארה"ב	אחר	איר	מטבע חוץ (1)	אחר
4,335	-	64	349	2,463	145	1,314	מזומנים ופקדונות בנקים		
5,584	261	-	48	421	1,024	3,830	ניירות ערך		
34	-	-	-	-	-	34	ניירות ערך שגשאלו		
19,314	83	523	374	2,955	3,449	11,930	אשראי לציבור (2)		
16	16	-	-	-	-	-	השקעות בחברות מוחזקות		
336	336	-	-	-	-	-	בניגים וציוד		
1,422	162	191	61	646	27	335	נכסים אחרים		
31,041	858	778	832	6,485	4,645	17,443	סך כל הנכסים		
26,032	101	715	1,490	5,569	2,638	15,519	התחייבויות		
124	-	4	6	50	21	43	פקדונות הציבור		
1	-	-	-	-	-	1	פקדונות מבנקים		
1,356	-	-	-	-	1,007	349	פקדונות הממשלה		
1,931	112	186	45	653	164	771	כתב התחייבות נדחים ותעודות פקדון		
29,444	213	905	1,541	6,272	3,830	16,683	התחייבויות אחרות		
1,597	645	(127)	(709)	213	815	760	סך כל ההתחייבויות		
							הפרש		

- מכשירים נגזרים שאינם מגדירים:**
 מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
 אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 סה"כ כללי

- (1) מולל צמודי מטבע חוץ.
 (2) ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים באופן יחסי מבסיסי האצמדה השונים בסעיף זה.
 (3) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא נכפי.

אופציות בכסף נטו (ערך קצוב מהוון)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (ערך קצוב מהוון) 34

באור 5 - דוח על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי האצמדה (המשך)
 סכומים מדוחים
ההרכב במאוחד:

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוזר)							
סך הנל	פריטים לא נכסיים (3)	מטבע חוץ (1)			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר ארה"ב	צמוד מדד	לא צמוד	ללא צמוד
							במיליוני ש"ח
4,374	-	74	878	2,725	137	560	מזומנים ופקדונות בנקים
7,831	239	1	103	198	786	6,504	נירות ערך
63	-	-	-	-	-	63	נירות ערך שנגאלו
17,751	195	644	454	3,390	3,555	9,513	אשראי לציבור (2)
18	18	-	-	-	-	-	השקעות בחברות מוחזקות
320	320	-	-	-	-	-	בנינים וציוד
1,142	257	* 242	* 47	* 172	28	* 396	נכסים אחרים
31,499	1,029	961	1,482	6,485	4,506	17,036	סך כל הנכסים
26,782	249	600	1,488	6,233	3,073	15,139	התחייבויות
339	-	9	10	55	21	* 244	פקדונות הציבור
2	-	-	-	-	2	-	פקדונות מבוזים
1,194	-	-	-	-	846	348	פקדונות הממשלה
1,630	110	* 240	* 49	* 192	100	* 939	כתבי התחייבות נדחים ותעודות פקדון
29,947	359	849	1,547	6,480	4,042	16,670	התחייבויות אחרות
1,552	670	112	(65)	5	464	366	סך כל ההתחייבויות
							הפרש

מכשירים נגזרים שאינם מגדירים:
 מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
 אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 סו"ל כולל

אופציות בכסף נטו (ערך קוב מהוון)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (ערך נקוב מהוון)

* סווג מחדש.
 (1) כולל צמודי מטבע חוץ.
 (2) ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים יחסי מבסיסי הרצמדה השונים בסעיף זה.
 (3) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא נכסי.

באור 5 - דוח על נכסים והתחייבויות לפי בסיסי האמידה (המשך)
 סכומים מדוחים
ההרכב במאות:

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)						
סך הנל	פריטים לא נכסיים (3)	מטבע חוץ (1)			מטבע ישראלי	
		אחר	אירו	דולר ארה"ב	צמוד מחד	לא צמוד
						במיליוני ש"ח
4,710	-	322	1,235	2,638	137	378
8,051	267	1	100	89	966	6,628
17,503	71	547	302	3,271	3,505	9,807
16	16	-	-	-	-	-
327	327	-	-	-	-	-
1,015	136	228	48	215	-	388
31,622	817	1,098	1,685	6,213	4,608	17,201
התחייבויות						
26,713	115	1,111	1,522	6,200	2,978	14,787
516	-	278	16	33	21	168
2	-	-	-	-	2	-
1,295	-	-	-	-	942	353
1,510	75	232	53	220	106	824
30,036	190	1,621	1,591	6,453	4,049	16,132
1,586	627	(523)	94	(240)	559	1,069
הפרש						
		512	(233)	218	(284)	(213)
		-	123	(14)	-	(109)
		-	(2)	34	-	(32)
		(11)	(18)	(2)	275	715
		-	168	31	-	(199)
		-	(22)	189	-	(167)

- (1) מולל צמודי מטבע חוץ.
 (2) ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים נותרה באופן יחסי מבסיסי התאמדה השונים בסעיף זה.
 (3) לרבות מנכסירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא נכסי.

מנכסירים נגזרים שאינם מגדירים:

- מנכסירים נגזרים (למעט אופציות)
 אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
 סו'ל"כ כללי
 אופציות בכסף נטו (ערך קוב מהוון)
 אופציות מחוץ לכסף נטו (ערך נקוב מהוון)

באור 6 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

סכומים מדווחים

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים:

31 בדצמבר 2007	30 בספטמבר 2007	30 בספטמבר 2008	
(מבוקר)	(לא מבוקר)	(לא מבוקר)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
141	147	128	עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:
548	544	511	אשראי תעודות
927	821	1,409	ערבויות להבטחת אשראי
515	511	536	ערבויות לרוכשי דירות
1,058	1,072	1,069	ערבויות והתחייבויות אחרות
753	883	808	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
1,503	1,275	1,052	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
9,789	10,179	9,730	מסגרות חח"ד ואשראי שלא נוצלו בקשר ליהלומנים
462	341	673	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
			התחייבויות להוצאות ערבויות

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות:

(1) הבנק צד להסכמים אשר עשויים להיחשב כהסכמים מהותיים שלא במהלך העסקים הרגיל כמפורט בבאור 17 (ג) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2007.

31 בדצמבר 2007	30 בספטמבר 2008	
(מבוקר)	(לא מבוקר)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
11	4	(2) דמי שכירות של מבנים וציוד בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות:
7	11	בשנה ראשונה
6	10	בשנה שנייה
5	7	בשנה שלישית
4	6	בשנה רביעית
8	16	בשנה חמישית
41	54	מעל חמש שנים
		סך הכל

באור 6 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות: (המשך)

- (3) סכום ההתחייבות לרכישת מבנים וציוד ושיפוץ מבנים ליום 30 בספטמבר 2008 הינו בסך 4 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 - 12 מיליון ש"ח).
- (4) חברה מאוחדת התחייבה להשקיע בתאגידים ריאליים נוספים ובקרן גידור סכום של 18 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 - 5 מיליון ש"ח) וזאת בהתקיים תנאים מסוימים כפי שנקבעו בהסכמים עם אותם תאגידים.
- (5) סכום הערבויות לבתי משפט ואחרים ליום 30 בספטמבר 2008 הינו 62 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 - 64 מיליון ש"ח).
- (6) הבנק, הנמנה על החברים במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ התחייב, ביחד עם יתר חברי הבורסה, לפצות הדדית את המסלקה של הבורסה אם יגרם לה נזק בקשר עם חוסר מלאי או חוסר כיסוי כספי של אחד מחברי הבורסה. במסגרת זו הקימה המסלקה קרן סיכונים בה ישתתפו כל חברי המסלקה ובכללם הבנק. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2008 הינו 39 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 - 45 מיליון ש"ח).
- (7) מסלקת מעו"ף בע"מ (להלן - "המסלקה") מופעלת על ידי הבורסה לניירות ערך בע"מ. עיסוקיה העיקריים של המסלקה הם הוצאת אופציות, העמדת כלים לסליקת עסקאות באופציות ומימושן ואספקת שירותים נלווים לחברי המסלקה ולמסחר באופציות. הבנק, הנמנה על החברים במסלקה, אחראי, ביחד עם יתר חברי המסלקה כלפי המסלקה, לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה. לצורך כך הקימה המסלקה קרן סיכונים (להלן - "הקרן"). חבר המסלקה אחראי כלפי המסלקה לחלקו בקרן הסיכונים, הנקבע בשיעור יחסי לפעילותו באופציות או לסך הבטוחות שעליו להעמיד למסלקה ובתנאים הנקבעים בידי דירקטוריון המסלקה מעת לעת. לתאריך המאזן חלקו של הבנק בקרן הסיכונים הוא 48 מיליון ש"ח המהווה 6.95% מסך קרן הסיכונים. הבנק התחייב כלפי המסלקה לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאות עבור לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסחרות במסגרת המסלקה. סך הערבויות בגין עסקאות עבור לקוחות ליום 30 בספטמבר 2008 הינו 178 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 - 131 מיליון ש"ח).

באור 6 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות: (המשך)

(8) (א) נגד הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות ועומדות תביעות משפטיות. לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, לא תדחינה או תבוטלנה, קיימות הפרשות מתאימות למרות שהתביעות הנ"ל מוכחות על ידו. לא נעשו הפרשות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים סיכוייהן קלושים. סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות תלויות שאפשרות התממשותן אינה קלושה הינו כ- 16 מיליון ש"ח.

(ב) תביעות נגד כרמל אגוד למשכנתאות והשקעות בע"מ (להלן: "החברה")

1. ביום 2 בנובמבר 1997 הוגש בבית המשפט המחוזי בת"א כתב תביעה נגד כרמל-אגוד למשכנתאות והשקעות בע"מ (לשעבר בנק כרמל) (חברה בבעלות מלאה של הבנק) ושלושה בנקים אחרים למשכנתאות בסכום כולל של כ- 500 מיליון ש"ח. כמו כן, נתבקשו סעדים הצהרתיים שונים כנגד הנתבעים והוגשה בקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית. בכתב התביעה נטען, בין היתר, כי הבנקים גבו מהלווים ומהערבים שלא כדין עמלות בגין ביטוח חיי לוויים ונכסים המשועבדים לבנק וכי הם זכאים להשבת סכומי עמלות אלה. החברה וכן יתר הנתבעים הגישו בקשות לסילוק הבקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית על הסף. הבקשה טרם נדונה לגופה.

במהלך דיון מוקדם שנתקיים בבית המשפט המחוזי הוחלט לעכב את הדיון בתיק עד להכרעה סופית בגורלה של בקשה אחרת לאישור תובענה כתובענה ייצוגית המתבררת בבית המשפט העליון בעניין דומה ואשר החברה אינה צד לה (להלן: "הבקשה האחרת"). הכרעה בבקשה האחרת טרם ניתנה.

כמו כן, הוחלט "להקפיא" את ההליכים בתיק התביעה עד להחלטה עקרונית שתתקבל בבית המשפט העליון בסוגיית תקנה 29 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984. החלטה עקרונית בסוגיה הנ"ל ניתנה על-ידי בית המשפט העליון ולפיה תקנה 29 אינה מאפשרת הגשת תובענות ייצוגיות. יצוין, כי התובעים מבקשים לאשר התביעה כתובענה ייצוגית גם מכוח חוקים אחרים.

בעקבות החלטה זו הסיכמו התובעים למחוק מן התביעה את כל העילות הנסמכות על תקנה 29 אך שמרו לעצמם את הזכות להגיש בקשה מתאימה אם יחול שינוי בדין בעניין זה. מאז נחקק חוק תובענות ייצוגיות הקובע הסדרים להגשתן של תובענות ייצוגיות. לגבי ההליכים בתביעה הנסמכים על עילות אחרות, ההשחיה בעינה עומדת עד לקבלת הכרעה בבקשה האחרת, המתבררת כאמור בבית המשפט העליון.

בנוסף לאמור לעיל, לפי חוות דעת יועציה המשפטיים של החברה, עילות מסוימות של התובעים, שהם לוויים של החברה התיישנו, גודל הקבוצה שהתובעים מבקשים לייצג בתביעה הייצוגית איננו ניתן להערכה ולאומדן, הסעד המבוקש בתביעה הייצוגית ובכללו אופן חישוב הנזק איננו ברור ואיננו ניתן להגדרה, לרבות השאלה איזה חלק מן הסכום מיוחס לחברה.

באור 6 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות: (המשך)

היועצים המשפטיים סבורים, כי בנסיבות אלה, מתחם חוסר הוודאות הכרוך בהליך, הן עובדתית והן משפטית, הוא רחב במידה כזו שלא ניתן לתת הערכת סיכון בגין התביעה. הואיל והתובענה האמורה נמצאת עדיין בשלביה המוקדמים ביותר ואף טרם נדונה הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית, אין בידי הנהלת החברה והבנק, בהסתמך על חוות הדעת של יועציה המשפטיים, להעריך בשלב זה את תוצאות התובענה.

2. ביום 6 ביולי 2003 הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל - אביב יפו תובענה ובקשה להכרה בתובענה כתובענה ייצוגית על ידי שלושה תובעים כנגד החברה וכנגד שלושה בנקים אחרים למשכנתאות ומנהל המכס ומס בולים, משרד האוצר, בסכום כולל של 300 מיליון ש"ח בנושא גביית סכומי ביול בגין הלוואות. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 הבקשה לאישור תביעה כייצוגית נמחקה והתובענה נדחתה.

(ג) בחודש דצמבר 2007 הוגשה לבנק דרישת תשלום סך כולל של 10 מיליון דולר ארה"ב, בקשר עם פעילות בתחום שוק ההון של מיופה כח בחשבון. לאחר שהבנק דחה את דרישת התשלום, הגיש הנאמן בפשיטת רגל של מיופה הכח דו"ח לבימ"ש, ובו העלה טענות כנגד הבנק בקשר לניהול החשבונות, הגם שלא נתבקש בו סעד כספי כנגד הבנק. גם לאחר הגשת תגובת הבנק לדו"ח זה, הרי שלדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, בהיעדר כל ביסוס לחבות של הבנק ובהיעדר פירוט ו/או כימות לטענות, לא ניתן עדיין להעריך את סיכויי התממשות החשיפה לסיכון בעניין זה.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון

סכומים מדווחים

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל - מדד	אחר
-	18	13,019	161	160
-	413	3,704	821	-
-	413	3,448	821	-
-	-	-	3,197	-
-	844	20,171	5,000	160
-	-	-	1,855	-

א. נגזרים ALM (1) (2)

חוזי Forward
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
Swaps
סה"כ

מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע.

ב. נגזרים אחרים (1)

חוזי Futures
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
סה"כ

ג. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב
חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

א. נגזרים ALM (2) (3)

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

ב. נגזרים אחרים (3)

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

ג. נגזרי אשראי

נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב
שווי הוגן ברוטו שלילי

- (1) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט.
(2) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
(3) למעט נגזרי אשראי.

* סכומים נמוכים מ-500 אלפי ש"ח.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

סכומים מדווחים

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה על בסיס מאוחד

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)					
ממשלות					
בורסות	בנקים	דילרים /		ממשלות	
		ברוקרים	מרכזיים	אחרים	סה"כ
במיליוני ש"ח					
121	558	-	-	635	1,314
-	1,986	16	-	1,030	3,032
121	2,544	16	-	1,665	4,346

יתרות מאזניות של נכסים
הנובעים ממכשירים נגזרים (1) (2)
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (3)
סה"כ הכלל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

ג. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים: יתרות על בסיס מאוחד

ליום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)				
עד 3 חודשים	עד 5 חודשים	מעל 5 חודשים		סה"כ
		עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים	
במיליוני ש"ח				
155	5	-	-	160
288	434	2,360	1,918	5,000
15,944	21,983	506	371	38,804
1,574	341	381	6	2,302
-	2,996	68	-	3,064
17,961	25,759	3,315	2,295	49,330

חוזי ריבית
שקל - מדד
אחר
חוזי מטבע חוץ
חוזים בגין מניות
חוזי סחורות ואחרים
סה"כ

- (1) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 7 מיליון ש"ח.
(2) מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 1,307 מיליון ש"ח.
(3) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

סכומים מדווחים

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)

חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע		חוזי ריבית	
		חוץ	אחר	שקל - מדד	במיליוני ש"ח
-	11	10,232	235	134	
-	347	4,823	1,926	-	
-	347	4,673	1,926	-	
-	-	-	4,433	-	
-	705	19,728	8,520	134	

א. נגזרים ALM (1) (2)

חוזי Forward
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
Swaps
סה"כ

מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע.

-	-	-	2,476	-
---	---	---	-------	---

ב. נגזרים אחרים (1)

חוזי Futures
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
סה"כ

-	3	-	-	-
-	1,176	244	-	-
-	1,181	262	-	-
1,831	-	9,069	-	-
1,831	-	9,069	-	-
3,662	2,360	18,644	-	-

ג. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

-	-	674	-	-
---	---	-----	---	---

(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

א. נגזרים ALM (2) (3)

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

-	54	298	130	1
-	55	273	157	1

ב. נגזרים אחרים (3)

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

47	299	168	-	-
47	299	168	-	-

(1) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט.

(2) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(3) למעט נגזרי אשראי.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פרעון (המשך)

סכומים מדווחים

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה על בסיס מאוחד

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)					
סה"כ	אחרים	ממשלות		בנקים	בורסות
		ובנקים מרכזיים	דילרים / ברוקרים		
997	529	-	-	338	130
3,248	1,190	24	-	2,034	-
4,245	1,719	24	-	2,372	130

יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים (1) (2)
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (3)
סה"כ הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

ג. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים: יתרות על בסיס מאוחד

ליום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר)				
סה"כ	מעל שנה		מעל 3	
	מעל 5 שנים	ועד 5 שנים	חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
134	-	-	64	70
8,520	6,028	1,028	1,247	217
39,046	-	2,012	24,324	12,710
3,065	3	490	108	2,464
3,662	-	-	3,662	-
54,427	6,031	3,530	29,405	15,461

חוזי ריבית
שקל - מדד
אחר
חוזי מטבע חוץ
חוזים בגין מניות
חוזי סחורות ואחרים
סה"כ

- (1) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 4 מיליון ש"ח.
(2) מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 993 מיליון ש"ח.
(3) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

סכומים מדווחים

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל - מדד	אחר
				במיליוני ש"ח

א. נגזרים ALM (1) (2)

-	12	13,969	274	218
-	344	* 5,545	923	-
-	344	* 5,241	923	-
-	-	-	4,126	-
-	700	24,755	6,246	218

חוזי Forward
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
Swaps
סה"כ

מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע.

-	-	-	2,357	-
---	---	---	-------	---

ב. נגזרים אחרים (1)

-	19	-	-	-
-	1,048	274	-	-
-	1,052	274	-	-
2,551	-	* 9,974	-	-
2,551	-	* 9,974	-	-
5,102	2,119	20,496	-	-

חוזי Futures
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים
אופציות שנכתבו
אופציות שנקנו
סה"כ

ג. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

-	-	2,527	-	-
---	---	-------	---	---

חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

א. נגזרים ALM (2) (3)

* -	* 45	* 379	178	1
* -	* 45	* 380	208	3

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

ב. נגזרים אחרים (3)

* 54	* 153	* 74	-	-
* 54	* 153	* 74	-	-

שווי הוגן ברוטו חיובי
שווי הוגן ברוטו שלילי

* סווג מחדש.

- (1) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט.
(2) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
(3) למעט נגזרי אשראי.

באור 7 - פעילות מכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

סכומים מדווחים

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה על בסיס מאוחד

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)					
סה"כ	אחרים	ממשלות		בנקים	בורסות
		ובנקים מרכזיים	דילרים / ברוקרים		
884	423	-	3	378	80
3,759	1,241	27	-	2,491	-
4,643	1,664	27	3	2,869	80

יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים (1) (2)
 סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (3)
 סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

ג. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים: יתרות לסוף השנה על בסיס מאוחד

ליום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)				
סה"כ	מעל שנה		מעל 3	
	מעל 5 שנים	ועד 5 שנים	חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
218	-	-	218	-
6,246	3,921	708	1,371	246
47,778	-	1,948	8,216	37,614
2,819	3	428	243	2,145
5,102	-	161	-	4,941
62,163	3,924	3,245	10,048	44,946

חוזי ריבית
 שקל - מדד
 אחר
 חוזי מטבע חוץ
 חוזים בגין מניות
 חוזי סחורות ואחרים
 סה"כ

(1) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 4 מיליון ש"ח.
 (2) מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 880 מיליון ש"ח.
 (3) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

באור 8 - רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד:

לתשעה חודשים שנתיים		לשלושה חודשים שנתיים	
ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)		ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)	
2007	2008	2007	2008
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	

655	447	107	382	א. בגין נכסים
** -	** -	** -	-	מאשראי לציבור
(1)	(27)	(3)	(18)	מאשראי לממשלה
102	(441)	(59)	113	מפקדונות בבנק ישראל וממזומנים
1	1	-	1	מפקדונות בבנקים
240	219	76	76	מניירות ערך שנשאלו
997	199	121	554	מאגרות חוב
(526)	215	78	(260)	ב. בגין התחייבויות
** -	** -	** -	-	על פקדונות הציבור
(3)	(2)	-	(1)	על פקדונות הממשלה
(3)	(1)	1	(7)	על פקדונות מבנק ישראל
(67)	(98)	(36)	(38)	על פקדונות מבנקים
(599)	114	43	(306)	על כתבי התחייבות נידחים ותעודות פקדון
* (45)	43	* (45)	(110)	ג. בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
* 21	19	* 2	7	הכנסות נטו, בגין מכשירים נגזרים ALM (1)
(24)	62	(43)	(103)	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים
18	20	7	7	ד. אחר
43	19	9	(24)	עמלות מעסקי מימון
2	5	(1)	1	רווחים (הפסדים) ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה, נטו (3)
22	30	8	13	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי
85	74	23	(3)	הוגן של אגרות חוב למסחר, נטו
459	449	144	142	הכנסות מימון אחרות (2)
(15)	(3)	(4)	3	סך כל הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
14	16	5	8	מזה: הפרשי שער, נטו

(1) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(2) מזה: הכנסות בגין ריבית מחובות בעייתיים

(3) לרבות הפרשות לירידת ערך.

* סווג מחדש.

** סכומים נמוכים מ - 500 אלפי ש"ח.

באור 9 - רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות, נטו

סכומים מדווחים

ההרכב במאוחד:

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר (לא מבוקר)	
2007	2008	2007	2008
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
8	** -	1	** -
(5)	(1)	** -	** -
2	(5)	** -	(3)
18	9	1	** -
<u>23</u>	<u>3</u>	<u>2</u>	<u>(3)</u>

רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה
הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה *
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו
מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו
דיבידנד ממניות זמינות למכירה
סך הכל מהשקעות במניות

* לרבות הפרשות לירידת ערך.

** סכומים נמוכים מ - 500 אלפי ש"ח.

באור 10 - מגזרי פעילות

האבחנה בין המגזרים משמשת את הנהלת הבנק לצורך קבלת החלטות על המדיניות העסקית ולניתוח התוצאות העסקיות של הבנק. אפיון המגזרים מתבסס בעיקר על פי סוגי הלקוחות ותחומי פעילות הכלולים בכל מגזר ומגזר.

פעילות הבנק מתמקדת במגזרי פעילות כמפורט להלן:

מגזר לקוחות פרטיים – מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים למשקי בית וללקוחות בעלי עושר פיננסי. כמו כן מספק המגזר שירות ללקוחות עסקיים בעלי אובליגו עד 400,000 ש"ח.

מגזר לקוחות עסקיים – המגזר מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים אשר קבלת אשראי מהווה את תחום פעילותם העיקרי, מחברות גדולות במשק ועד לקוחות עסקיים בעלי אובליגו מעל 400,000 ש"ח.

מגזר יהלומים – המגזר כולל לקוחות פעילים בענף היהלומים אשר רובם חברים בבורסת היהלומים ברמת גן.

מגזר ניהול פיננסי - כולל את פעילות הבנק על חשבון עצמו בתחום ניירות הערך, ניהול נכסים והתחייבויות, ניהול סיכוני השוק והנזילות, פעילות חדרי עסקות של הבנק ופעילות החברה המאוחדת אגוד השקעות וייזום (א.ש.י) המהווה את זרוע השקעות הריאליות של הבנק.

אחרים והתאמות - המגזר כולל פעילויות אשר לא ניתן לשייכם באופן ספציפי למגזרים.

להלן הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:

רווח מפעילות מימון – במגזרים בהם הפעילות מתמקדת בלקוחות נכלל בסעיף זה מרווח פיננסי על ההלוואות/פקדונות של הלקוחות. המרווח מחושב ככלל מעל מחיר מעבר המייצג את עלות המקורות בהתאם למשך חיים ממוצע ובהתייחס לאפיק ההצמדה הרלוונטי. כן כלולה בסעיף זה ריבית חסרת סיכון על ההון המשוקלל המחושב לצורך תשואה על ההון העצמי המיוחס למגזר. ההון העצמי מיוחס על בסיס נכסי הסיכון המשויכים לכל מגזר.

הכנסות תפעוליות ואחרות – מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח.

הפרשה לחובות מסופקים – הפרשה לחובות מסופקים נזקפת למגזר אליו משתייך הלקוח אשר כנגד חבותו נרשמה הפרשה.

הוצאות תפעוליות ואחרות – ההוצאות הישירות מיוחסות למגזר הספציפי, יתרת ההוצאות מיוחסות על סמך פרמטרים המבוססים על אומדנים שונים.

מיסים על ההכנסה - ההפרשה למס על התוצאות העסקיות של כל מגזר פעילות חושבה על פי שיעור המס האפקטיבי, למעט במקרים מסוימים בהם ניתן לבצע ייחוס ספציפי.

יש לציין כי מודל הנתונים המשמש לצורכי הדיווח על תוצאות מגזרי פעילות של הבנק הינו בתהליך מתמשך של טיוב הנתונים, ובהתאם חל מעת לעת סיווג מחדש של התוצאות במידת האפשר. במהלך שנת 2007 החל פרויקט יישום מערכת מגזרי פעילות, אשר צפוי להסתיים עד סוף שנת 2008. המערכת מאפשרת קליטת נתונים אוטומטית ממערכות המידע ומנתוני החשבות, תוך בקרת תהליכים וניתוח נתונים. תוצאות תשעת החודשים הראשונים לשנת 2008 מבוססות חלקית על מערכת זו מהיבט קליטת הנתונים אוטומטית ממערכות המידע. מערכת זו תתמוך בהמשך טיוב הנתונים בעתיד. במקביל הבנק החל להיערך לקליטת מערכת בח"ן (בנקאי, חשבונאי, ניהולי) – מערכת של בנק לאומי הכוללת, בין השאר, את התאמת נתוני מערכות המידע לנתוני הספרים החל מרמת העסקה.

באור 10 - מגזרי פעילות (המשך)

סכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)

מגזר	מגזר	מגזר	מגזר	מגזר	מגזר
לקוחות פרטיים	עסקי	יהלומים	ניהול פיננסי	שלא הוקצו והתאמות	הכל
51	76	13	2	-	142
-	8	-	(8)	-	-
32	27	3	(1)	-	61
-	(1)	-	1	-	-
83	110	16	(6)	-	203
-	14	8	-	-	22
5	18	1	(10)	-	14

רווח (הפסד) מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר) *

מגזר	מגזר	מגזר	מגזר	מגזר	מגזר
לקוחות פרטיים	עסקי	יהלומים	ניהול פיננסי	שלא הוקצו והתאמות	הכל
53	66	13	12	-	144
-	3	-	(3)	-	-
34	26	4	3	-	67
-	(1)	-	1	-	-
87	94	17	13	-	211
3	6	9	-	-	18
8	22	-	5	-	35
9	21	-	4	(2)	32

רווח (הפסד) מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

סך כל ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי מפעולות רגילות

רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש.

** כולל ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני בסך 30 מיליון ש"ח.

באור 10 - מגזרי פעילות (המשך)

סכומים מדווחים

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008 (לא מבוקר)

מגזר לקוחות פרטיים	מגזר עסקי	מגזר יהלומים	מגזר ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל
152	213	36	48**	-	449
-	16	-	(16)	-	-
90	86	11	4	-	191
-	(1)	-	1	-	-
242	314	47	37	-	640
5	23	21	-	-	49
11	57	4	4	(1)	75

במיליוני ש"ח

רווח (הפסד) מפעילות מימון לפני

הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי
- סך כל ההכנסות
- הפרשה לחובות מסופקים
- רווח נקי (הפסד)

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2007 (לא מבוקר) *

מגזר לקוחות פרטיים	מגזר עסקי	מגזר יהלומים	מגזר ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל
153	199	38	69	-	459
-	13	-	(13)	-	-
92	97	12	10	-	211
-	(1)	-	1	-	-
245	308	50	67	-	670
10	14	41	-	-	65
12	66	(6)	23	(1)	94
15	66	(6)	24	(2)	97

במיליוני ש"ח

רווח (הפסד) מפעילות מימון לפני

הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי
- סך כל ההכנסות
- הפרשה לחובות מסופקים
- רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות
- רווח נקי (הפסד)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007 (מבוקר)

מגזר לקוחות פרטיים	מגזר עסקי	מגזר יהלומים	מגזר ניהול פיננסי	סכומים שלא הוקצו והתאמות	סך הכל
204	261	52	96	-	613
-	15	-	(15)	-	-
122	130	16	15	-	283
-	(1)	-	1	-	-
326	405	68	97	-	896
16	14	50	-	-	80
16	81	(5)	33	(2)	123
18	82	(5)	34	(3)	126

במיליוני ש"ח

רווח (הפסד) מפעילות מימון לפני

הפרשה לחובות מסופקים:

- מחיצוניים
- בינמגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות:

- מחיצוניים
- בינמגזרי
- סך כל ההכנסות
- הפרשה לחובות מסופקים
- רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות
- רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש.

** כולל ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני בסך 30 מיליון ש"ח.

באור 11 - תזכיר חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון) התשס"ח - 2007

(א) ביום 26 בפברואר 2008 עבר בכנסת חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 20) (הגבלת תקופת התחולה), התשס"ח - 2008 (להלן - "התיקון"). בהתאם לתיקון, תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. בהתאם לתיקון, בשנת המס 2008 ואילך לא חושבה עוד התאמה של ההכנסות לצרכי מס לבסיס מדידה ריאלי. כמו כן, הופסקה ההצמדה למדד של סכומי הפחת על נכסים קבועים ושל סכומי הפסדים מועברים לצרכי מס, באופן שסכומים אלה יתואמו עד למדד של סוף שנת המס 2007, והצמדתם למדד תיפסק ממועד זה ואילך. הבנק מיישם את התיקון החל מתחילת שנת 2008. השפעת אי החלת החוק בעקבות התיקון על תוצאות פעולות הבנק לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, הינה הקטנת הרווח הנקי בסך של 21.1 מיליון ש"ח.

(ב) כמו כן, במסגרת התיקון האמור תוקנו הגדרות "רווח" ו-"שכר" בחוק מע"מ. על פי ההגדרות החדשות מס רווח יחושב לאחר ניכוי מס שכר והגדרת שכר לצורך חישוב מס שכר תכלול גם את תשלום חלק המעביד בגין דמי ביטוח לאומי. השפעת תיקון ההגדרות הנ"ל על תוצאות הבנק לרבעון השלישי של שנת 2008 ולתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008 הינה גידול ברווח הנקי (לאחר השפעת המס) בסך של כ-0.4 מיליון ש"ח, ו-1.5 מיליון ש"ח, בהתאמה.

באור 12 – ביקורת מע"מ

במסגרת ביקורת שנערכה על ידי רשות המיסים (מחלקת ביקורת מע"מ) בחברה בת של הבנק – אגוד מערכות בע"מ, חברה פרטית העוסקת במתן שירותים בתחום המחשוב לבנק (להלן – "החברה"), התנהלה חקירה בהקשר לפעילותה של החברה כעוסק לצרכי מע"מ. ביום 18 ביוני 2008 התקבלה בחברה שומת מס עסקאות לתקופות חיוב ספטמבר 2005 עד מרס 2008. במסגרת השומה נטען כי החברה מסרה ציוד (חומרה ותוכנת מחשבים) לבנק והוסף מס עסקאות בגובה היתרה להפחתה של מס התשומות שנתבע עם רכישת הציוד בתוספת 10% והפרשי הצמדה וריבית (כ-7 מיליון ש"ח). ביום 17 ביולי 2008 הגישה החברה השגה על השומה הנ"ל. להערכת ההנהלה, בהתבסס על הערכת יועציה המשפטיים של החברה, סיכויי ההשגה הם סבירים. יובהר כי מכיוון שמדובר בהפרשי עיתוי, הרי שגם אם ההשגה תדחה, לא צפויה לכך השפעה מהותית על תוצאות פעילות החברה והבנק.

באור 13 – גיוס לפי תשקיף מדף

ביום 10 ביוני 2008 גייסה איגוד הנפקות בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, סך של כ-94 מיליון ש"ח בכתבי התחייבות נדחים צמודי מדד ונושאים ריבית בשיעור של 4.3% לשנה המשולמת אחת לחצי שנה. הגיוס בוצע באמצעות הרחבת סדרה קיימת (סדרה ב') - קרן הסדרה עומדת לפרעון ב-3 תשלומים שנתיים שווים בשנים 2015-2017. פרטים בדבר תשקיף המדף לפיו גויסו כתבי ההתחייבות הנ"ל – ראה בבאור 10(ג) לדוחות הכספיים לשנת 2007.

באור 14 – חקיקה בנושא עמלות – חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 12), התשס"ז-2007

ביום 5 ביולי 2007 פורסם התיקון לחוק, המסדיר את הפיקוח על עמלות הבנקים. התיקון לחוק חל הן על לקוחות יחידים והן על עסקים לפי מחזור כספי שיקבע נגיד בנק ישראל (להלן: "הנגיד"). במסגרת התיקון לחוק מוענקות לבנק ישראל שלוש סמכויות עיקריות, כדלקמן: פיקוח על גובה תעריפי העמלות, ביטול עמלות שנמצאו כמיותרות ופרסום השוואה תקופתית של גובה העמלות בבנקים השונים. יישום החוק מתחלק לשלושה שלבים - בשלב הראשון יהיה הנגיד רשאי לקבוע רשימה של שירותים בנקאיים שרק בגינם יוכלו הבנקים לגבות עמלה. בשלב השני, הנגיד יהיה רשאי להכריז על שירותים שיימצא לנכון כברי-פיקוח, בהתאם לשיקוליו ולתנאי השוק. בשלב השלישי יהיה הנגיד רשאי להגביל את המחיר של כל עמלה שיימצא לנכון או לאסור את גבייתה.

בתיקון זה שולבו חלק מהמלצות דוח ועדת חקירה מטעם ועדת הכלכלה של כנסת ישראל, שפורסמו ביום 19 ביוני 2007. כמו כן, בהתאם לתיקון פורסמו ביום 8 בינואר 2008 כללי הבנקאות (שירות ללקוח)(עמלות), התשס"ח - 2008, אשר מיישמים את השלב הראשון לתיקון לחוק וקובעים את תעריפון העמלות המלא והמצומצם שגיבש המפקח על הבנקים וזאת החל מיום 1 ביולי 2008.

על פי אומדן ראשוני שנערך בסוף שנת 2007, השפעת חקיקה זו הייתה אמורה להקטין את הכנסות הבנק מעמלות במחצית השניה של 2008 בסך של כ-8 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). על פי הערכת הבנק, ההשפעה בפועל ברבעון השלישי הסתכמה בסכום נמוך מאשר האומדן האמור, אולם לא ניתן לכמת את ההשפעה במדויק.

באור 15 – תשלום מבוסס מניות

ביום 14 בספטמבר 2008 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון, הקצאת 620,456 אופציות (לא רשומות למסחר) למנכ"ל, בלתי סחירות ובלתי עבירות ("האופציות"), שכל אחת מהן ניתנת למימוש למניה רגילה רשומה על שם בת 0.01 ש"ח ערך נקוב של הבנק ("המניות הרגילות"). אישורי הקצאת האופציות כאמור, הינם בהמשך לאישור הסכם העסקת המנכ"ל ותנאי העסקתו במארס 2006, במסגרתו התחייב הבנק, בין היתר, להנפיק למנכ"ל ללא תמורה אופציות לרכישה של מניות של הבנק, כמפורט בביאור 14 לדוחות השנתיים של הבנק, כאשר בעקבותיו לא ננקטו בפועל כל הפרוצדורות להקצאת האופציות, ובכלל זה לא התקבלה החלטה על הקצאתן בפועל וכן לא נעשתה פנייה לבורסה לקבלת אישורה להקצאת האופציות (כמו גם שלא פורסם דוח הצעה פרטית בהתאם לתקנות). בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2007 צויין עקב טעות בתום לב, כי האופציות הוקצו בשנת 2006. כן נרשמה החל ברבעון השני של שנת 2006 הוצאה כנגד רישום קרן הון בגין האופציות האמורות וזאת במקום התאמת הוצאה זו מדי תקופה על פי השווי ההוגן של האופציות בתאריכי החתך הרלוונטיים (עקב אי קבלת ההחלטה על הקצאת האופציות בפועל). השפעת אי ביצוע ההתאמה כאמור אינה מהותית על הדו"חות הכספיים של הבנק.

מחיר המימוש ומועדי המימוש של האופציות שאושרו ביום 14 בספטמבר 2008, כאמור, זהים לתנאים שנקבעו בהסכם ההעסקה המקורי של המנכ"ל, ובכפוף לשינויים לפיהם "תקופת ההבשלה" (vesting) של האופציות המוענקות תהיה ביחס למחצית מכמות האופציות, עם הקצאתן והמחצית השנייה של האופציות תבשלה ביום 31 במארס 2009 ותקופת המימוש לגבי מנת האופציות הראשונה תהא החל ממועד הקצאת האופציות ועד ליום 30 ביוני 2012, ולגבי מנת האופציות השנייה תהא החל מתום תקופת ההבשלה שלהן ועד ליום 15 באוקטובר 2012.

המניות שתנבענה למנכ"ל ממימוש האופציות תהווה כ-1.04% מהון המניות של הבנק לתאריך 14 בספטמבר 2008 האופציה תוענק למנכ"ל ללא תמורה. כל אופציה תהיה ניתנת למימוש למניה רגילה אחת תמורת תשלום מחיר מימוש השווה ל-21.087 ש"ח וכשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן, כאשר מדד הבסיס הוא המדד האחרון הידוע במועד כניסת המנכ"ל לתפקידו בבנק (2 באפריל 2006), והמדד החדש יהא המדד האחרון הידוע במועד התשלום בפועל של מחיר המימוש.

השווי ההוגן של תוכניות האופציות האמורה הסתכם לסך של 1.2 מיליון ש"ח.

ברבעון השלישי של שנת 2008 רשם הבנק הכנסה בסך 1 מיליון ש"ח כנגד קיטון בקרן הון עקב אישור תוכנית האופציות האמורה.

באור 16 – ארועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך המאזן נמשכה המגמה של ירידות בשווי ההוגן של אגרות חוב קונצרניות. במועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים (25 בנובמבר 2008), השווי ההוגן של אגרות החוב הנ"ל ירד בכ- 67 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) לעומת 30 בספטמבר 2008. ברבעונים הבאים הבנק ימשיך ויבחן את שווי תיק אגרות החוב הקונצרניות בהתאם למדיניות החשבונאית בנושא זה.